

The Project Gutenberg eBook of Eredeti népmesék (1. rész), by László Merényi

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Eredeti népmesék (1. rész)

Author: László Merényi

Release date: April 10, 2012 [EBook #39419]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László (This book was produced from scanned images of public domain material from the Google Books project.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EREDETI NÉPMESÉK (1. RÉSZ) ***

EREDETI NÉPMESÉK.

ÖSSZEGYÜJTÖTTE

MERÉNYI LÁSZLÓ.

ELSŐ RÉSZ.

PEST, 1861.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

A KIGYÓBŐR.

Hol volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, kidült-bedült kemenczének egy csepp oldala se' volt, a hol jó volt, ott rossz nem volt, a hol rossz volt, ott jó nem volt, volt egyszer a nekeresdi s ebkérdi kopaszhegyen hét sugár jegenyefa, ennek minden ágára egy-egy ringyes-rongyos pendel akasztva s ennek minden korczában, ránczában egy-egy véka bolha, - s ezen bolhacsordának az legyen pásztora, ki az óperenciából hozott mesémre figyelmesen nem hallgat. Ha pedig csak egyet is elugrat: akkor az a bolhacsorda iszonyú vérontásának legyen kitéve, s csipdessék agyon!

Volt egyszer hát egy szegény ember, s ennek egy magtalan felesége. Már tiz éve, hogy házasságban éltek, még se' volt egy fia gyermekök, csak akkorka sem, mint a kis-ujjam. Egyszer boszuságában, emigy fakadt ki a szegény asszony: Istenem! adj nekem egy gyermeket, ha mindjárt fél-kigyó, fél-ember lesz is! Kérése foganatos volt; az asszony érezte hogy vastagodik, s méhének gyümölcse megmozdult a szive alatt.

Itt, eljön a szülés ideje, s az asszony lebetegszik; de uramfia! az asszony gyermeke, kérése szerint, fél-kigyó, fél-ember volt; úgy annyira, hogy midőn a bába e csodát meglátta, el akarta metszeni élte fonalát, de az anyja nem engedte, mondván, a mivel meglátogatott az isten, békén viselem; ölébe vette össze-visszacsokolta, mintha ez lett volna a világon a legszebb gyermek. S e csodaporonty is pihent a hófehér mezőben s a két szép aranyalma bimbójából szítta a méznél édesb anyatejet.

-3-

-4-

-5-

-6-

Már 17 éves s 11 hónapos volt e csodabogár, s még se' járnai, se' beszélni nem tudott; mindig ott ült úgy a kemenczepánkon mint egy hat akós hordó; csak mikor kigyófarkát maga alá csapta s megzörrent sárga pikkelyes nadrágja: ez volt a beszéd, ez az élet jele.

Midőn ép 18 éves volt, se' több, se' kevesebb, világ csodájára meg szólal a csodaszülött s legelső szava ez volt:

- Édes anyám!
- Mit kívánsz, kedves fiam?
- Úgy-e édes anyám, lakozik itt ebben a városban egy király?
- Lakik fiam, lakik.
- Úgy-e, van annak egy 16 éves, világhírű szép leánya?
- Van fiam, van.
- Úgy-e édes anyám, azt most kérik férjhez?
- Most fiam, most.

- No ha most kérik férjhez: úgy menjen el édes anyám a királyi rezidenciába s mondja meg a királynak, hogy köszöntetem szépen adja nekem azt az egyetlen 16 esztendős leányát feleségül.

Itt, másnapra kelve a szegény asszony felöltötte legjobb ringy-rongy ruháját s beállított a királyhoz. Köszön neki e szózat szerint:

- Adjon isten jó napot felségednek!
- Fogadj isten, szegény asszony! hát mi járatban vagy?

- Nagy az én szívem szomorúsága s most is azért fordultam felségedhez, hogy azt tetézzem! A mint felséged is tudhatja, van nekem egy csodaszülött fiam, - de, ha már megvan, hát hagy legyen!... ez a fiu 18 esztendős koráig néma volt, s isten csodájára ma szólalt meg legelőször s azt mondta nekem, hogy kérjem meg az ő számára felségednek egyetlenegy világhírű szép leányát. Azért ha kerékben törnek, elevenen eltemetnek is, itt állok felséged előtt.

A király semmitsem szólt, hanem ebrúdon hajította ki a szegény asszonyt a rezidenciából.

Haza bandukol a szegény asszony nagy sirva-riva s elpanaszolja a fija előtt, hogy mi történt vele.

A csodaszülött csak biztatta, csak vigasztalta, hogy jóra viszi mindazt a köszörű, s megkérte édes anyját, hogy forduljon ki egy kicsit a szobából.

Hogy kiment a szobából a csodaszülött anyja: a fiú leszállt a kemenczepánkról, megrázkodott s lehullt róla a kigyóbőr s ime! oly szép legény vált belőle, hogy tündérek között is megjárta volna, hogy az első székbe üljön; de elébb betette az ajtót, kihúzta a kilincsmadzagot s az ablakot is beterítette, hogy azon semmiféle teremtetett állat be ne lásson.

Aztán kezébe vette a kigyóbőrt s megrázta hétszer, közbe-közbe bűvös szókat mondván, megjelentek a szolgál lelkek.

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, mint azt, hogy tüstént, ebben a szempillantásban, teremtetek elő nekem érczvirágból, sáraranyból, ezüstszálból font kosárkát, s abba szedjete a tündér kertből, a boldogság fájáról mindenféle aranyalmákat. Alig hangzott el a parancs utolsó igéje, ime! már az asztalon állt a csodaszülött kívánsága. - Abban a kigyóbőrben, melyet az emberek csodájára kellett neki viselni, állt minden bűvereje.

Aztán a csodaszülött ismét magára vette a kigyóbőrt, levetette a závárt, befűzte a madzagot, levette a terítőt az ablakról, s bekiáltotta édes anyját.

- Édes anyám! itt van ebben az érczvirágból, sár aranyból, ezüstszálból font kosárban aranyalma, vigye ezt el a királykisasszonynak ajándékba, mondja, hogy én küldtem a nevenapjára.

Elviszi a szegény asszony az ajándékot a királykisasszonynak s leteszi a puszpángfa asztalra.

Itt a királykisasszony megörül az ajándéknak, egyenest berohant vele az apjához s kizúditotta az aranyalmákat az asztalra. Megörül ennek a király, hivatja a szegény asszonyt, hogy jőjön be a fehér házba. Bezzeg nem vettette ki most ebrúdon mint tegnap, hanem oda ültette maga mellé az aranylóczára, megfogta a kezét, azt a fekete kérges kezét, melyben a retek is kikelt volna, s azt mondta neki:

- No szegény asszony, menj haza, mond meg a fiadnak: hogyha holnap reggelre az én házamat a te gunyhóddal aranyhíd köti össze: neki adom a leányomat.

Hazamegyen a szegény asszony s elmondja a fiának, hogy mit üzent a király: hogyha holnap reggel az ő házát, meg a mi gunyhónkat aranyhíd köti össze: akkor neked adja egyetlenegy világhírű szép leányát. A csodaszülött mindezekre nem szólt semmit, csak a fejét hajtogatta, csak mosolygott.

Hogy leáldozott a nap; hogy a szegény ember házában is le pihentek: a csodaszülött úgy éjfél tájban fölkel, levetette a kigyóbőrt s megrázta hétszer, közbe-közbe bűvös szavakat mondván, megjelentek a szolgállelkek.

-10-

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, mint azt, hogy e viskót a király palotájával aranyhíd kösse össze, s rádásul az aranyhíd alatt ezüst-folyó csergedezzen s ebben aranyhalak ficzkádozzanak. Az ezüst folyóból, zöldbársonyszigetek merüljenek fel s ezen terüljön el egy virágtenger, tengernyi virág, a virágokon aranyos lepkék szedjék a virág-ízt s minden hajnalban, rózsatányéron vigyék királyi mátkám ajakára, hogy annak édessége költse fel a hajnali álomból. Alig röppent el az ige: a varázsszóra teljesítve lőn a csodaszülött parancsa.

Reggelre kelve fölébredt a király hajnali álmából, hirtelen az ablakhoz szaladt s kitekintett rajta, s imhogy sóbálványnya nem változott csodálkozásában, midőn ott látja az aranyhidat, aranyhíd alatt ezüst-folyót, ezüst-folyón zöldbársonyszigetet, zöldbársonyszigeten virágtengert, tengernyi virágon mindenféle dalló, éneklő madárkakat s virág-ízt gyűjtő aranylepkéket. A világhírű szép királykisasszony pedig, midőn a legédesb hajnali álom tejét színá, rászállt ajakára látatlan alakban a virág-ízt hozó lepke, s annak mézével édesítette meg ajakát. Alig izlelte a virágízt, álmodott, s azt álmodá: hogy őt egy gyöngyadta csodaszép királyfi látogatta meg, oda lépett az ágyához, megölelte s megcsókolta.

-11-

Hogy a csókra fölébredt a világhírű szép királykisasszony: az ágyában egy aranyhajszálat és egy aranykigyópikkelyt talált. Fölvette mind a kettőt s a kebelébe dugta. A dolgról senkinek sem szólt semmit; de mikor bejött hozzá édesatyja, tudára adni szerencsésjét, vagy tán szerencsétlenségét, s mikor kérdezte tőle, hogy hozzá megyen-e a csodaszülöthöz, azt felelte, hogy hozzá. Harmadnap határidőt tűztek ki a menyegzőnapjaul.

Három nap, nem sok idő; de mátkásoknak harminczhárom esztendő!

Három napja volt még a csodaszülött fél-kigyó fél-embernek, három ajándékkal kedveskedett mátkájának, a következő renddel:

Midőn az első napon mindenki szemeit lecsukta az álom: leszállt a csodaszülött a kemenczepánkról, megrázkodván, lehullt róla a kigyóbőr. Megrázta ezt hétszer, közbe-közbe bűvös szavakat mondván, megjelentek a szolgállelkek.

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, mint azt, látjátok-e azt a nagy vadonerdőt az ezüstpatak mentében? No, ha látjátok, úgy azt, egy szempillantás alatt, vigyék el a forró-tenger kellőközepébe s hagyjátok ott. Mikor letettétek, jőjjetek vissza, s annak a helyén találtok majd egy kerekdombot: arra a kerekdombra ültessétek a boldogság kertjét a kerek föld legszebb virágival. Mikor aztán ezekkel készen lesztek, a kert kellőközepén emeljétek fel a boldogság palotáját, két szerető, egy boldog pár fészket, gyémánt oszlopokon, szivárvány-bolthajtásra, melyen annyi ablak legyen, a hány nap van egy esztendőben. Czimerül a palota tetejére, hozzátok el tündérország napvilágosságú karbunkulusát, hogy ott semmiféle világításra ne legyen szükség. Hét szobát, a mátkám számára, a nap hét színével fessetek ki, s a földjét ugyancsak olyan bársonnyal vonjátok be, nyolczadik legyen a mátkám hálókamrája. Erre legtöbb gondot fordítsatok; mert ez lesz a hűség kamrája: azért ezt az ártatlanság színével, tiszta fehér bársonnyal vonjátok be s csináljatok bele termőaranygalyból font nyoszolyát, igaz-gyöngygyel kiczifrázva, gyémántszeeggel kiverve.

-12-

Alig hangzott el a parancs varázs-szava: már teljesítve volt az s ott állt a tündöklő palota, tündöklő kert közepén, úgy a mint rendelve volt; aranyos fészek, egy pár aranyos madár számára.

Reggelre kelve a mint meglátta a király, meg a felesége, meg a királykisasszony az ajándékot s a mint megértették, hogy ez jegyajándék: szívőknek im hogy szárnya nem támadt, imhogy el nem repült, úgy repesett.

-13-

Az első nap ez volt a jegy-ajándék. A második nap, midőn az álom rózsaujjával a szegény ember viskójában mindenkit megkötözött: leszállt a kemenczepánkról a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember megrázkodván, lehullt róla a kigyóbőr. Megrázta ezt hétszer, közbe-közbe varázs-szavakat mondván, megjelentek a szolgállelkek:

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, felelt a csodaszülött fél-kigyó félember, mint azt: szálljatok le a mély tengerfenékre, keressétek fel ott a tündérkirálynét, ki a vizek felett uralkodik, s menjetek be a vízi palotába, melyet nagy bajúszú czethalak őriznek s mondjátok meg a királynénak, hogy köszöntetem s adja át nektek azt a gyöngyház-szekrényt, tizenkét szobaleányával együtt, a mely megilleti az én mátkámat nászeste előtti napon. Mikor ezt a kezeitekhez kaptátok, tegyétek le világhírű szép mátkám puszpángfa-asztalára, hogy a mint szemét legelőször fölveti a hajnali álomból, erre vesse az ő tekintetét.

Alig hangzott el a varázs szó, már teljesítve volt a parancs; úgy annyira, hogy mikor a királykisasszony fölvetette a szemét, legelőször a gyöngyház-szekrényt pillantotta meg, s aztán körül tekintvén, intésére tizenkét, szebbnél szebb szemérmes szobalány várt. Hirtelen kiugrott az ágyból, csak valami nagy kendőt vetett a nyakába, rohant a gyöngyház-szekrény nézésére.

-14-

Először kívülről nézte meg össze-vissza, sokat mondogatta magában nagyokat nyelve: be szép,

be gyönyörű! aztán megnyomott egy kis aranygombot s tüstént felpattant a gyöngyház-szekrény teteje.

A szoba egyszerre megtelt azzal a jóféle illattal, melynek szaglása után megifjodott az ember. Ebben a gyöngyház-szekrényben voltak különféle apró kis szelenczék.

Felnyitja az elsőt. Ebben volt tündér bűvös-szer, melyet hajnal hasadáskor, apró-cseperke tündérek méhszárnyakon gyűjtöttek össze a virágokról. Egy csepp belőle, az ősz haját is aranyhajjává változtatta.

Felnyitja a másikat. Ebben szép-ir volt, melyet tündérek szedtek össze, ezerféle virág-irból. Egy csepp elég volt belőle, hogy a legráncosabb, mohotkás arcot is, oly szépségűvé tegyen, mint mikor a fehér rózsára piros színt lehel a hajnal!

Felnyitja a harmadikat. Ebben balzsam volt. Egy csepp belőle, egy egész kádvizet oly balzsamfördővé változtatott át, hogy abban, ha a legnyomorultabb béna koldus fordított volna is meg, mégis 24 éves tündérszépségű ifjúvá változott volna.

Felnyitja a negyediket. Ebben asszonyoknak való csecse-becsék voltak melyeknek csak azok tudják hasznokat venni: azért ezeket el se beszélem.

Aztán a szobaleányok szépen felöltöztették a királykisasszonyt: az egyik kifonta sarkig érő hosszú haját, a másik megkente a bűvös szerrel s ime! az aranyhajjává változott; a harmadik fordított készített s cseppentett bele balzsam-irt s ime! alig hogy megfordított benne a királykisasszony, eddig is szép volt, de ezután hétszerte szebb lett; a negyedik megmosdatta a szép-irban s ime! oly tündöklő szépségű lett az arcza, mint mikor a fehér rózsára piros szín van lehelve! ugyannyira, hogy mikor egészen felöltöztették, s beszaladt a szülőihez, azok alig ismerték meg s kérdezték magokban: ez a tündérrályné-e a mi leányunk? És ezt mind a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember cselekedte!...

A második nap ez volt az ajándék. Következett a harmadik nap, az utolsó nap.

Valjon mit küld most az én mátkám jegyajándékkul? kérdezgette magában a szép királykisasszony. Szinte már számot tartott rá, annyira megszokta, tán ha elmaradt volna, beborult volna fényes napja, tán nemcsak beborult volna, hanem esett volna is?! esett volna gyöngy-csepp, kék égből, a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember tündöklő egéből?! -

Itt eljőn a harmadik nap estéje, s midőn a láthatatlan álom rózsá-ujjával a szegény ember viskójában mindenkit lekötözött: leszállt a kemenczepánkról a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember, megrázkodván, lehullt róla a kigyóbőr. Megrázza ezt hétszer, közbe-közbe bűvös szókat mormogván, tüstént megjelentek a szolgálalek.

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, felelt a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember, mint azt, hogy hozzatok az én mátkám számára a nap fényes tárházából ékes mennyasszonyruhát, a hold sátrából ezüst fátyolt, a csillagok táborából arasznyi övet. Mikor ezeket mind elhoztátok, menyjetek el a legmagasabb hegy tetejére, mely az eget támasztja. Annak a hegynek legmagasabb csucsán van egy virágcserep-alakú kőszál, ennek a kőszálnak tetején virít a lotus-virág, égi-virág, melyet a tűzmadár begyéből öntöz égi harmattal. Ezt az egyszáron nőtt égi virágot hozza el nekem a tűzmadár s tegye föl az esketés napján mennyasszonyom fejére.

Alig hangzott el a parancs varázs-szava, az teljesítve lőn; a szolgálalek három dió-szekrénybe zárva elhozták a mennyasszonyi ruhát, ezüsfátyolt, csillaglatta övet; s a tűzmadárnak is meg volt hagyva, hogy mihez tartsa magát.

Reggelre kelve, hogy fölébredt a királykisasszony, első tekintete az asztalra esett s meglátja ott a három aranydió-szekrényt. Vizsgálgatja, fordítgatja össze-vissza s mondja magában: be szép, be gyönyörű! de valjon mi lehet ezekben? Megnyom egy kis aranygombot, azonnal felpattan az aranydió-szekrény fedele s kihull belőle a csillaglatta arany-öv, mely nem volt nagyobb egy ember-arasztnál. Itt kezébe veszi a másik aranydió-szekrényt is, megnyomja az aranygombot, felpattan a fedele, s kihull belőle a bársony szőnyegre a hold sátrából hozott ezüsfátyol. Hirtelen a fejére illesztgette, természetesen jólállt neki! Annyira megörült a jegyajándéknak, imhogy ki nem bújt a bőréből; össze-vissza csókolgatta, s ugrált mint a gyermek, midőn vásárfiát kap. De, csakhamar a harmadikat is kezébe veszi s kérdegeti magától, hát ebben valjon mi lesz?

Megnyomja az aranygombot, felpattan a dió-szekrény fedele s kihull belőle olyan fehér selyem mennyasszonyruha, mely magától is megállt a szoba pádimontomán, mégis dióhaj volt a szekrénye! s a selyemruha fehér földjén kék csillagok tündököltek; nem híjában hozták ezt a szolgálalek a nap tárházából, oly kimonhatatlan gyönyörves volt, hogy ki se látom mondani! Ugrált örömeiben a királyleány s szaladt egyenesen király atyjához, hogy neki milyen jegyajándékot küldött a vőlegény!

- Van itt leányom különbnél-különb, szebbnél-szebb ajándék, csakhogy a vőlegény milyen?!

Beborult a királyleány fényes napja, szótlanul bandúkolt ki uraatyja szobájából, s ment egyenesen a hálókamrájába. - Itt, benyúlt a kebelébe, elővette az aranyhajszálat és az aranykigyópikkelyt. Hol az egyiket nézegette, hol a másikat s mikor az aranyhajszála tekintett: nevetett az egyik szemé; mikor az aranykigyópikkelyre nézett: könnyelábadt a másik szemé; olyan volt ekkor, mint midőn süt is a nap, de az eső is esik.

Az esketés előtti estvén, midőn a láthatlan álom rózsaujjával a szegény ember viskojában mindenkit megkötözött: a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember leszállt a kemenczepánkról, megrázkodván, lehullt róla a kigyóbőr. Megrázta ezt hétszer, közbe-közbe varázs-szókat mondván, megjelentek a szolgállelkek.

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, mondja a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember, mint azt, hogy holnap reggel kilencz óraker olyan üveges hintó álljon a házam előtt, melynek mindene, a ráftól kezdve a legutolsó szegig, vert-ezüst legyen. Ebben az üveges hintóban pedig hat, tátostejet szopott, hámtól szűz, seregélyszőrű csikó legyen fogva, - s ezen hat lónak a szerszámán minden, de minden a legutolsó rézcsattig, tiszta vert-arany legyen.

-19-

Másnap reggel kilencz óraker, a parancs szerint, a szegény ember háza előtt ott állt az üveges hintó, elől kocsis, hátul huszár, csak a parancs szóra várt; de arra nem sokáig kellett várnia, mert izibe bele ült a vőlegény, áthajtatott az aranyhídon s bevágatott az apósa palotájába, a királyi rezidenciába.

Itt megtörténik nagy pompával, királyi ceremóniával az esketés; midőn azonban az oltár előtt állna az egy pár cseléd, egyszerre távolról gyenge ének hallatszott, mely mindinkább erősebb erősebb lett. Ime a templomba hat fehér hattyú repül be, ember nemhallott hangon énekelve, középütt szállt a tűzmadár, szájában hozván a lotus-virág koszorút s azt a menyasszony fejére tette. Mikor aztán ezzel is készen voltak, a mint jöttek, úgy el is távoztak. Ugyanekkor a menyasszony a vőlegényre tekintett, hát látja, hogy a mellett kétfelől, két igen szép tündérfjú áll, s a feje fölé napsugárból font koszorút tartottak; de ezt csupán a menyasszony látta, rajta kívül senki, egy teremtet lélek se. Az emberek ugyan látták a fényt, tekintgettek körül, hogy honnan jön a világosság forrása; de semmitsem láttak; a halandó szem nem láthatott be a tündértitokba.

-20-

Mikor eljött a lefektetés ideje: a menyasszonyt hálókamrájába, tizenkét galambfehér ruhájú nyoszolyó-lány kísérte be s a hegedősők húzták a menyasszonyaltató nótát, melynek hallattára sírt is, nevetett is az ember. Úgy éjfél tájban a vőlegény is bejött, s ekkor a tizenkét nyoszolyó-lány odahagyta a hálókamrát.

Alighogy kettecskén maradtak: a vőlegény berekesztette az ajtót, megnézte, hogy jólvan-e becsinálva az ablak, aztán megrázkodott s lehullt róla a kigyóbőr, s ime! egy gyöngyadta, 24 éves, tündérszépségű ifjú, leeresztett aranyhajjal, lépett a szemérmes, lesütött szemű menyasszony elé, ki tündérek között is megjárta volna királynak. Aztán megölelték, megcsókolták egymást, s a vőlegény ezt sugta menyasszonya fülébe:

- Haj, szivem szép szerelme, mondanék én neked valamit, csak asszony ne volnál, csak megtudnád a titkot őrzeni! mert nekem egy nagy titkom van; de a titok, csak addig titok, míg egy tudja; mihelyt csak kettő tudja is, mingyárt nem az; de minthogy mi most egygyé lettünk, ha te azt nekem erőshit alatt fogadod, hogy azt senkinek, ha mindjárt tulajdon édes anyád kérdezné is, el nem beszéled: akkor én azt elbeszélem neked.

-21-

Az asszony ígérte, eskűjével megpecsételte s a lelkét lekötötte, hogy senkinek egy árva szót sem szól.

- Különben, folytatá a vőlegény, ha te azt valakinek elárulnád s fogadásodat megtörnéd: beborul ma a mi napunk, s még azt a fényes csillagot is, mely a fejünk felett ragyog, feketének látnád. Hogy mikor derülne az ki, vagy valaha, vagy soha, azt csak a jó isten tudja.

Az asszony újra erősítette, hogy hallgat, mint hal a vízben.

- Hát csak azt akarom mondani, szivem szép szerelme, hogy én nem vagyok csodaszülött fél-kigyó, fél-ember, mint azt sokan gondolják, hanem vagyok ép kéz-láb, mint más ember. Hogy ezt a kigyóbőrt kell viselnem: ez átok rajtam. Én egy tündérrálynét szerettem, de mivel hűtlennek gondoltam, hű léte, cserbe hagytam: ez engem megátkozott; hogy mindaddig viseljem e kigyóbőrt, míg attól házastársam egy évi, egy napi s egy órai titoktartása föl nem oldoz. Ha ezt meg tudod állni: boldogok leszünk; ha pedig elárulod valakinek, ha mingyárt tulajdon édes anyádnak is: boldogtalanok.

Aztán megölelték, megcsókolták egymást, mindkettő egymás vállára hajtotta le a fejét, s úgy aludtak el, mint egy pár madár az aranyos fészekben.

-22-

Csak a királyné nem alhatott, csak az törte magát, hogy valjon leányával mi történt. Ennek megtudása végett álmatlanul virasztotta át a tengernyi éjszakát s még alig pitymallott, mikor kikönyökölt palotája ablakán, várta, hogy e házasságot tiszta vagy borus arczczal nézi-e a nap; ha borus lesz tündöklő isteni arcza: e házasság akkor boldogtalan lesz s az istenek nem helyeslik; ha pedig nyájas, sugárzó: akkor ez örömet, boldogságot hirdet.

Már a hajnal fel szállt az ég s utána csakhamar a tündöklő arczú nap is. A nap szépen sütött; arcza felhőtlen volt.

A királyné örömeiben majd kibujt a bőréből s mondogatta magában:

- Oh, hála neked tündöklő nap, boldog lesz egyetlenegy leányom házassága; mert maga az ég is mosolyog felette.

Innen szaladt a hálókamra ajtajához, s ott várta az egypár cselédet, kezében tartván egy kalán mézt, melyet azoknak meg kellett izlelni, hogy, valamilyen édes az a kalán méz: oly édes legyen a

Soká, soká kellett neki ott várnia; háromszor is az ajtóhoz ment, meg vissza tért, míg egyszer valahára csakugyan megnyílt az ajtó, s kilépett rajta a vőlegény és a menyasszony; mindkettő arcza, ragyogott az örömtől, a boldogságtól, nem volt az borús, hanem fényes mint ama tündöklő nap!

Aztán megízlelték a kalán mézet, melyet a küszöbnél álló anyós nyujtott oda s tartott a szájukhoz, mondván:

- Hogy a milyen édes ez a méz: házasságotok oly boldog, oly édes legyen.

Aztán a királyné a leányára tekintett, hogy mit olvas le az arczáról, de oda íratlan betűkkel csak boldogság volt írva.

A királyné azt gondolta magában, hogy ezzel a leánynyal, valaminek kellett történni, de majd meg kérдем tőle, hisz az anyjának csak megmondja!

No ez abban maradt, hanem két hét múlva, a mézes-mákos hetek eltelte után, a királyné kérdőre vonta a leányát, s szép szóval, kéréssel, fenyegetéssel kicsalta belőle a titkot; a világhírű szép királykisasszony mindent kibeszélt a mit a férje mondott.

- Hát leányom, igazán oly szép fiatal ember az a te férjed!? kezdé beszédét a királyné.

- Azt anyám, nyelv ki nem mondhatja!

- De gyermekem, minek várunk mi még egy évet, egy napot és egy órát? Sok idő az! Mondanék egyet, kettő lesz belőle: ma, éjfélután befűtettem a kemenczét, úgyis kenyeret süt a gazdasszony s égessük el azt a rút kigyóbórt. Majd, én úgy éjfélután két óraker, valami szín alatt, beküldöm a szolgálót, te pedig nyisd ki az ajtót. - Ha a férjed feltalál ébredni s kérdi, hogy mit akar az a leány? majd megtanítom én a szolgálót, hogy azt mondja, hogy a köntösödet, melyet reggel szoktál magadra venni, elfelejtette bevinni s most azt hozta be, pedig a kigyóbőrért küldöm be.

Ha a szolgáló a kigyóbórt kihozza a hálókamrából, én aztán bevetem az égő tűzes kemenczébe.

Úgyis történt. - Úgy éjfélután két óraker zörget a szolgáló a hálókamra ajtaján, hogy ereszsziek be. - Hogy meghallotta az ifjú királyné, fölkel a férje mellől s kinyitotta az ajtót; de erre a férje is fölébredt s kérdezte a szolgálót, hogy mit akar.

- A reggeli köntöst elfelejtettem behozni, azt hoztam be, felelt a szolgáló.

A csodaszülött fél-kigyó, fél-ember elhitte, a mit szolgáló beszélt s másik oldalára feküdt s elaludt, az pedig megtalálván a kigyóbórt, kivitte azt. A királyné már előre várakozott rá, a kigyóbórt elvette tőle s bevetette az égő tűzes kemenczébe. Ime! a kigyóbőr minden aranypikkelyéből egy-egy tűztojás lett, s azok a meleg, forróság miatt felpattanván, belőlök egy-egy tűzmadár kelt ki. Ezek voltak a szolgálalelkek, kik az égő tűzes kemenczébe volt urukért, a csodaszülöttért, iszonyú siralmas nótát kezdtek énekelni, bőven hullatván könnyűjüket; úgyannyira, hogy az izzótűz kialudt a kemenczében, s mikor aztán egészen aszott zsarátnokká változott, a tűzmadarak, mindmegannyi esti denevérek egyenként repültek ki a kéményen. Ezek láttára a királyné elszaladt s meg sem állt, míg a szobájába nem ért, hol neki esett a hajának, s tépte mint a kendert.

Mikor aztán az utolsó tűzmadár is elrepült; mikor a kemenczében az utolsó szikra is kialudt: a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember is fölébredt iszonyú hánykodtatásaiból, borzasztó álmaiból. Hirtelen felugrik az ágyából, keresi a kigyóbórt, de nem találja, s ezen annyira megijedt, hogy majd szörnyet-halt; mindjárt tudta, hogy hányadán van a dolog, hogy hányat ütött az óra!

- No szivem szép szerelme, véged van! elárultad a titkot. Én téged a végzetek szerint, megátkozlak: „mindaddig viseld szived alatt szerelmem gyümölcsét, mindaddig forduljon a te emlőd almája befelé, s tápláld a bubánat keserű könnyével magzatidat: míg én, hűséged nem tapasztalván, az alól, kezemnek kebledre tevésével, fel nem oldozlak.” - Nekem itt tovább egy szempillantásig sem lesz maradásom. Hogy hova megyek: ne kérdezd; úgy sem érhetnél oda s elébb elkoptatnál tizenkét pár vasbakancsot mégsem juthatnál el oda.

- Nő szivem szép szerelme! mondja a királyné, ha te engem megátkoztál: én is megátkozlak téged! Ime, felhasadt az én ujjam vége s kibugyant piros vérem fehér ingedre hullt: ezt a három csepp piros vért mindaddig viseld az ingedben, míg én azt saját kezemmel ki nem mosom; ha pedig ezt az inget elvetnéd: az a piros vér homlokodra hulljon s ott száradjon meg. - A csodaszülött fél-kigyó, fél-ember pedig ködalakban mint pára, mint füst eltűnt s ott hagyta a feleségét.

Már hét esztendeje, hét hónapja, hét hete, hét napja s hét órája mult el annak, hogy eltűnt a fiatal királyné férje; már ugyanannyi idő óta érezte magát anyának, a nélkül, hogy eltudta volna szülni magzatait: pedig még eddig se hírét, se nevét nem hallották a csodaszülött fél-kigyó, fél-embernek; pedig fütül-fától tudakozták; pedig követeket is küldtek a világ négy iránya felé s ezek is már mind visszatértek s egyse hallott felőle semmit.

A királyné egyre sírt, egyre bánkodott; úgyannyira, hogy naponként két három kendőt is tele sirt; folyt a könnye mint a záporosó, hogy szinte medret mosott magának: a bubánat medrét. Naponként fogyott, mint a férges oltvány; úgy annyira, hogy még az ellenségének is megesett

volna rajta a szive, az is megszánta volna!

És ily terhes állapotban elindult a nagy világba átok alatt hagyó férje fölkeresésére.

Ment, mendegélt hetedhét ország ellen, még az óperenciás tengeren is túl, elárvulva, gaztépte ruhával, kő-ütötte, tövis-szurta lábbal; szép piros vére hullásával jelölte az utját, egyszer mégis valahára egy völgybe ért, hol a selyemréten selyemszűrű fehér nyájak legelésztek, melyeket fehér lelkű pásztorok őriztek.

Ezen a selyemréten talált három palotát. Bemegyén az elsőbe, melyet ezüstvirágú kert vett körül, az ezüstvirágú kertet pedig tej- s mézfolyók szeldelték át. Ezekon az ezüstvirágokon termett az égi manna, melyeket arany tollú madárcák danolva csipkedtek le s lehullatták a pusztában vándorló embereknek. Mondom, hogy ideért bemegyén az első palotába, hol Dávidné, a hold anyja lakott. Köszön neki:

- Adjon isten jó napot, édes öreg anyám!

- Fogadj isten, édes leányom, hát mi járatban vagy?

- A csodaszülött fél-kigyó, fél-embert keresem: nem hallott róla valamit édes öreg anyám?

- Én nem hallottam; hanem várokozzál édes leányom, ma jön haza Dávid fiam; ő a kerek földet összejárja, - ha csak ő nem tud felőle, úgy senki a világon! Hanem a mint látom, te éhes is vagy, fáradt is vagy, szomjas is vagy?

-28-

A szegény asszony nem szólt semmit, csak a fejével intett, hogy úgy van.

- Nó leányom, itt van ez a kobak, ép most merítettem tele a tej- s mézfolyóból, húzz belőle.

A szegény asszony elvette a kobakot s jót húzott belőle. Ettől a csoda italtól előbbi erejét mindjárt visszanyerte.

- Nó leányom, itt van ezen a rózsatányéron madár-látta, madár-szedte égi manna: egyél belőle, lakj jól.

A szegény asszony, hogy éhes volt, jóllakott az égi mannából; ettől még jobban megerősödött.

- Nó édes leányom, várj csak egy kicsit, majd mindjárt aratok én a selyemréten ezüst-sarlóval selyemfüvet: feküdjél le rá, pihend ki magad.

A jó öreg asszony pedig elbizceget a selyemrétre, kezébe kapván az ezüst-sarlót, hirtelen egy egész kötő selyemfüvet aratott s ezzel tért vissza. Hirtelen a kamrába, hogy a fia meg ne lássa, jó ágyat vetett a selyemfűből s beterítette ezüst lepedővel.

A szegény asszony lefeküdt s azonnal elnyomta a buzgoság: elaludt.

Haza jön az öreg asszony fia, a Dávid s még messziről kiabálta:

- Idegen búzt érzek! idegen búzt érzek!

-29-

Jó édes anyja elébe megyen, megfogja a kezét, megsimogatta az állát, s azonnal lesimult égfelé álló ezüstsakála.

- Nem idegen búz az édes fiam, hanem a más világról van itt egy szegény asszony, ki csodaszülött fél-kigyó, fél-ember férjét keresi, ki őt átok alatt hagyta: nem tudsz-e felőle valamit?

- Mindennap megkerülöm a kerek földet, de még ilyen embert se nem hallottam, se nem láttam; hanem itt, a szomszédban lakik az apám a Nap, menjen oda az a szegény asszony, ha az nem tud felőle, úgy senki e világon!

Hogy a szegény királyné éhét, szomját, testének fáradalmát megnyugasztotta: egész ujult erővel ébredt fel. Hogy fölébredt, a hold anyja újra megvendégelte, s elmondta hogy mit mondott a fia, - s azonkívül, hogy legyen miről megemlegetni, megajándékozta őt két szép aranyhallal, melyeket a tej- s mézpatákból biborhálóval fogott.

A szegény asszony megköszönte a hozzája való szivességet s elindult a Nap palotája felé.

Megyén, mendegél a selyemréten levő aranyfóvénnyel hintett gyalogúton, egyszer beér a Nap kertjébe, mely nem ösmeri az éjszakát s aranyvirágokkal van beültetve, melyeket aranyöntözőkkel láthatlan lelkek öntöznek a tűzforrásból.

-30-

Belép a Nap palotájába, mely a kert kellőközepén állott, de itt egyszerre, mintha elmentszették volna, elvesztette szeme világának fényét; nem látott, csak tapogatott mint a vak. Egyszerre egy bűvös kéz érinté, ezt mondván: láss! s azonnal látott. Szétnéz, hát egy öreg asszonyt pillantott meg, ki a Nap anyja volt.

- Jó napot, édes öreg anyám!

- Fogadj isten édes leányom! hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár se jár?

- A csodaszülött fél-kigyó, fél-embert keresem, ki engem átok alatt hagyott, nem hallott valamit felőle édes öreg anyám?

- Én édes leányom, nem hallottam; hacsak a fiam, ki az egész világot összejárja, nem tud felőle valamit, úgy senki a világon. De a mint látom, te szomjas is vagy, éhes is vagy, fáradt is vagy;

elégítsd ki testi lelki fáradaidat.

A szegény királyné nem szólt semmit, csak a fejével intett, hogy úgy van.

- Nő édes leányom, ha szomjas vagy: ne, itt van, igyál ebből a kobakból, ép most meritettem a fris forrásból; tűzital van benne.

A királyasszony elvette a kobakot s jót húzott a tűz-italból. Egyszerre, mintha kettévágták volna fájdalma fonálát, azonnal megszűntek minden kinjai s minden porcikáját valami álmhoz hasonló zsibbadtság fogta el.

- De édes leányom, királyi testedet az út tövisei összekarcolták, össze vérezték: jer, fürödjél meg harmat-szíkba.

A szegény királyné megfürdött a harmatszík tömlőbe s egyszerre testén minden seb, minden karcolás begyógyult; az egész teste oly fehér lett, mint a patyolat, oly gyenge, mint a harmat s oly sima mint a márvány.

- Nő édes leányom, ha étlen vagy: ne, itt van ez az egy pár aranyalma, edd meg.

A királyné, hogy megette az egy pár aranyalmát, éhsége, mintha ketté vágták volna, egyszerre lecsillapult.

- De te édes leányom fáradt is vagy: jer a hálókamrába, ott én neked ágyat vetek aranysarjúból, melyet sugár-sarlóval aratok s arany lepedővel takarok be.

Lefekszik a szegény királyné az aranysarjura s azonnal elnyomta a buzgóság: elaludt.

Itt, estve nagy fáradtan haza jön a Nap s még messziről kiabálja:

- Idegen búzt érzek, idegen búzt érzek!

Elébe megyen jó anyja, gyenge kezekkel megsimogatja tűzszakálát s azonnal, lesimulván szakála, kiderült homloka.

- Nem idegen búz az édes fiam, hanem a másvilágról van itt egy, ilyen, meg ilyen asszony, ki átok alatt hagyó, csodaszülött, fél-kigyó, fél-ember férjét keresi: nem láttad-e világ jártodban?

- Én édes anyám nem láttam; hanem itt egy napi járó földre lakik a fiam a szél, ő neki nyulánk teste van, mert még a tűfokán is keresztül tud bújni: ha ő nem tud felőle, úgy senki e széles világon!

A szegény királyné reggelre kelve testben lélekben megerősödve kelt föl. A Nap anyja kézen fogta őt s kivezette a Nap kertjéből, de elébb megvendégelte aranyalmával. Sok mindenféle fura dolgokat látott itt: látta az óriási keresztos pókokat, mint szövik-fonják, megevett aranyszöszből, a hajszálnál vékonyabb, üvegnél átlátszóbb tündér vásznat, látott itt-ott, helylyel-közzel elültetett napsugár virágokat, melyek egy-egy égi madárkának szolgáltak hajlékul.

Hogy kiértek a Nap kertjéből: a Nap anyja, a jó öreg asszony, hogy legyen miről megemlegetni, megajándékozta őt egy aranyguzsalyal s két szép aranyorsóval.

Már volt neki: két szép aranyhala, aranyguzsalya, és egypár aranyorsója.

Megyen, mendegél a szegény királyné, egyszer, úgy alkonyat-felé elér egy kertbe, mely a Szélé volt. Már távolról megütötte a fülét valami ének-hang, mely, hogy közelebb-közelebb jött, mint az ár, egyre növekedett. Hogy egészen oda ért, hát látja, hogy ott kifeszített aranyhúrokon a Szellő játszott s hozzá a Vihar bőgte a vastagját. Erre a csodálatos muzsikára tánczra kerekedtek a Forgó-szelek; örege-apraja egyaránt járta az öröktánczot.

Itten, a kert kellőközepében állott a Szél palotája, gránit-sziklán, melyet haragjában a Kaukázusról harapott le. Bemegyen a palotába a szegény király asszony s ott egy öreg asszonyra, a Szél anyjára talált. Köszön neki:

- Adjon Isten jó napot, édes öreg anyám!

- Fogadj isten, édes leányom! hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár se jár?

- Átok alatt hagyó, csodaszülött fél-kigyó, fél-ember férjemet keresem: nem hallott-e valamit róla édes öreg anyám?

- Én nem hallottam; hanem majd haza jön a fiam a Szél, ki a tű fokán is keresztül bujik: ha csak az nem hallott felőle valamit, úgy senki a világon!

- De te leányom, a mint látom, éhes is vagy, szomjas is vagy, fáradt is vagy.

A szegény asszony nem szólt semmit, csak a fejével ütött rá, hogy úgy van!

- Nő ha éhes vagy, itt van ez a egypár aranykörtve, melyet a fiam a Hajnalkertben szakított, edd meg ezt.

A szegény királyné elvette az egypár aranykörtét s megette: ime! egyszerre mintha ketté vágták volna benne az éhség fonálát: az azonnal lecsillapult.

- Nő édes leányom, ha szomjas vagy: itt van, igyál ebből a kobakból, bájital van benne, melyet a fiam szüretel virágtőkéről.

A szegény királyné elvette a kobakót s jót huzzott belőle: egyszerre visszatért arcának hajdani szépsége, s ismét olyan lett az arcza, mintha a fehér rózsára biborszínt lehelnek.

De te leányom fáradt is vagy. Jöszte az én hálókamrámba, feküdjél le az én virágnyszolyámon levő selyem-fűre, melyet az imént arattam holdsarlóval.

A szegény király-asszony lefeküdt a selyemfűre s a rózsás ujjú álom azonnal lecsukta a szemét.

Itt, haza jön a Szél nagy dérrrel-durrall; már egy mérföldről kiabálta:

- Idegen búzt érzek, idegen búzt érzek! Egy szál szakála a tenger közepébe esett s az attól fenekestül gyűtt felforgott.

Itt, elébe szalad édes anyja, s megsimogatván hosszú szakálát, azonnal elcsendesült a Szél.

- Nem idegen búz az édes fiam; hanem a másvilágról van itt ilyen, meg ilyen szerencsétlen asszony, ki átok alatt hagyó csodaszülött félkigyó, fél-ember férjét keresi: nem hallottál róla valamit?

- Hahó, anyám! de biz' hallottam! hanem ő ilyen állapotban, soha oda el nem ér, mert a tűfokánál szűkebb lyukon kellene neki átbújni; mert a vár körös-körül égő sövénynyel van bekerítve; hanem majd fölveszem én őt az ölembe, majd beviszem én őt az égő sövény tetején is s leteszem a kertbe. A többi aztán az ő dolga!

Itt, reggelre kelve, a Szél anyja megvendégelte a szegény királynét s hogy legyen miről megemlegetni: adott neki aranyszösz, melyet egy súdó forgószél szakálából tépett ki; maga pedig az öreg Szél úr az ölébe vette s hogy meg ne fázzék: palástjával betakarta, aztán egy nótát kezdett el danolgatni, s úgy ringatta az ölébe, mint bölcsőben a gyermeket a dajka; úgyannyira, hogy a királyné elaludt s mikor fölébredt, már ekkor egy tópartján találta magát.

Itt, leül a tópartjára s a két aranyhalacska beeresztette a tóba, hogy hagy igyanak; aztán elővette az aranyszösz, melyet emlékezet okaért a Szél anyjától kapott, megtépte, megágyazta, összegöngyöltette bábuba, aztán felkötötte az aranyguzsalyra s fonogatni kezdett az aranyorsóra.

Csak fonogat, csak fonogat, egyszer a tóra két asszony jön mosni. A mosólabat letették a tópartjára, s elővették csodafa sulykukat, és sulykolni kezdték a ruhákat, közbe-közbe bemártották a tó vizébe.

A két asszony csak mos, a királyné csak fonogat, egyszer a két asszony egyike, kezében tartván egy fehér inget, csak elkezdte.

- Hej Harmatvíz, így hitták azt az asszonyt, kihez a beszédet intézte, ide nézz! Látod-e ezt a vérfoltot? ha mi ezt ki tudnánk mosni, a világon mink lennénk a leggazdagabbak, mert ennek a kimosásaért a mi urunk számnélküli sok pénzt ígért; de próbálták is ezt már mindenben: főzték, szapulták, szappanyosták, tán ispiritussal is: de senki sem tudta kimosni!

A királyné úgy fél-füllel hallgatta a beszédet, s úgy félszeggel, lopva, odatekintett az ingre: hát, benne tulajdon férje ingét ösmeri fel! ez volt a megátkozott ing, ez, a melyre ő piros vérét hullatta és az még most is csak oly piros volt.

Azt mondja az asszonyoknak:

- Hallják-e? adják csak ide az én kezembe azt az inget: majd kimosom én.

A két asszony odaadta. A királyné két nagy könnycseppet hullatott rá, megdörgölte egy kicsit s ime! a vérfoltnak még csak helye sem volt látható!

Haza szalad nagy örömmel a két mosóasszony, s egyenest be az urukhoz, hogy itt, meg itt, a tópartján van egy asszony, ki aranyorsóra, aranyszösz fonogat aranyguzsalyról, ki alighogy kezébe vette az inget, alighogy egy pár könnycseppet hullatott rá, azonnal kiment a vérfolt, még pedig úgy, hogy még a helye se látszik; ha nem hiszi felséged, hát itt van az ing, nézze meg.

Bezzeg nem nézte az inget a tündérr király, hanem lóhalálába rohant ki az udvarra s ott parancsot adott ki a szolgálékeknek, hogy itt, meg itt a tópartján van egy asszony, azt rögtön keressék föl, ültessék be az üveges-aranyos hintóba, melyet tátoslovak, tündérparipák vonjanak; aztán vigyék el a balzsam-fördőbe és fürdessék meg; mikor ez meg lesz, öltöztessék fel biborba bársonyba s vigyék be a palota legszebbik szobájába; mert őt úgy tiszteljék, úgy nézzék mint királynejókat.

Alig hangzott el a parancs, azonnal teljesítve lőn. A királyasszonyt üveges-aranyos hintón behozták a balzsam-fördőbe és ott megfürdették; innen aztán bevitték a tündér öltözőszobába, hol a fal oly fényes volt mint a tükör, vagy még ennél is fényesebb; csak a falra kellett tekinteni s azonnal, tetőtől talpig meglátta magát az ember. Itt, tizenkét szobaleány felöltöztette biborba bársonyba, hosszú aranyhaját, mely már hét esztendő óta nem volt megfésülve, tündér ügyességgel úgy kibontották a kagyló fésűvel; hogy egy szál aranyhaj se esett le a fejről, egy szál se szakított ki a kagylófésű. Aztán fontak bele szivárványszínű pántlikát s mindegyik szála egy-egy igaz gyöngyöt húztak.

Mikor így fel volt öltöztetve egész parádében: bevitték a legszebb szobába, s ott lefektették egy virágnyszolyára. Egy aranyhajsza világította be a szobát nappali fénynyel.

Itt, nyílik az ajtó s belép rajta, többé nem a csodaszülött fél-kigyó, fél-ember, hanem a legszebb, huszonnégy éves, hervadatlan szépségű és örökifjúsággal bíró tündérkirály, az ő legkedvesebb, rég nem látott férje!

A tündér-király odalépett a beteg királyné ágyához, két újját a mellére, a szive tájékára tette s a királyné azonnal minden fájdalom nélkül két szép aranyhajú gyermeket szült. Az egyik fiú, a másik leány volt; az egyiknek a nap, a másiknak csillag volt a homlokán; mindkettőnek pedig sarkig érő aranyhaja.

Hogy elszülte a két szép gyermeket, betegágyából a királyné azonnal fölkelte mert semmi fájdalmat sem érzett. A tündérkirály aztán kézen fogva az egyik oldalról az egyik hét éves kis fiút, a másik oldalról a másik hét éves kis leányt bevezette a tündér palotába, hol a királynét a trónusba ültette, melyet már körül állottak az összesereglett tündérek s őt mint királynéjokat köszöntötték. Minthogy a királyné a balzsam-fördőbe megfordított: ő is örök-ifjúsággal bírt, mint a többi tündérek, s ráadásul ő volt a legszebb minden összegyűlt tündéresszonyok és kisasszonyok közt; királyné volt a szépségben.

Aztán nagy mulatságot csaptak; egyszerre lakodalmat is keresztelőt is ültek s három asszonyt: a Hold-, Nap- és Szél anyját hívták meg keresztanyának, keresztapának pedig ezeknek fiait, kik is nagy pompával ott megjelentek s csaptak oly vígságot, minek a hire hét világra szólt.

Eddig volt, mese volt.

A SZÁRDINIAI KIRÁLY FIA.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy vén szárdinai király, s annak egy gyöngyadta 24 éves fia. Ez a királyfi oly gyöngyörves volt, hogyha valamelyik fehérszemély rávetette a szemét: jobb lett volna annak vakon születni, mert azonnal elvesztette az eszét; mind utána bolondult.

Egyszer a vén király maga elé hivatja a királyfit s azt mondja neki:

- Édes fiam! az én vállamra és mellemre két teher nehezkedik, mint a ki elől is, hátul is terhet visz: az egyik hetvenesztendő, a másik pedig a királyság.

Azért fiam, te még fiatal vagy; könnyíts vén apád terhein: vedd el az egyiket, vedd el a királyságot. De minthogy itt az a törvény, hogy addig senki sem uralkodhatik, míg magának illő társat nem szerzett: azért fiam azt mondom, házasodjál meg.

A királyfi bevette az öreg király tanácsát s elindult a nagyvilágba házasodni, feleséget keresni.

A mint megyen, mendegél, egyszer oly királyi rezidencia mellett haladt el az ő ebhűségű inasával, hol a kertben három királykisasszony varrogatott egy parapli-ágáczfa alatt.

A három királykisasszony látta az országúton jőni a királyfit, s a kert mellett elhaladni; de a királyfi nem látta meg a három ékes virágszál, mely egy töről hajtott ugyan, de mégis a legkisebb volt a legszebb. Olyan volt mint az esthajnali csillag, vagy tán még ennél is szebb!

De az ebhűségű inas elmaradt a királyfitól s ez kihallgatta a három madár, a három ékes virágszál csevegését.

- Ha az a királyfi, mondja a legnagyobb királyleány, valami háztűzhely-néző lenne; ha az engemet elvenne: egy szál gírba-gurba kenderből szónék-fonnék neki annyi vásznat, hogy egy egész ármádiának elég lenne, s míg a világ világ lesz, soha az el nem szakadna, hanem mindig oly erős lenne, mint a ma-szótt vászon.

- Ha az a királyfi, mondja a középső, valami háztűzhely-néző lenne; ha az engemet elvenne: én meg egy gírba-gurba kalászból sütnék főznék neki annyi kenyeret, hogy egy ármádiának elég lenne, s a ki csak abból ennék, világéletében soha meg nem éheznék.

- Ha az a királyfi, mondja a legkisebb, valami háztűzhely-néző lenne; ha az engemet elvenne: én meg szülnék neki olyan egy pár gyermeket, az egyik fiú, a másik leány lenne, hogy az egyiknek a nap, a másiknak csillag lenne a homlokán, mindkettőnek pedig sarkig érő aranyhaja...

Hogy kihallgatta a három királyleányt az ebhűségű inas; gazdája, a királyfi után loholt, kit utol érven, szót szólt hozzá:

- Felséges királyfi! mondanék én felségednek valamit, csak bántódásom ne lenne?!

- Óh, jó Jancsi, hisz nem úgy szegődtünk mi egymáshoz, hogy titok legyen köztünk; hanem azt mondtuk: hogyha én hallok valamit, azt én mondom el neked, ha pedig te hallasz valamit, azt te mondom el nekem: azért itt van parolás tenyerem, hogy bármit mondasz, még a hajad szála sem görbül meg.

- Hát a mint az imént hátra maradtam, hát látom, hogy három ékes virágszál, három szép

király-kisasszony varr egy parapli-ágácza alatt, s egyszer csak elkezdi a legnagyobb: Ha az a királyfi, már mint felséged, valami háztűzhely-néző lenne; ha az engemet elvenne: egy gírba-gurba kenderből szőnék-fonnék neki annyi vásznat, mely egész ármádiának elég lenne s míg a világ világ lesz, soha az el nem szakadna, hanem mindig oly erős lenne, mint a ma-szótt vászon. Ha az a királyfi, mondja a középső, valami háztűzhely-néző lenne, s ha az engemet elvenne: egy gírba-gurba kalászból sütnék-főznék neki annyi kenyeret, mely egy egész ármádiának elég lenne, s a ki csak abból ennék, világéletében soha meg nem éheznek. Ha az a királyfi, mondja a legkisebb, valami háztűzhely-néző lenne; ha az engemet elvenne: én meg szülnék neki olyan egy pár gyermeket, az egyik fiú, a másik leány lenne, hogy az egyiknek a nap, a másiknak csillag lenne a homlokán, mindkettőnek pedig sarkig érő aranyhaja.

-46-

- Igaz-e ez Jancsi?

- Oly igaz, minthogy az a fényes nap süt az égen!

- Úgy forduljunk vissza.

Visszafordul a királyfi ebhűségű inasával s még a parapli-ágácza alatt találta a három ékes virágszált, a három királyi hajadont.

Hogy meglátta a kisebbiket, tetszett személye személyének s azt mondták egymásnak: Én a tied, te az enyim, ásó-kapa se választ el egymástól!

Azzal lakzit laktak, fagyat hoztak, azzal világítottak, hordót fúrtak, szenet vágtak, tökkel kolompoztak, faharanggal harangoztak s térdig jártak abba a jóféle sárga tyúkhús levesbe, s még az árva gyermeknek is akkora kalács volt a kezében, hogy majd letörte a derekát!

Itt a királyfi hazaviszi nagy parádéval a feleségét s a vén király húsz évvel lett fiatalabb, hogy ily szép menyé volt.

-47-

Már jó darab ideig boldogul élt az egy pár cseléd, de az ördög megirigyelte ezt a nagy boldogságot: azért saját képében elküldte a török zultánt.

Azaz, nem is maga jött el személyesen a török zultán, hanem csak a levele. Az volt pedig a levélbe írva: Hogy te emilyen, amolyan szardíniai király, ha van bátorságod: állj ki a sikra; ha pedig nincs, majd megtanítlak én keztyűbe dudálni!

Erre a vastag pennával írt levélre, az volt kívül írva: hogy ezen levelem adassék a szardíniai királynak.

Mint már mondtam, a szardíniai király vén ember volt, de különben is már a fiának adta által a királyságot, ennek kellett tehát a háborúba menni; pedig ép legrosszabbkor, mert a királyné várandós volt.

De el is felejttem mondani, hogy volt a királyi rezidenciában egy vén asszony, vénebb a Sz. Gellért hegyénél, öregebb az országútnál s az ördögnél csak félgrádussal szebb. Ezt a vén bünt rikácsoló hangjáért, melytől majd mindenkit imhogy a hideg ki nem tört, Kuviknak nevezték.

Ez a Kuvik, ez a halálmadár, ki ott szokott huhogni a haldokló ablakánál, s a ki felett egyszer elkiáltotta magát, az már olybá tarthatta mintha meghalt, eltemették volna, mondom ez a halálmadár, gonosz egy vén csont volt. Megérdemelte volna a jó meleg fürdőt: forró zsírból, olvasztott ólomból, felforralt olajból; meg még azt a tiszteletet is, hogyha, mint az afféle jó lelkeket szokták, bűdöskő-tömjénnel füstölték volna is körül.

-48-

Hej, sok viz lefolyhatott addig a Dunán, mikor ennek a Kuviknak, ennek a halálmadárnak azt mondta volna valaki: szivem szép szerelme!...

S ez a Kuvik bejáratos volt a királyi rezidenciába; mert habár - patvar vigye! - vén csont volt is, de nem volt vén a tudománya! ezért hát szerették is, meg nem is!

Egyszer hívatják a Kuvikot. A ki pedig hivatta, nem volt egyéb mint az ifju király; tanácsot akart tőle kérni: hogy nem tud lelkének hova lenni, kire bizza várandós feleségét?

- Hacsak ez a baja felségednek, mondja a Kuvik, bizza reám, úgy se bizná jobb kezekre; mert én anyja helyett anyja, bába helyett bába, dajka helyett dajkája leszek.

- Hej nagy kincset bizok rád, mondá a királyfi, azért jobban őrizd mint a két szemed világát!

A Kuvik égre-földre ígérte, hogy úgy fogja őrzeni, mintha a királyfi saját két szeme világát állítaná oda, de még az sem őrzéné meg jobban. Így az ifjú király, mintha legjobb rendben volna a szénája, egészen megnyugodva ment el a háborúba.

Hej pedig, dehogy volt jó rendben; akár a macskára bizták volna a tejfeles fazekat, akár ebre a hájat, mint erre a Kuvikra a várandós királynét; mert ez is tojt egy szép madarat, de milyent?! No de, mint a szóbeszéd tartja: nem esik messze a gyümölcs a fájától! de biz ez sem esett! S mi több, ezt az égi csodát-facsomót szánta a királyfinak hitestársul.

-49-

Itt eljön a szülés ideje: a vén Kuvik, a halálmadár elámitotta, szép szóval, kéréssel és fenyegetéssel rávette a királynét, hogy ő nálok az a szokás, hogy a terhes asszony a padlásra megyen szülni. A szegény királynét felvitte a padlásra, hol is a kémény mellett holmi ócska bunda darabokon helyet csinált neki és lefektette.

A királyné nagy fájdalmak közt elszülte az isten áldását. Valóban isten áldása volt! mert a

királyné, mint virágzó hajadon korában előre megmondta, két olyan szép gyermeket szült, hogy még a rosz szemnek is kár lett volna ránézni! az egyik fiú, a másik leányka volt; az egyiknek a homlokán ragyogott a nap, a másiknak pedig csillag s mindkettőnek sarkigéző aranyhaja volt.

Mig a királyné a nagy fájdalom miatt el volt ájulva: addig a Kuvik, a halálmadár, a már előre elkészített, vesszőből font, szurokkal bélelt kosárába belefektette az egypár cselédet, s aztán belevetette a mélységes tengerbe; helyettük pedig egy pár kopókölyköt tett a királyné kebelére.

-50-

Itt a királyné felocsúdik nagy fájdalmából s kérte a Kuvikot, hogy adja oda a gyermekeit, hogy hagy ölelje, hogy csókolja meg.

- Ott nyivákol melletted, mondja a Kuvik, megis ölelheted, megis csókolhatod, akár megis sütheted, mert két kopókölyköt szültél!

- Én, felelt a királyné, a nagy fájdalomban nem tudom hogy mit szültem, de világéltében mindig hallottam, hogy lelkes állat nem szülhet lelketlen állatot.

A Kuvik aztán egyet kuvikolt s ott hagyta a királynét a faképnél, hogy csináljon gyöngyörűséges magzatjaival azt a mit akar; a királyfinak pedig levelet írt, melyben őt erős kegyetlenül elvádolta, hogy az aranyhajú gyermekek helyett két kopókölyköt szült s hogy tegyen vele a mit akar.

Olvassa a királyfi az ördögi fortélylyal írt levelet és ekkor azt gondolta, hogy saját halálos ítéletét, vagy tán még annál is rosszabbat olvas.

Haragjában azt akarta visszaírni: vessék a királynét a két kopókölykkel együtt a mélységes tengerbe halaknak, tengeri férgeknek eledelül; de ebhűségű inasa ép ekkor lépett be a sátorába, ki, midőn elolvasta a levelet, azt mondta a királyfinak:

-51-

- Felsőleges király! bizony bizony mondom, hogy nem jól cselekszik felséged akkor, mikor ily levelet ír; mert világéltében mindig hallottam, hogy lelkes állat nem szülhet lelketlen állatot: azért írja felséged: varrják a szegény királynét hét bivalybőrbe s állítsák ki szégyen szemre az utczára oda, hol legtöbb járókelő megfordul, országot követni s egy katona álljon mellette sirbakot, a két kutyakölyköt pedig vessék a tengerbe.

Ugyis lett. Miután a király megírta s elküldte a levelet, melyet ebhűségű inasa dictált neki: a szegény királynét hét bivalybőrbe varrták, kiállították az utczára, még pedig oda, hol legtöbb járó-kelő megfordult, országot követni s egy katona állt mellette sirbakot, a két kopókölyköt pedig a tengerbe vetették.

Itt, hazajön a királyfi a háborúból, bár megverték az ellenséget, de azért nem volt az ő szívének semmi gyöngyörűsége és semmi öröme; olyan volt mint a férges oltvány, mely mindennap sárgább, sárgább lesz. Az ő férges volt pedig a búbanat, ez rágódott élte gyökerén.

A Kuvik pedig csufnál csúfabb leányával megigézte, megbabonázta a királyfit s azt kötötte a nyakára, - és ő ezt is csak azért cselekedte, hogy annál több terhet akasszon a nyakába, hogy annál több oka legyen a busulásra.

-52-

Az egy pár cselédkét pedig a mélységes tenger vette pártfogása alá s vitte az ölében csendes ringatással mintha dajkájok lett volna. S addig-addig ringatta, addig-addig danolgotott felettők, míg azok álomba nem merültek. Mikor aztán álomba merültek, kitért minden ellensége elől; még a Szél királyt is megkérte, hogy most neki nyugtot engedjen és békét hagyjon, mert az ölében két kis alvó gyermeket visz s azt ne költsék fel.

A Szél király pedig oly jó volt, hogy hajlott kérésére; minden szelet haza parancsolt, csak egyedül maga lengedezett, még pedig ő is gyenge lehellettel arra-felé fújt, a merre a mély tenger vitte az egy pár gyöngyadta gyermeket. Viszi, viszi a tenger, messze, messze, túl az óperencián, hetedhét ország ellen s ott szépen kitette a tengerpartra, hol is egy halász akadt rájok, ki nagy örömmel, hogy kitudja mi van abban a kosárban, hazavitte.

- Nó anyjuk! megadta isten nekem a szerencsét, tán egész éltelre valót halásztam: azért hozd be azt a rozsdás baltát, hogy feszítsem föl ezt a kosarat.

Behozza az anyjuk a rozsdás baltát, az apjuk pedig fölfeszíti a vesszőből font, szurokkal bevont kosárákat. Hát, uramfia! ott fekszik az egy pár cselédke, csendesen, mint egy pár gerlicze a fészében.

-53-

A két jó öregnek, mikor ezt a két gyönyörves gyermeket meglátták, csak úgy repesett a szive örömeiben; mert az ég őket magzattal sohasem áldotta meg, mert magtalansággal, meddőséggel verte meg, mint a mely fa gyümölcsöt soha sem terem.

- Nó anyjuk, úgy-e mondtam, hogy ezt nekünk az isten adta! azért úgy bánjunk velök mint az isten adományával szokás. Tiéd lesz a kis leány, az enyim pedig a kis fiú; te megtanítod azt sütni főzni, én pedig ezt halászni, mindkettőt pedig az iskolába járattjuk.

Az egy pár cselédke már hét esztendő óta volt a halásznál s azok úgy bántak velök, mintha tulajdon magzatjuk, mintha a testökből való test, lelkökből való lélek, mintha apjuk-anyjuk lettek volna.

Egyszer azonban az anyjuk egy két krajczáros butykóst vett, melyet úgy az asztalszögben levő fogason tartott. Itt az anyjuk leveszi a butykóst a szegről s azt mondja a kis leánynak: hogy izibe szaladjon a tengerpartra, meritse tele a butykóst és hozza haza; de jól vigyázzon, nehogy még

eltörjön!

Szalad a kis lány a tengerpart felé, hát sarkig érő aranyhaja, mely két fontsikban volt fonva, lebomlott, megbotlott benne, s púff! a butykos összetört!

Haza bandúkol nagy sirva-riva, hogy eltörte a butykoszt.

- Énye, emilyen, amolyan ebadta, ördögdobta, vízhozta, gazvette fattya, hát minek törted el a butykoszt?!

A kis fiú ott hasalt úgy a kemencze-pánkon. Csak hallgatja, csak hallgatja, hogy mit beszél az ő édes anyja: „ebadta, ördögdobta, vízhozta, gazvette fattya?” Ilyent édes anya tulajdon magzatjának nem szokott beszélni: ez nekem nem édes anyám! ez engem nem hordozott szive alatt s nem szült fájdalommal a világra!

- Hát minek törted el, zsémbeskedik tovább az öreg halászné?

- Nem akartam.

- Nem akartad? csak még az kellene, hogy akartad volna!... Hol az a kantárszár?! - Ezzel lekapta a kantárszárát a rúdról, mely úgy a kürtő előtt függött, hosszú aranyhaját a kezére tekerte s ütni-vern akarta.

Az öreg halász ép ekkor toppant be a házba s kivette a kis leányt a kezéből.

- Asszony! minek bántod ezt a kis leányt, he! nem megmondtam, hogy egy ujjal se merészeld illetni?!

Azzal az öreg halász a hálóból a zsineget kihúzta s meg akarta verni a feleségét. Azért akarta pedig a hálózsineggel megverni, mert minden halász azt gondolja, hogy az ő hálózsinége a világ a legjobb fegyver. -

De a két gyermek nem engedte; sirva-riva az egyik az egyik felől, a másik a másik felől a karjába csimpaszkodott. Így nem verte meg a feleségét az öreg halász.

Aztán az anyjok, minthogy ez soha világlétben nem esett meg rajta, bár már ötven esztendő óta éltek házasságban, bár már kenyerének javát megette: sirva fakadt s kőtényével a szemeit törülgette.

A két gyermek kontrázott neki. Végre az öreg halász sem állhatta sokáig a dicsőséget: szemeiből két nagy könnycsepp gördült le, végig szaladt orcáján, végig ezüstszakálán s annak végén, mint két gyöngyszem, megállott.

Mikor aztán elhagyták a sirást, csak azért, hogy megpihenjenek, csak azért hogy újból kezdjék: megszólal a kis fiú, de elébb aranyhaját elsímítván, naptündöklésű homloka sugárzani kezdett, mely pedig nem volt egyéb, mint az anyajegy: a nap.

- De nem azt mondom én édes apám! hanem azt: kendtek nekünk nem tubus szüléink; - kend nem édes apám, kigyelmed pedig nem édes anyám; mert hát minek mondta volna az imént édes anyám, szót szólva: „ebadta, ördögdobta, vízhozta, gazvette fattya“?... nekem valami azt sugja, hogy micsoda? azt nem tudom! hogy én más fának vagyok a gyümölcse, nem a kigyelmeteké.

Átvette a szót a kis fiútól az öreg halász, mondván:

- Édes gyermekeink! mi tőrés-tagadás: ez itt nem anyátok, én pedig nem vagyok apátok; mert egyszer titeket, a mint a tengerparton halásztam, egy vesszőből font, szurokkal bélelt kosárban találtalak, mely kosár emlékezetnek okáért még most is ott van a mestergereidén. Aztán hazahoztalak titeket, s azóta mindketten anyátok helyett anyátok, apátok helyett apátok voltunk; minthogy pedig bennünket magtalansággal, meddőséggel vert meg az isten, azt gondoltuk, gyermekeink helyett gyermekeink lesztek s öregségünkben gyámoló istápunk.

- Elhiszem biz én, ha kigyelmed mondja, szólt a kis fiú, de most nekem ez szóm és mondásom: mi elindulunk a nagyvilágba s ha addig megyünk is, míg a két szemünkkel látunk, míg a lábunk térdig el nem kopik; mégis fölkeressük szülő anyánkat és nevelő apánkat, kik tán most is keserű könyhullatások között keseregnek utánunk. Azért, a miért eddig minket fölneveltek, az isten áldja meg kelmeteket; mást most jó szón kívül úgysem adhatunk.

- Ha már így van a dolog, szólt az öreg halász, nem tartóztatlak gyermekeim.

Az anyjuk pedig azalatt megfejté a kútágast; minthogy se hajts ki, se hajts be, s kakastejjel és a hordófenéken összesörött lisztből hamuban sült vakarót süttött s azt maga-szótt fehér vászon-tarisznyába téve, a fiú nyakába akasztotta.

A halász pedig papirosba tekerve két kis pénzt dugott a kis fiú zsebébe; de azért ő adott legtöbbet, többet egy királynál, mert mindenét odadta; de erről a kis fiú mitsem tudott.

Az egypár cselédke aztán ment, mendegélt hetedhét ország ellen, még az óperenciás tengeren is túl. S ha elestveledtek is, ha olyan sötét volt is, hogy a kanál is megállott volna benne: aranyhajuk világított, még se tévedtek el!

Ha az erdők vadai elő-utó találták is: csak az aranyhajukat símították el a homlokukról, s a nap és csillag ragyogástól a sűrű erdőbe futott a vad, még se ették meg!

Ha olyan hideg volt is, hogy a pipiske az uton-utfélen hullott el: aranyhajok sátora alatt soha meg nem fáztak s még se fagytak meg!

Ha úgy szakadt is az eső, mintha kannából öntötték volna, csak aranyhajok sátorát bontották ki s még se áztak meg!

Egyszer, midőn a napfényén a verőfényben sütkéreznének, száritgatnák aranyhajukat: egy koldús került elébök, ki alamizsnát kért tőlük.

-58-

- Mit adjunk, oh jó ember, szólta a kis fiú, mikor magunknak is csak a testünk, csak a lelkünk! Hamuban sült vakarónk van, ha kell, ebből szívesen adunk.

- Édes fiam! szólta a koldús, nem szorultam én a ti hamuban sült vakarótokra; hanem nyúl be csak a te jobb oldalon lévő zsebedbe, ott papirosba tekerve két kis pénzt találsz; add ide nekem az egyiket.

Benyúl a kis fiú a jobbik oldalon levő zsebébe, hát meglelte a két kis pénzt s az egyiket odaadta a koldúsnak.

Itt térül-fordul a koldús, újra elébe került a két szép gyermeknek s alamizsnát kért tőlük.

Most a kis fiú semmitsem szólta, hanem egyenest benyúlt a jobbik oldalon lévő zsebébe, s kihúzával onnan a kis pénzt, szó nélkül odaadta a koldúsnak.

Nó édes gyermekeim, jótét helyébe jót várjatok! nem vagyok én koldús, hanem rég óta csak azért ülök itt az útszélen, mert ti reátok váraкоztam. Azért váraкоztam pedig, hogy jó szivetekről meggyőződve, titeket az igaz-útra vezéreljelek. Azért itt van, tegyétek el a két kis pénzt, majd még hasznát veszitek!... Ha nem mondjátok is, hogy hová igyekeztek: úgy is tudom; de hamarabb elkopnék a ti lábaitok térdig, mielőtt ily állapotban hazaérnétek, hanem jójete utánam, én majd haza szállítatlak.

-59-

Megyen a két gyermek a koldús-forma ember után, egyszer elértek a selyemrétre, hol is a zombikokat egyenként egy, kettő, három stb. számlálgatni kezdte s mindaddig olvasta, míg a hetven hetedikhez nem ért.

Mikor a hetvenhetedik zombikhoz ért: megrúgta azt oly erősen, hogy a porából forgószél kerekedett s bekiált a lyukon:

- Hej, Gubb, jőszte ki!

De Gubb nem jött ki az első hívásra, hanem aludt mint a gőzű, mint a juhászbunda.

Megrúgja másodszor is a koldús-forma ember, még erősebben, hogy a porából forgószél kerekedett s bekiált a lyukon:

- Hej, Gubb, vesztél volna az anyádban, jere ki!

De Gubb nem jött ki a második hívásra sem; hanem aludt mint a gőzű, mint a juhászbunda.

Megharagszik a koldús-forma ember, s megrúgja harmadszor is úgy a selyemrét hetvenhetedik zombikját, hogy a porából forgószél kerekedett és bekiált a lyukon:

- Hej, Gubb, te égi meszelő, te babkaró, te égi lajtorja, jőszte ki, ha mondom!

Itt, kiugrik Gubb a hangya-zombikból, s hogy kinyújtózott, oly magas lett, hogy a fejével még az ég boltját is imhogy fölebb nem tolta!

-60-

- Hát te égi meszelő, te égi lajtorja, hogy adom én fel neked ezt az egypár cselédet, he?!

Azzal oldalba üti a koldúsféle ember Gubbot s az oly kicsi lett, úgy összetöporodott mint Borsszem Jankó. S az aztán az ölébe vette a két gyermeket s akkorákat lépett óriási lábával, - hogy ha kicsit nem mondok, - hosszabb volt egy méröldnél; úgy hogy három nap, három éjszaka múlva azt mondhatták: otthon vagyunk. Ha ugyan otthon lettek volna! ha egyenesen, hibele-Balázs, lovat ad az isten módjára bementek volna a szárdinai király rezidenciájá ajtaján.

A szárdinai király rezidenciájától nem messze állt egy sivár, kopaszhegy. Vén volt már a kopaszhegy, mert így hiták; - itt-ott lengett a tarkóján egy-egy árvalány hajsza; de ezt sem fonta be foncsikra semmiféle természeti erő, s nem fűzött e közé szép piros szalagot, szép piros virágot. Azért csak vadaknak és csak férgeknek szolgált lakhelyül.

Gubb ezt a vadak tanyáját szemelte ki a két gyermek lakhelyéül; ez illette meg őket.

De ez a Gubb, közbe légyen mondva, ezermester volt; mert e kopaszhegy tetején egy parancsszavára, mint varázslat, tüstént előállt egy kakaslábon forgó, réztetejű vár, s itt tartotta ő a két királyi gyermeket.

Egyszer történt, hogy Gubbnak nagy kedve jött a vadászatra. De még ebben is ezermester volt: a sok vadat neki szoritotta egy völgy szorosnak, s ott pusztá kézzel egyenként fojtogatta rakásra.

-61-

Megtudta ezt a Kuvik, a halálmadár, mert közbe légyen mondva, ha Gubb ezermester volt, de ez se volt kevesebb. Azért bement a leányához, a királyasszonyhoz, szót szólván:

Jaj, be cseng a fülem! jaj, be ugrik a szemem! jaj, be ég a képem! jaj, be viszket az orrom! én leányom, gyöngyvirágom, királyasszony rossz hírt hallok!

- Jól mondd anyám! Azért cseng a füled, mert rossz hírt hallasz; azért ugrik a szemed, mert sirást érez; azért ég a képed, mert gyalázat ér; s azért viszket az orrod, mert bosszúság környékez. Így van ez megírva a mágyiás könyvben. Hanem menj ki a keresztútra, piszkáld meg a fogad akasztófáról szakított szálkával; rakj ott szalma tüzet, ugorj át háromszor, majd megjelennek neked a rossz lelkek s azok megmondják, hogy miért cseng a füled, miért ugrik a szemed, miért ég a képed és miért viszket az orrod?

- Én leányom, gyöngyvirágom, (még az ördögnek is van gyöngyvirága) királyasszony ne tanítsd anyádat, kinél magok az ördögök is csak egy kanpoltrával érnek többet; tudom én annak az okát, hogy mi búsit engemet: férjedurad első felesége kölykei itt vannak, az az ördögös Gubb, - hogy a patvar vigye el! - hozta a nyakamra; de jó helyre jöttök, mintha a bárány a farkas barlangjába jőne, mintha a galamb az ölyv fészkebe repülne, mintha vaktában meztelen késbe szaladnának, mint a kinek isten elvette az eszét! Gubb most elment vadászni, azért azonnal elindulok szerencsét próbálni.

-62-

Itt megrázkodott a Kuvik, a halálmadár s azonnal átváltozott egy szép pásztorfiúvá, ki Gubb vára hegy-oldalán báránykát terelgette. Ott somfordált, ott furugjázgatott szebbnél szebb nótákat.

Egy szerencséje van a két szép madárnak, a két gyöngyadta gyermeknek, hogy aranyos kalitkában vannak zárva: így nem repülhettek ki, de a Kuvik, a halálmadár se nyulhatott be a kalitkába, mert annak az ajtaja be van zárva, erős lakatra van vetve, mit nem nyit fel sem a négy levelű lóhere, melyet a hetedik gyermek szokott találni, - sem a világot nemlátott gyermek kis-ujja.

E kalitka: Gubb vára és rajta a lakat: lángkerítés, égő sövény, mely mindenkit húsz lépésre kerget vissza.

A Kuvikból lett pásztorfiú csak furugjál, csak furugjál s meghallották ezt a kalitka aranyos madarai, oda szálltak az ablakhoz, kinyitották azt, s kitekintettek rajta. Hát látják, hogy egy szép pásztorfiú az ablak alatt terelgeti kis bárányait s ott az furugjáljat.

-63-

A Kuvikból lett pásztorfiú, a mennyire csak lehetett, odament az ablak alá s megszólította az egypár cselédet.

- Szép gyermekek, oly szépek vagytok mint az ég angyalai, de mégsem irigyelem állapototokat!

- Miért? kérdik egyszerre ketten is.

- Mert még világot sem láttatok!

- Mit kellene cselekednünk?

- Nem egyebet, mint azt: tündértükörre tegyetek szert, és abban az egész világot meglátjátok.

Azzal a Kuvikból lett pásztorfiú, mintha legjobb rendén volna a szénája, tovább terelte a nyáját.

Itt nagy haraggal jön hazafelé Gubb, s kettőt lép egy helyett. Egy lépéssel túl tette magát a lángsövényen, túl a kapu tetején s egyenesen az udvarba lépett.

- Hej! emilyen-amolyan kutya fikom adtát, már itt volt a Kuvik, itt a halálmadár, érzem a szagáról; mert az ördög szagát már két mérföldről is megérezem! Mit akart itt a vén boszorkány?

- Nem vén boszorkány volt az, hanem szép pásztor fiúcska, ki azt mondta nekünk: hogy nem irigylis a mi állapotunkat; mert még világot se láttunk, - s addig nem leszünk boldogok, míg a tündértükört meg nem szerezzük, melyben az egész világot meg lehet látni: bennünket azért ereszt el, elmegyünk érte s hacsak lehet, elhozzuk.

-64-

- Tudom mibe sántikál a gonosz, de nem eszik belőle! nem eszik a ti gyenge húsokból; nem iszik piros véretekéből! Fogadom az istenemre, hogy nem lesz az idős!... Jertek ide gyermekeim, figyeljétek szóm minden ígéjére: én vissza nem tarthatlak, mert nem áll hatalmamban: azért tehát induljatok el; de míg mentek az úton, egymás kezét soha el ne eresztétek, hanem kézenfogva menjetek; ha ezt cselekszitek, így az ördögnek nem lesz rajtatok hatalma; megtörik az ördög ereje, ha a testvér fogja a testvér kezét. A tündértükört egy szolgálélek őrzi. Majd ha hozzája értetek, majd kér ő titeket, ezt mondván: Szép gyermekek! fogjátok meg a fegyveremet; haldokló apám ágyához kell mennem. De ti erre csak azt feleljétek, hogy az egyik fületeken bocsássátok be, a másikon pedig eresztétek ki. Hanem te kis fiam, nyúlj be a jobb oldalon lévő zsebedbe, vedd ki a két kis-pénzt s add oda a katonának, mondván: itt a katona lénungja. S azzal a szegről bátran levehetitek a tündértükört és bátran, minden szó nélkül, mint tulajdon jószágotokat elhozhatjátok.

Ment, mendegélt aztán az egypár cseléd kézen fogva tüskön-bokron keresztül, soha egymás kezét el nem eresztve, mintha egy test, egy lélek lett volna, egyszer mégis elértek oda, hol a szolgálélek katona képében a tündértükört őrizte.

-65-

- Hová mentek szép gyermekek? kérdi a katona, jertek kis szolgálaim, fogjátok meg a fegyveremet; mert haldokló apám ágyához kell mennem.

De az egy pár cseléd most az egyszer úgy tett, mint a ki nagyot hall s azt felelték, hogy az egyik fülökön be- a másikon pedig kieresztették.

Ezer volt a szerencsájök! mert mihelyt azt a fegyvert kezükbe vették volna, ott, azon szempillantásban, ízzé-porrá égtek volna!

A kis fiú benyult a jobb oldalán levő zsebébe, kivette az egyik kis-pénzt s oda dobta a szolgáléleknek, mondván:

- Itt a katona lenungja!

Azzal levették a szegről a tündértükröt s visszamentek azon úton, azon a módon a mint idejöttek és semmi bajuk sem történt.

A Kuvik, a halálmadár mérgében annyira dúlt-fult, imhogy a kezét-lábát meg nem ette; de mit használt vele, csak a magáét ette.

Gubb másnap újra vadászni ment. Alig húzta ki a lábát, alig lépte át a küszöböt; a Kuvik, a halálmadár ismét pásztorfiú képében a vár alatt sonfordált s elkezdett ott furugjázgatni.

-66-

Az egy pár cseléd oly édes örömet hallgatta a furuglyasztót, hogy szinte elcseppent bele ajkuk méze s nagyokat nyeltek utána, mint a kik száj-iznek kedves ételt esznek.

A Kuvikból lett pásztorfiú, hogy meglátta az isten-adta egy pár cselédét: egészen odament az ablak alá s megszólította az egy pár cselédet ilyenképen:

- Nő lássátok ékes virágszálak, kik beillenétek az ég virágai közé s még ott is a legszebbek lennétek, no lássátok, úgy-e hogy javatokat akartam; úgy-e van már tündértükrötök; úgy-e hogy már boldogabbak vagytok?

- Van jó pásztorfiúcska, van.

- De én azért mégis csak szánni tudlak titeket; mert mi hasznát veszitek a tündértükröknek, ha nincs igétek.

- Hát mit kellene cselekednünk?

- Nem egyebet, mint azt, hogy holnap lesz az isten napja, holnap papolnak a királyi rezidenciában: jőjtek el oda. Majd a merre mentek, elő találtok egy hét bivalybőrbe varrt asszonyi állatot, kit minden arra jövő-menő arcul-csap, ráköpköd: üssétek ti is nyakon és köpjétek tele a szemét, mert az egy országosan megbélyegzett személy, ki két kopó kölyköt szült.
- Azzal ott hagyta az egy pár cselédet.

-67-

Itt Gubb nagy dérral-dúrral jön haza a vadászatból s egy helyett kettőt lépett. Egy lépéssel túltette magát a lángsövényen, túl a vár tetején s egyenest az udvarra lépett.

- Hej, emilyen-amolyan kutya fikom adtát, már újra itt volt az az ördögboroda; érzem a szagáról, mert az ördög szagot már hét mérföldről megérezem... Mit akart itt az a boszorkány?

- Nem boszorkány volt az, hanem szép pásztorfiúcska, ki bárányait terelgetve, furugjázgatott, - ki nekünk azt mondta: nem irigyli az állapotunkat, mert mi haszna birjuk a tündértükröt, ha nincs igénk: azért ereszsz el holnap a templomba.

- Tudom miben sántikál a gonosz, de nem lesz az idő! El kell menni a templomba, mert nem áll hatalmamban azt meggátolni. Ne féljete; elkísérlek láthatlan alakban egész a templom küszöbéig, de nekem azt nem szabad átlépni, mert olyan az nekem, mint az ördögnek a tömjén. Út közben egy hét bivalybőrbe varrt asszonyi állatot találtok, ki mellett egy katona áll sirbakot; azért áll pedig ott a katona, mert ennek az asszonyi állatnak országot kell követni: ezért őt minden arra jövő-menőnek arcul kell ütni s a szemébe köpni. De ti gyermekeim ezt ne tegyétek, mert az nektek tulajdon édes anyátok, ki fájdalommal szült titeket a világra.

-68-

- Azért, folytatá Gubb, vigyetek magatokkal habszappanyt, aranyfésűt és aranytörüközöt. S te fiam édes anyád orczáját tisztítsd meg a pökésektől, s mosd meg harmatvízbe. Lehelj aztán háromszor a szemeire, s azok tüstént felnyílnak. Mikor ezt elvégezted: töröld meg az orczáját az aranytörüközöbe. Te pedig leányom bontsd ki az aranyfésűvel hosszú aranyhaját, mely már hét esztendő óta nem látott fésűt s fésűld meg.

Aztán majd meglátjátok, hogy mily napszépségű, csillagragyogású anyátok van nektek!

De legelőször, majd el is felejttem mondani, édes anyátok kezeit megcsókoljátok, s ha a katona nem engedné, ki mellette sirbakot áll: vessétek oda neki a másik kis-pénzt, mondván: itt a katona dupla lenungja! Ha pedig azt mondaná, hogy fogjátok meg a fegyverét, mivel haldokló apja ágyához kell mennie: azt feleljétek, hogy az egyik fületeken be- a másikon pedig kiereszszétek. Hogy pedig a templomba legyen mibe elmenni: itt van ez az egy pár dió-szekrény, nyissátok fel a tetejét, találtok benne olyan bibor-bársony ruhát, milyent csak a hajnal, csak az ég virága visel. A templomban pedig mindenki feláll előttetek, még maga a király is, s majd kínálnak, hogy üljetek le; de ti azt ne cselekedjétek, hanem állva maradjatok; mert a Kuvik, a halálmadár, hogy odaragadjon a köntöstök, minden padot szurokkal kent be. Mikor a pap rámondja az „Ament“, azonnal fussatok ki a templomból, mondván: köd előttem, köd utánam, hogy senki se lásson. Azzal, édes anyátoknak kezet csókolván, jőjete haza.

-69-

Itt a gyöngyadta egy pár cseléd felöltözködik a bibor-bársony köntösbe, sarkig érő aranyhajukat szépen felfodorították s homlokukon kiderült a nap és a csillag.

Mennek, mendegélnek aztán az utcán, soha egymás kezét el nem eresztve, egyszer elértek

azon helyre, hol édes anyjuk hét bivalybőrbe volt bevarrva.

- Hová mentek szép gyermekek? kérdi a katona, - jertek ide kis szolgálaim, fogjátok meg a fegyveremet, mert haldokló apám ágyához kell mennem.

De az egy pár cseléd most az egyszer úgy tett, mint a ki nagyot hall s azt felelték, hogy az egyik fülökön be-, a másikon pedig kieresztették.

S ezer volt a szerencsésük! mert mihelyest azt a fegyvert kezükbe vették volna, az, azon szempillantásban lobbót vetett volna s izzé-porrá égtek volna!

Itt aztán a kis fiú benyúlt a jobb oldalán lévő zsebébe, kivette a kis-pénzt s oda dobta a katonának, mondván:

- Itt a dupla lénung!

Azzal oda szaladtak édes anyjukhoz, két kezét megragadták, az egyik az egyik felől, a másik a másik felől és össze-vissza csókolták.

A bivalybőrbe varrt királyné alig tudott eltelni a csodálkozás miatt; hej, nem kézcsókhoz, hanem arczulcsapáshoz, szembe pökéshez volt ő szokva!

Minthogy le voltak szemei ragadva, hogy gyalázatát ne láthassa: nem vehette ki, hogy kik lehetnek azok, kik gyalázat helyett tisztelettel illetik: azért szót szólva kérdést intézett hozzájuk.

- Kik vagytok ti kis szolgálaim?

- Hát nem ismer édes anyám, mondták ketten is egyszerre: mi vagyunk a te gyermekeid, kiket fájdalommal szültél a világra!

- Megálljatok! az én gyermekeim jegyesek voltak: az egyiknek a nap, a másiknak csillag ragyogott a homlokán, mindkettőnek pedig sarkig érő aranyhaja volt: azért jertek ide, hogy tapogassalak meg titeket.

- Odaborul az egy pár cseléd az édes anyjuk keblére, ki, hol az egyiknek, hol a másiknak tapogatta a homlokát és selyempuha aranyhajukat simogatta, - s aztán egyet se szólt, hanem szótlanul mindkettőt a szívéhez ölelte. Bár hét bivalybőr zárta el a királyné szívét, de azért az a hét bivalybőrön keresztül is beszélt hozzájuk hangos dobogással! s az egy pár cseléd édesen hallgatta, hogy mit beszél édes anyjuk szíve.

A kis fiú aztán megmosta édes anyja arcát a harmatvízbe, habszappannyal bedörgölte, s ime! minden szenny, minden mocskok, melyet mások oda rondítottak, mintha soha ott nem lett volna, egyszerre eltűnt. Aztán leragadt két szemére háromszor rálehelte s ime! az azonnal felnyílt s újra látta az isten ragyogó napját, ragyogó csillagait, két szép gyermekét. A kis leány pedig azalatt hét esztendő óta fésűt nem látott aranyhaját oly ügyesen kibontotta és megfésülte, hogy egy szál haj nem sok, de annyi sem esett le a királyné fejről. A királyasszony aztán oly szép, oly napragyogású lett, hogy soha többé az arra járó-kelek, gyalázattal illetni nem merészték, hanem úgy néztek rá mint valami oltárképre.

Aztán hogy ezt elvégezték: hirtelen összeszedték magukon a köntöst és siettek a templomba.

Itt mindenki, még maga a király is felállt előttük, kínálgatták, hogy üljenek le; de ők, megemlékezvén Gubb beszédére, hogy a Kuvik minden padot szurokkal vont be, hogy megfoghassa a két aranyos madarat, nem ültek le, hanem míg csak az íge hallatszott, a tornácban állva maradtak.

Mintha az egész templomnak egy szeme lett volna, mindenki ő reájok nézett; még maga a pap is, ha rájok tekintett, angyalokról kezdett beszélni.

Alig hangzott el az utolsó íge; alig mondta rá a pap az „Ament“; az egy pár cseléd azonnal kiszaladt a templomból, mondván: köd előttem, köd utánam, hogy senki se lásson! s azonnal, mintha a föld nyelte volna el, vagy angyal szárnyakon az égbe repültek volna, eltűntek az emberek szemei elől.

A király is tüstént utánuk szaladt, de semmitse látott. Ezért nagy búsán hazafelé bandúkolt, s otthon gondolkozásba esett; eszébe jutott, hogy volt neki egy igen szép felesége, ki azt ígérte neki: hogyha őt elveszi, két szép gyermekkel ajándékozza meg; az egyik fiú, a másik leány lesz, az egyiknek a nap, a másiknak csillag lesz a homlokán, mindkettőnek pedig sarkig érő aranyhaja! És ő ma ép ilyent látott a templomban! És az az asszonyi állat, ki neki ily szép ígéretet tett, már hét esztendő óta sinlódik hét bivalybőrbe varrva, országot követve, kit minden arra jövő-menő gyalázattal illethet, arczul csapkodhat, a szemébe pökhet, mint a legutolsó személynek, ki a szemétdombon született, ott nőtt fel, még most is ott lakik, nem pedig biborban-bársonyban, aranyos palotában mint az a királyasszony?! Tüstént parancsot adott ki, hogy azt az asszonyi állatot, ki hét bivalybőrbe van bevarrva, abból azonnal fejtsék ki s mondják meg neki, hogy menjen oda, a hová neki tetszik, csak az ő szeme elé ne kerüljön. A parancs azonnal teljesítve lőn s Gubb saját várába vitte a királyasszonyt.

De el is felejttem mondani, hogy a mint a két gyermek kijött a templomból, egyenest édes anyjuk felé tartottak s kezét akartak neki csókolni; de a katona nem engedte, mivel most nem adtak neki dupla lénungot.

A két gyermek sírva fakadt.

Oda ugrik e sirásra a mi Gubbunk s úgy vágta pofon a katonát, hogy rögtön kolimászsza változott: azóta kenik a szekeret kolimászszal.

Hogy kezét csókolt az egy pár cseléd édes anyjuknak, futottak egyenest hazafelé s elértek Gubb várához. Itt a lángsövény előttük magától ketté vált s miután beszaladtak a várba, az újra magától becsúzkodott utánuk.

Ime a Kuviknak már két fogása nem lett idős s a kivetett háló nem fogta meg a királyi vadakat; a galambok nem repültek az ölyv fészkebe. A vén banya ezért annyira haragudott, imhogy a kezét-lábát meg nem ette; de mit nyert vele, csak magát ette.

De azzal kecségtette magát, hogy hátra van még egy fogása és az sikerül. S ha a bárány nem szaladt a farkas barlangjába; ha a galamb nem szállt az ölyv fészkebe, azon gondolatra jött, hogy a farkas keresse fel a bárányt és az ölyv röpüljön a galambfészkebe; mert éhes a farkas, éhes az ölyv, éheznek a bárányhúsra, éheznek a galamb piros vérére, éheznek a két szép gyermek lelkére testére. Azért alig fogamzott meg e gondolatja: azonnal beállított királyi veje elé, ki még most is ott ült nagy búsan a bibor trónuson.

- Felsőleges vőm! kezdé a banya, ujságot mondok, még pedig nagyot: felséged nemis tudja, hogy birodalma egy főfő-személylyel szaporodott, valami ismeretlen gróffal, vagy tán ép herceggel, ki a Kopaszhegyen ütötte fel sátorát, s ott pompás kakaslábon forgó, réztetejű várat építtetett. Ennek az ismeretlen személynek annyi a pénze, hogy majd fölveti; mert már eddig is láng ütötte ki magát s köröskörül ég a vár. Azért tanácsom veleje oda megyen ki: küldjön felséged a várba egy követet azon üzenettel: hogy felséged egész királyi háznépével ekkor meg ekkor látogatóba megyen hozzá. Mi pedig majd hajdúkat és a legerősb katonákat felöltöztetjük grófi-, bárói ruhába. Azért öltöztetjük pedig fel, hogy ezekkel próbát tegyünk a vár elfoglalására nézve. Mikor aztán egyszer bent leszünk, könnyű lesz az egész várat, számlálhatlan kincsével, hatalmunkba keríteni.

A király, hogy hogy nem, ráadta a fejét erre s tüstént egy követet küldött Gubb várába azon üzenettel, hogy holnap, ha szívesen látja, egész királyi háznépével látogatóba megyen hozzá.

Gubb pedig azt üzenté vissza, hogy igen szívesen látja király ő felségét egész királyi háznépével.

Itt, alig érkezett meg a fényes had egész királyi pompájában; alig huzta be a legutolsó a kapu ajtaját: Gubb, hogy onnan semmiféle teremtet állat az ő tudta-híre nélkül ki ne mehessen, égő sövénynyel vontá be az egész vár területét; pedig ott volt a Kuvik is, a halálmadár is.

A király, a mint dukál, az első székbe ült s körülötte hosszú sorral az álruhába öltöztetett grófok, bárók és hercegek, kiknek fényes ruhájuk alatt ott volt a kifent fegyver, a kiköszörült kard.

Gubb azalatt pecsétes levél által az egész országból összegyűjtötte a valódi hercegeket, grófokat, bárókat és vezéreket, kik a szomszéd szobában hallgattak csendesen, minthogy Gubb már eleve mindent elbeszélte és fölfedezett előttük, s várták a dolog kimenetelét.

Gubb, mintha a királynak valamit akart volna mondani, valami titkosat, mit nem kötnek minden ember orrára: kihivatta őt a szomszéd szobába. Ugyan e szobában voltak az összehívott nagyurak, s köztök az első helyen bibor trónon ott ült a király első felesége, mellette kétfelől pedig a két gyöngyadta gyermek állt hófehér köntösbe, hófehér lélekkel, mint égből jött két angyal, s csak a szárny hibázott. S ha tán szárnyaik lettek volna, mindjárt elrepültek volna az isten seregébe.

A király, hogy belépett, alig bírt szóhoz jönni a csudálkozás miatt; de hogy is ne! midőn országa nagyurai között ott látta első feleségét viruló szépségben; midőn ott látta két szép gyermekét, mint szakasztott képmásait, csak azzal a különbséggel, hogy az egyiknek a nap, a másiknak csillag volt a homlokán, mindkettőnek pedig sarkig érő aranyhaja.

Azonnal megösmerte rég nem látott, sokat szenvedett feleségét és két szép gyermekét. Odarohant hozzájuk, megölelte, megcsókolta őket, hol az egyikre, hol a másikra, hol a harmadikra tekintett. Szólni nem tudott, de beszélt a nyelve helyett dobogó szíve hangos dobogással; mintha ki akart volna az oldalán jönni, azt annyira verte, hogy lássák azt a nagy örömet, hogy érezzék azt a nagy örömet, minek a terhe alatt ő majd megszakad.

Végre szóhoz jutott s az összegyűlt hercegekhez, grófokhoz, bárókhoz és vezérekhez fordult, kérdezőn tőlük, hogy mit érdemel az olyan személy, ki ilyen egy pár cselédet elválaszt egy mástól?

A Kuvik, a halálmadár ép most vetődött be a szobába, s azt gondolta, hogy saját fonnyadt gyümölcséről van szó, hangosan, hogy mindenki hallhassa, felkiáltott:

- Nem egyebet, felsőleges vőm, mint ló farkára kötni, tűzes vassal csipkedni, hétszer meghordozni a beretva hídon. A mi kevés pedig megmarad belőle, azt négy felé vágatni, s az ország négy részén világ csufjára kiakasztatni.

- Nó ebadta vén boszorkánya, kimondta magadra az ítéletet!

A grófi ruhába öltöztetett hajdúk aztán azonnal lefülelték a vén banyát és a lányával együtt szilajló farkára kötözték, tűzes vassal csipkedték, meghordozták a beretva hídon, kikből aztán a mi kevés megmaradt, azt négy felé vágta s az ország négy részén világ csufjául kiszégezték.

Most az egyszer a Kuvik, a halálmadár is magának kuvikkolt; most az egyszer maga rohant vaktában a meztelen késbe, mert az hegygyel fordult feléje.

Volt ennek a pokolpozdorjának egy varjú madara, ez holta után a Kuvik teste maradványaira szállott s mindig azt kiabálta felette: kár... kár... kár!... azért kiabálnak a varjak még most is így: kár... kár... kár!

VÍZI PÉTER ÉS VÍZI PÁL.

Volt egyszer egy nagy birodalom, annak egy öreg fejedelme és az öreg fejedelemnek szép leánya.

Nem hazudtam akkor, mikor azt mondtam: szép volt a leány; mert úgy jártak a nézésére, mint a búcsúra, mintha e széles világon minden út csak ide vezetett volna, mintha e lett volna a világ közepe; mindenki ide ért, mindenki ide sietett; mintha nem is anya szülte volna, hanem úgy lopták volna az égből.

Egykor a vén király álmot látott s annak veleje im ide ment ki: hogy az ő kedves, egyetlenegy leánya két korszó vizet öntött ki a földre s a kiöntött víz, mint az áradat, egyre nőtt; úgyannyira, hogy ez a tengernyi áradat nemcsak az ő birodalmát, de az egész világot özönvízzel borította el s ő magát is, mint az ürgét a lyukából, kiöntötte.

A vén király erre kiugrott az ágyból s többé aztán hasztalan feküdt le; mert nem tudott elaludni, így a tengernyi éjszakát álmatlanul virasztotta át.

Itt még jó formán alig pitymallott, midőn a király kiadta a parancsolatot, hogy széles birodalmából minden írástudó, álommagyarázó, jós és csillagász az ő királyi rezidenciájába gyűljön össze.

Össze is gyűltek szép renddel azok a nagy okos emberek, kiknek aztán a király elébök terjesztette az álmát, hogy magyarázzák meg, mit jelent az.

Meg is magyarázták azok s álom fejtésök veleje im' ide ment ki: hogy a két korszó víz, két hős fiat jelent, kiket leánya szül a világra; a kiöntött vízáradat pedig: a két fiú világra-szóló vitézségét; végre az egész birodalmat, sőt az egész világot elborító tengernyi özönvíz, mely ama vízáradatból származott: a két fiú hatalmát, kik nemcsak nagyapjuk birodalmát, de az egész világot meghódítják.

Az öreg király ez álomfejtés hallattára szörnyen megijedt s tanácsot kérni az ország tatosaihoz és bölcseihez fordult.

Ezek tanácsának veleje oda ment ki: építesse az öreg király a legmagasb hegy tetején egy vasházat, még pedig olyant, hogy azon sem ajtó sem ablak ne legyen, csupán csak akkorka lyuk, a melyen egy messzős csupor befér. - Mikor aztán ez kész lesz, ebbe zárassa el legkedvesebb leányát, hogy az férfit soha, de soha se ösmerjen.

Minden jó király hallgat tatosai és bölcsei szavára: úgy a mi mese-királyunk is megfogadta azoknak beszédét.

A legmagasb hegy tetején azért egy irdatlan vasházat építtetett, melybe aztán egyetlenegy legkedvesebb leányát befalasztatta. Ajtót vagy ablakot rajta sehol sem hagyott vágni, csak akkorka lyukacskát, melyen egy messzős csupor befért; hol aztán neki ételeket adogattak be, hogy mégis a lelkükre éhen-szomjan meg ne haljon!

Mikor a szép leányt elevenen ebbe a koporsóba eltemették: az egész ország kikisérté, az egész ország megsiratta; de mit értek egy ország könyei, ha nem segíthettek rajta?

Itt a királykisasszony azzal mulatta magát, hogy egész istenadta nap egyre sírt-rít, s hullt a könye mint a záporosó.

Itt lelkem teremtette mi történik a dologból, mi nem! a vasház földjéből egy édes forrás buzogott fel, s hogy im a királykisasszony szomját ebből oltotta: tőle teherbe esett s egyre vastagodott; de nem csak vastagodott, hanem két aranyhajú gyermeket is szült, még pedig mind kettő fiú volt.

Hogy pedig az egy pár cseléd Péter-Pál napkor született; hogy víztől fogantatott: elnevezte az egyiket Vízi Péternek, a másikat pedig Vízi Pálnak.

A királyleány többé nem sírt, nem könyezett, hanem az egy pár cselédjét térdén dajkálhatta és ringatgatta.

Addig-addig ringatgatta a két gyermeket, míg azok hét esztendősek nem lettek. Mikor ép betöltötték a szent hetes számot: neki vetették a hátukat a vasháznak, kidöntötték az oldalát, s kiléptek koporsójukból az isten szabad ege alá. Minthogy édes anyjukat úgy sem vihették

-78-

-79-

-80-

-81-

-82-

-83-

-84-

magokkal; minthogy nem volt sem testöknek, sem lelköknek hova lenni: közösen abban állapodtak meg, hogy őt mindaddig itt hagyják, míg ki nem szabadíthatják. Azért újra felállították a vasház oldalát s azzal tovább mentek.

Mentek, mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az óperenciástengeren is túl, hét esztendő hét hónap és hét hétig, egyszer oly útra találtak, mely kétfelé vezetett; az egyik hajszra, a másik csaléra. Ez út mellett állott a világ jósfája, mely az ember minden kívánságát teljesítette.

A hatalmas két gyermek leheveredett a fa alá. Egyszer Pál, a kisebb, csak elkezdte:

- Ejnye, be jó volna egy sült liba!

Alig ejtette ki kívánságát: ime! egy sült liba repült le a fáról. Kivántak aztán még kenyeret is, s hogy ez is leesett, jó ízűn elköltötték az isten áldását.

Hogy megelégtették az isten áldását, azt mondja Péter, az öregebb testvér, a kisebbiknek:

- Nó öcsém, itt az út két felé vezet. Minthogy te kisebb vagy, téged illet az elsőség, válaszs: hajszra, vagy csaléra mégysz-e? - Pál azt mondta, hogy jobbfelé megyen.

- De öcsém, folytatta Péter, még mást is akarok mondani: itt áll ez a jósfá, szúrjuk ennek az oldalába a késeinket. Azért szúrjuk pedig bele, hogy ha valamelyikünk megakarja tudni, hogy él-e, hal-e a másik testvér, csak ehhez a fához kell neki jönni. Ha él: fehér víz folyik ki belőle; ha pedig meghalt: piros vér.

A mint mondták, úgy cselekedének, bicskájokat mindketten a jósfába szúrták. Aztán megölelték, megcsókolták egymást s elváltak, az egyik, Péter az öregebb, bal-, a másik pedig, Pál az ifjabb, jobbfelé ment.

Megyén, mendegél Péter, a balfelé vezető úton, egyszer egy nagy vadon erdőbe ért, hol már messziről meglátott egy farkast, mely az út mellett az alfelén ülve guggolt.

Itt Péter a húrra illesztett egy nyilveszőt, hogy majd agyon lövi az ordast.

- Ne lőjj agyon, mondja a farkas, inkább odaadom az egyik kölykömet.

Péter nem lőtte agyon a farkast, hanem elfogadta az ordas-kölyköt.

Volt már neki egy állatja.

A Megyén, mendegél tovább, előtalál egy tigrist. Erre is ráfogja a nyilát, hogy majd agyon lövi.

- Ne lőjj agyon, mondja a tigris, inkább odaadom az egyik kölykömet.

Péter leeresztette a nyilat s a tigrist nem lőtte agyon; de a tigriskölyköt elfogadta.

Volt már neki két állatja: egy farkas és egy tigris.

Megyén, mendegél tovább a nagy vadon erdőben, egyszer lát az út mellett a két lábán úlni, egy nagy oroszlánt. Péter is ráfogta a nyilát, czéloz, hogy majd agyon lövi, de az oroszlán megszólalt, mondván:

- Ne lőjj agyon, inkább odaadom az egyik kölykömet.

Péter leeresztette a nyilat, de az oroszlánkölyköt elvette.

És így volt már neki három állatja: farkas, tigris és oroszlán.

Megyén, mendegél az ő három állatjával, egyszer elér egy olyan városba, mely egészen gyászszal volt bevonva, mintha az egész városnak halottja lett volna.

Vízi Péter bemegyén a legszélső házhoz, hol egy özvegy öreg asszony lakott. Köszön neki.

- Isten jó nap, anyámasszony!

- Fogadj isten királyfi! hát mi járatban vagy?

- A vitézség pálmáját keresem!

- Hahó királyfi! nem kell azt keresni, mégis megtalálhatod! meglelheted pedig itt e gyászszal bevont városban.

- De el is felejttem kérdeni, mondá a királyfi, mi dolog az, hogy az egész város gyászszal van bevonva, mintha mindenkinek halottja volna?

- Haj! igazán mondja: itt mindenkinek halottja van! a halott pedig nem egyéb, mint a király egyetlenegy, 18-éves, hajadon leánya, egy ékes virágszál, ki beillenék a csillagok közé is, de még ott is ő lenne a legszebb! S ezt a kerek föld legszebb virágát egy rút, tizenkét fejű sárkány gyomrába akarják eltemetni, a kigyók, békák temető helyére!... de majd el is fárad az állásban a királyfi?... tessék ide a melegre, a tűzlóczára leülni, míg elbeszélem a történetét.

- Köszönöm szépen, de inkább szomjas mint fáradt vagyok: azért egy korsó vizet kérnék.

- Víz, víz! aranyért se' lehet azt a mi városunkban kapni, de csak tessék leülni, majd elbeszélem a történetét; azonban tejjel szolgálhatok, - mi magunk is hét számra nem iszunk egyebet!

- Huszonnégy esztendeje már annak, kezdé beszédét az öreg asszony, hogy városunk kútjában egy felette elrepülő sárkány egy nagy ebadta sárkány tojást hullatott. A sárkánytojásból kikelt egy tizenkét fejű sárkány, mely a kútat magáénak tartotta s adót vetett rá. Az adó pedig nem volt egyéb, mint minden évben egy 18 éves leány. Már az egész város 18 éves leányát adóba fizettük, csak egy van hátra, s ez: a király egyetlenegy hajadon leánya. Most tehát ezen van a sor; ezt kell eltemetni a sárkány gyomrába, kigyók, békák temető helyére! mert különben, bárha az egész város szomjan veszne is el, egy csepp víz nem sok, de még annyit se enged meríteni. S ha pedig oda adják neki a király egyetlenegy 18 éves leányát: többet nem kíván semmit, hanem elszáll vele messze, messze nagy Sárkányországba. Ezért van felséges királyfi az egész város feketével bevonva, ezért van mindenkinek gyásza, ezért van mindenkinek halottja, kit reggel, délbe és este mindig sirathat. Azért az öreg király az egész országban kihirdettette, hogy az, a ki a leányát megmenti s legyőzi a tizenkét fejű sárkányt: annak adja feleségül fele birodalmával együtt. S holnap lesz az a nap, hogy vagy a sárkányt ölik meg, vagy a leányt vetik be a kútba!

-88-

Vízi Péter nem szólt semmit az özvegy asszonynak, de azért föltette magában, hogy ha addig él is, megküzd a sárkánnyal; ezért másnap még hajnalban fölkel, fente erősen a kardját s jól tartotta állatait. S mikor mind ezzel egészen készen volt, kieresztette aranyhaját, felöltötte legszebb köntösét s ekkor úgy nézett ki mintegy csillag.

-89-

Az egész országban csak két ember jelentkezett, hogy meg küzd a tizenkét fejű sárkánnyal: Vízi Péter és valami Vörösherczeg; de ez utóbbi, mikor meglátta a tizenkét fejű sárkányt: ijedtében a kút mellett lévő görbe fűzfára mászott fel s onnan nézte, hogy Vízi Péter mint verekedik meg a sárkánnyal.

Hárman voltak jelen: a király leánya, biborba-bársonyba öltözve, a sok drágakő: arany, gyémánt csak úgy csillogott rajta, mint az égen a fényes csillag; Vízi Péter három állatjával és a fára futott Vörösherczeg.

A sárkány, hogy meghallotta, hogy addig nem adják oda neki a király leányát, míg az ország vitézével meg nem verekedik: csak úgy okádta ki a kútból a vörös, kék és zöld lángot, hogy jobban se kellett!

A vörös, kék és zöld láng után a sárkány dühösen kiugrott a kútból s akkorákat fújt, hogy még egy gályavitorlát is képes lett volna fenekestől együtt felforgatni; aztán neki rontott Vízi Péternek. Összecsaptak. Vízi Péter csak azon volt, csak azon mesterkedett, hogy a fejéhez férhessen; a sárkány pedig csak azon, hogy pikkelyes-pánczélos farkával mellen üthesse a vitézt. Ezért szüntelen kerülgették egymást. Már-már Vízi Péternek majd kampesz lett; jó kardja hagyta cserbe, mert a mint döngetni kezdé a sárkány pánczélos mellét: ketté pattant tövében. Búgott a tört kard, hasította a levegő-eget s ép a Vörösherczeg hátában állott meg. Nagyot sikoltott ez, úgy annyira hogy ennek hallatára mindkettő felhagyott a küzdéssel. De a királyleány sem rest: izibe más kardot adott Vízi-Péternek.

-90-

Ezt látva a sárkány, csikorgatta két sorfogát, s orrán-száján okádta a különféle lángot.

Most kétszeres erővel rontott a királyfira s az már hátrálni kezdett; de most Vízi Péter három állatja is kedvet kapott a küzdésre, rárohantak a tizenkét fejű sárkányra s körbe-körbe forgatták; farkát akarták elkapni. A tigris végre mint legügyesebb ugró, elkapta a fenevad farkát; utána a farkas is belecsimpaszkodott, végre az oroszlán is legnehezebb csombókul odakötözte magát.

A tizenkét fejű sárkány mindenkép szabadulni akart e három csomboktól: azért összeszedvén minden erejét, farkánál fogva a levegőébe magasra emelte a három állatot s a földhöz ütötte; újra fölemelte s ismét a földhöz ütötte; de azért, bár nagyokat nyekkent a három szegény állat, azok nem tágitottak, hanem annál jobban szoritották a sárkány farkát! Így tizenkétszer emelte föl a levegőbe s tizenkétszer ütötte a földhöz.

-91-

De ezalatt Vízi Péter se pihent, hanem beugrott a sárkány tátott szájába s hogy fejére le ne csukódhasson e furcsa madárfogó: buzogányával peczkelte ki. S kardjával aztán véres utat vágott magának. E véres úton haladva fölkereste a sárkány lelkét, mely fekete galamb-forma volt; s azt szíven szurva, megadta neki a halálos dőfést.

Hogy kirántotta kardját a fekete galamb szivéből, fekete vére három sugárban magasra szökelt fel s befecskendezte az ifjú királyfit. - A fekete galamb halálosan vergődött saját fekete vérében, mindig lassabban-lassabban pihegett melle, míg utoljára egészen lecsendesült s ekkor hangos roppanással ketté szakadt a sárkány élte-fonala.

Vízi Péter ekkor sorba járta a sárkány tizenkét fejét s mindegyikbe egy-egy aranyalmát talált. Ezeket zsebre rakván, a sárkány oldalán ajtót vágott magának, s kibújt rajta nagy lucskosan és nagy véresen.

Három állatja még most is tartotta a sárkány farkát s csak akkor eresztették el, mikor gazdájuk egyenként névről szólította; de eléb még ekkor is egy jót haraptak rajta.

Vízi Péter hogy igen el volt fáradva, lehajtotta fejét a királyi hajadon ölébe s elnyomta a buzgóság. Hasonlókép cselekedett három állatja is; elnyújtózva heverésztek körülötte s aztán azok is elaludtak.

-92-

Ezt látván a fűzfán ülő szép madár, lerepült onnan s hirtelen, hogy ne kiálthasson, a király kisasszony száját bekötötte, aztán fölvette a királyfi kardját s Vízi Péter fejét hóhérmódjára levágta.

A királyi hajadonnak pedig erős kegyetlenül megparancsolta, hogyha nem hallgat s hogyha nem azt mondja a mit ő: halálnak halálával öli meg.

Aztán nagy diadallal vonult be a városba, hogy ő ölte meg a tizenkét fejű sárkányt, hogy már szabad a város egyetlenegy kútja és hogy már most az övé a jutalom bére: a szép királyi kisasszony tizennyolcz szűz esztendejével, tizennyolcz tavaszával, tizennyolcz bimbajával és a fele királysággal.

Természetesen mitsem tudtak a városban a dologról, a királyleány pedig nem mert szólni: odaadták neki a szép leányt feleségül a fele királysággal együtt, s lakták a hét világra szóló lakzit, mely hét napig, egy álló hétig tartott.

Itt, fölébred a három állat, hát látják urok veszedelmét, csúfos halállali kimúltát: elkezdtek az égfelé tartott fővel csunyául vonítani s szükölni, még pedig oly keservesen, hogy a ki azt hallotta volna, bíz megesett volna a szive rajta.

Az oroszlán végre, minthogy őt illete az első szó, szólt ilyeténképen:

- Az én apám királyi udvarában egy tudós orvos im ezt beszélte: az úti-lapu minden sebet begyógyít, és minden vágást összeforraszt: azért próbáljuk meg ezt az orvosságot. S te tigris koma, minthogy legjobb futó vagy, szaladj lóhalálába s hozz nekünk úti-laput.

-93-

A tigris se hagyta ezt magának kétszer mondani, hanem a fejét a szügyébe vágta s lóhalálába rohant úti-lapuért.

A mint így nyakra-főre rohan, előtalál egy nyulat, mely ép úti-lapot vitt fiainak.

- Mit viszesz te kis nyúlacska? kérdi tőle a tigris.

- Úti laput a fiaimnak.

- Add ide, mert orvosságnak kell.

Mit volt mit tenni a szegény nyúlnak, odadta az úti-laput.

Szalad a tigris az úti-lapuvál s átadta a farkasnak, mely köztök a legjobb orvos volt.

A farkasból lett orvos Vízi Péter fejét az úti-lapu segítségével oda ragasztja; de most az egyszer, a nagy sietség vagy mi miatt, elég az hozzá, az orvos úr ügyetlen volt, mert a tirkóját fordította előre, a képesfelét pedig hátra.

Az oroszlán, mint a kinek legtöbb esze volt, azonnal észrevette a galibát s figyelmeztette rá az orvos urat.

-94-

Az orvos pedig a főt hirtelen lekapta, mely már kezdett odaformni, aztán pedig megigazította úgy a mint kellett: a képesfelét fordította előre, a tirkóját pedig hátra.

Ugyan megjárta volna a szegény Vízi Péter, ha oly állapotban, mint azt az orvos ur legelőször oda ragasztotta, talált volna fölébredni; elől lett volna a tirkója, hátul pedig a képesfele!

Az úti-lapu csakugyan használt! mert Vízi Péternek semmi baja sem lett, csak egy veres vonal látszott a forradás helyén.

Nó, megállj Vörösherczeg, mondta magában a királyfi, még te is rá kerülsz az ebharminczadjára s megfizeted ennek az árát busásan; szeget szeggel: életért éltet, nyakért nyakat és fejért fejet!

Midőn aztán a királyfi ezeket mind elgondolta, felállván, a sárkány tizenkét fejéből kiszedte az aranyfogakat, melyek mindegyik szájban párosan találtatának. Mikor aztán ezekkel is készen volt, az aranyfogakat tarisznyára tette, az ő három állatjával együtt a város végen lakó özvegy öreg asszonyhoz szép csendesen haza ballagott.

Itt az egész város, az egész ország készül a királyi lakzihoz: tehenet vágnak, ökröt sütnek, száz akós hordót fúrnak s boldognak, boldogtalannak szólt a muzsika, húzta a cigány: - csak Vízi Péternek nem, neki szíve húzott busabbnál busább nótákat, hogy az a nagy erős vitéz ennek hallatára majd sírva fakadt, mint egy gyermek és mint egy asszony, kik, hogyha valami baj éri, egyebet sem tudnak, csak a szájukat vonják félre.

-95-

Az egész várost a fekete posztó helyett pirossal vonták be, az utakat virágokkal hintették meg. Minden szív virágzott, minden arcz, mint ama tündöklő nap az égen, fénylett az örömtől: - csak Vízi Péter viselt gyászt, fekete gyászt, szomorúság jelét; csak az ő arcza volt sötét.

Hej! abból a nagy búbánatból és abból a nagy szomorúságból jut még valakinek! s jaj neked, ezerszeres jaj Vörösherczeg, mert ha ezer lelked volna is, mégis mindegyiket kioltaná Vízi Péter azzal a nagy sötétséggel, mely őt gyászszal borította be.

De még a királyfi csak várt, csak várt; még nem volt idős a haragja; hagy nőjön, hagy erősödjön: ezért epével, embersárral, emberméreggel etette-itatta; mert a harag azt eszik, azt iszik s attól hizik meg akkorára, hogy óriás lesz belőle!...

Csak hagy nőjön még, hagy nevedjék!

De azonban Vízi Pétert, meg a három állatját egy lánczos kutya kezdte mardosni, mely rettentő szájával, s ebben két sor iszonyú fogával a gyomruknak esett s horgas inával horpaszukat

szoritotta. Ez a lánczos kutya volt pedig az éhség; pedig úton útfélen szólt a hegedű, pedig az emberek lakzit laktak mintha mindenki újra megházasodott volna, vagy mindenki most adta volna férjhez egyetlenegy legkedvesebb leányát.

- Eh, gondolta magában Vízi Péter, ez így nem jól van; ezen segíteni kell!

Azért elküldte a lakodalomba a farkast, nyakába akasztván egy nagy irdatlan kosarat.

Megyen, mendégél a farkas a nagy kosárral, de a király kutyái, melyek akkorák voltak mintegy számár, nadrágot, szűk nadrágot akartak neki szabni. De a farkas az ily szabókat nem szerette, azért kifizette őket apró pénzzel. Ez az apró pénz volt pedig éles fogai harapása.

Bemegyén a farkas a palotába s megállt az ajtószegben.

A Vörösherczeg alól azonnal kiugrott egy aranyvánkos. Hasztalan tették alá, újra kiugrott; tizenkétszer tették alá, tizenkétszer ugrott ki alóla, végre abba hagyták.

Az ékes mennyasszony pedig a farkast azonnal felösmerte; fölkelte a négy vánkosról, mert ilyen alkalommal a királyi mennyasszonyok és vőlegények négy-négy vánkoson szoktak ülni, - s úgy megrakta a farkas kosarát, hogyha még többet akartak volna is rárakni, még se fért volna!

De a farkast, a mint kiment a rezidencia udvarára, újra elővették udvari szabói, hogy majd megnadrágozzák; de a farkas se vette tréfára a dolgot, kiugrott a palánk tetején s a kosár fölőslégét kizúditotta. Így menekedhetett meg a lakodalomból, hol ő kegyelmét akaratlanul is megtánczoltatták.

Ez az elemózsia elég volt két napig s a lánczos kutya elhallgatott; de harmad napra újra ugatni kezdett: azért, hogy elnémitsák, mert vess a kutyának majd nem ugat, a királyfi harmad napra a tigris küldte el még nagyobb kosárral a lakodalomba.

Ezt is előfogták a király kutyái, hogy majd megtánczoltatják: ezért a legerősebb kutya két lábra állt s átölelte a szinte két lábra álló tigris darázskarcsú derekát s elkezdtek kettecskén a német tánczot járni; de a tigrisnek is olyan kedve kerekedett, úgy belejött a tánczba, hogy a király kutyáit mind sorra tánczoltatta; mind a palánkhöz és házoldalához verte. Aztán diadalmasan nyitott be a palotába s megállt az ajtó megett.

A Vörösherczeg alól újra kiugrott egy aranyos vánkos, melyet hasztalan raktak alá, mindig kiugrott alóla; tizenkétszer tették alá, tizenkétszer ugrott ki s végre abba hagyták.

Hogy meglátta a tigris a király leánya: azonnal megösmerte, fölkelte az aranyos négy vánkosról s megrakta úgy a kosarat, hogyha még akartak volna is rá tenni, még se tehettek volna.

A tigris szájába vette a kosarat, kiment a palotából; de a kutyák feléje se mertek szagolni, csak a ház végéről ugattak.

Ez az elemózsia újra elég volt két napig. Hogy jóllakott a lánczos eb, elnyugodott; de harmad napra újra fölemelte rettentő száját, s elbüffentette magát: azért Vízi Péter most már az oroszlánt küldte el, egy irdatlan nagy kosárral.

De már ennek a királyi kutyái feléje se mertek szagolni, szűkülve futottak szanaszét, ki a házvégére, ki a csűr megé.

Itt, bemegyén az oroszlán a királyi rezidenciába, a Vörösherczeg alól újra kiugrott egy aranyos vánkos, melyet hasztalan raktak alá, mindig kiugrott alóla; tizenkétszer tették alá, tizenkétszer ugrott ki, végre abba hagyták.

A királyleánya, az ékes mennyasszony, hogy meglátta az oroszlánt az ajtószegben a nagy kosárral: azonnal megösmerte, s úgy tele rakta a kosarát, hogy ha még akartak volna is rá rakni, még se fért volna.

Ez az elemózsia újra elég volt nekik két napig, s hogy jóllakott az örves kutya: elnyugodott, de harmad napra ismét fölemelte a fejét s elbüffentette magát.

De már ekkor Vízi Péter maga ment látogatóba a lakodalomba.

Látogatóba? véres lakodalomba, hol emberhús az éték, hol embervér a piros bor.

Jaj neked Vörösherczeg! ha ezer lelked volna is, mégis megkellene halnod!

Hogy belépett Vízi-Péter, a Vörösherczeg alól tüstént kiugrott a negyedik aranyos vánkos, s a csupasz lóczán ült.

Hej, inkább ült volna ő a pusztá földön, hej, nemcsak a pusztá földön, hanem a pusztá éles kövön is meztelen testtel, mint azon a csupasz aranylóczán.

Vízi Péter egyszál kardra hitta ki a nyomorultat, s kétfelé hasította a fejét. Kiomlott fekete vére, fekete lelke pedig elszállt, meg se állt a pokol gyehenna lángjáiig, hol a mint a felett repült volna, két szárnya, két légi evezőlapátja összeperzselődött s a tűzbe esett; ott égett eléghetetlenül, ott vergődött szabadulás nélkül. Ha sírt is s ha jajgatott is, csak a tűzet élesztette s az annál jobban égett.

Most a királyleány, az ékes mennyasszony az egész történetet színről színre, úgy a mint történt, elbeszélte.

- Hogyha nem hiszik, vette át a szót a menyasszonytól Vízi Péter, im itt van tizenkét aranyalma, melyeket a sárkány fejeiből szedtem ki; ime itt van huszonnégy sárkány fog, melyeket a sárkány tizenkét szájából törtem ki.

Senki se emelt szót ellene, még maga az öreg király is jobb szerette e csinos királyfit, mint ama Vörösherceget, ki magán hordta a nevét, pedig tudjuk, mint a szóbeszéd mondja: vörös ember, vörös ló, vörös kutya, egy se jó.

Ekkor kezdődött el mégcsak a hadd el hadd! bezzeg nem hét napig, hanem hét hétig tartott a lakzi; térdig jártak abba a jóféle tyúkhús levesben, s még az árvagyermeknek is akkora darab kalács volt a kezében, hogy majd letörte a derekát!

Hogy elmultak a mézes-mákos hetek: Vízi Péter vadászni készült.

- Óh, szivem szép szerelme! mondja a királyné, ne menj a Boszorkánytanyába vadászni, mert sötétebb az a csillagtalán éjfélnél, rosszabb a pokolnál; mert nincs rá eset, hogy onnan valaki, a ki oda bevetődött, kijött volna s isten fényes napját valaha látta volna.

Vízi Péter égre-földre ígérte, hogy kerüli a Boszorkánytanyát, mint ördög a tömjént, pedig magában elhatározta, hogy egyenest a Boszorkánytanyának fordítja a szekérrúdját, de vele volt három állatja is.

-101-

Megyen, mendegél a királyfi, egyszer felbukik előtte egy sánta nyúl.

Vízi Péter sem rest, czéloz, de nem talál.

Mi dolog ez, gondolkozik magában Vízi-Péter, az ő keze sohasem szokott hibázni?!

Megyen, mendegél odább vagy száz lépésnyire, újra felugrik előtte a sánta nyúl.

Vízi Péter sem rest, kapja a nyilát s célba veszi a nyulat, de ismét nem talál.

Mi dolog ez, tanakodik magában Vízi Péter, az ő keze sohasem szokott hibázni?!

Megyen, mendegél odább a királyfi, újra felugrik előtte a sánta nyúl.

Vízi Péter sem rest, célba veszi az átkozott sánta nyulat s czéloz, - de harmadszor is vad helyett bakot lőtt.

Most a vitéznek ideje sem volt a haragra és bosszankodásra; ime! mintha az isten fényes napja egyszerre leszakadt volna a feje felül és mintha egyszerre elvesztette volna a szemevilágát: egy nagy vadon, sötét erdőben lelte magát. A három állat is megszeppent s szűkölve futkározott gazdája körül.

Vízi Péter is hasztalan tekintett fel a verőfényes égre, neki az nem sütött, neki az nem világított, mert ott olyan sötét volt, hogy a kanál is megállott volna benne s a legvékonyabb sugárka is, habár oly vékony lett volna is, melyet tündérek szoktak tőfokába húzni, s azzal mint valami aranyfonállal tündéroltönyt varrnak, mondom az ily vékony sugárka sem bírta volna hegyes lángdárdájával keresztül ütni azt a koromfekete sötétséget.

-102-

Ime! Vízi Péter a Boszorkánytanyában, a sötétség országában, a poklok hálójában volt megfogva!

Itt Vízi Pétert mindenféle vörös szemű, csuszó-mászó állatok raja özönlötte körül; százlábú csodabogarak, egy fejjel és egy szemmel; sárgahasú kigyók, piros fulánkkal és lángnyelvvél, - apró sárkánykölykök tizenkét, huszonnégy fejjel, mindenik fejben két sor foggal s a két sor fog közül hosszú lángfullánkkal, lángdárdával és a lábai alatt vörös szemű varancsos békák ugráltak odább-odább, melyek oly méreggel köpik tele az ember szemét, hogy belőle csak egy csepp is örökre kioltaná az ember szeme világát.

Megyen, mendegél odább Vízi Péter, tapogatva mint a vak. Itt a feje fölött fekete denevérek csaptak el. Sebes repülésükkel és szárnyaikkal arczul csapdosták a királyfit, aztán cinczogva-vihogva lecsaptak a fejére, s aranyhajának estek. S tán azt tövestől mind kiszaggatták, megették és felfalták volna, ha az be nem lett volna fedve a sisakkal.

-103-

Hogy a királyfi odább megyen, a fekete denevéreket baglyok tábora, kuvikok, halálmadarak serege váltotta fel s űzte tovább. Ott huhogtak, ott kuvikoltak a fülébe. A bagoly huhikolás, halálmadár kuvikolás pedig a halál, a fekete halál előjele, előpostája.

Megyen, mendegél odább a királyfi, mint a vak tapogatozva, itt, vörös szemű ebek csordája, vérbe forgó szemekkel, csaholva-ugatva vették körül. Majd farkaikat lábaik közé csapván, vonítani kezdtek. S ettől ez a nagy erős ember is úgy reszketett mint a kocsonya, mint a nyárfalevél, mint a gyáva gyermek, ki még az orrát sem tudja megtörölni.

És e kutya vonítás is mind a halál, a fekete halál előjele, a halál postája!

Megyen, mendegél odább, itt-ott, helylyel-közzel embercsontok voltak elszórva; itt egy kéz, ott egy lábszár, emitt egy kézfő, amott egy koponya... Az embercsontok mindig gyakoriabbak, gyakoriabbak lettek, mignem Vízi Péter egy patak partjára ért, de itt is a patakban víz helyett embervér folyt s véres főket hordott a hátán.

Ezt látva Vízi Péter - valjon nem gondolt-e arra, hogy így még az ő vére is folyhat, s az ő feje is lehet hajó, csolnak, vagy tán dereglye e furcsa patakon?!

De ha akart volna is így gondolkozni, nem ért volna rá, mert irtóztató lárma ütötte meg a füledobját; még pedig olyakat ütött rajta, hogy majd beszakította!

-104-

Megyen a lárma-felé, hát látja, hogy ott meghalt vén asszonyok nyelvei, melyeket még holtok után is fejszefokkal kellett volna agyonverni, hogy elhallgassanak, tövestől kiszakítva ott handrikáltak mindenféle másvilági dolgokról; perlekedtek, veszekedtek túlvilági pletykákról, ki vékonyabban, ki vastagabban, mint az orgonasípok, s oly lármát csaptak, hogy attól még Jeriko falai is leomlottak volna!

E vén asszonyok nyelvei voltak a pokol muzsikusai.

Erre előjöttek a tánczosok. Ezek voltak pedig a forgószelek.

Melyek aztán elkezdtek a német tánczot járni, körbe-körbe forogván iszonyú forgással, hogy láttukra szinte káprázni kezdett az ember szeme.

De tánczosuk nem volt, most tehát azt kellett szerezni.

Mindegyik forgószelel neki állt egy-egy sudarfának, azt tövestől kiszakasztották s elkezdtek azokkal újra tánczolni. S azokat úgy megforgatták, hogy mikor letették, pozdorjává változtak.

Vízi Péter ide sodortatván három állatjával együtt, futott volna innen, de már késő volt, nem lehetett; mert a forgószelel árja magával sodorta s mintha örvénybe jutott volna, először nagy karikákban kezdett tánczolni, mely mindig kisebb-kisebb lett, míg utoljára egy forgószelel derékon kapta, mely ép a közepén forgott mintegy sergetyű s úgy megforgatta, úgy megtánczoltatta, hogy ő egészen elszedült, háyni kezdett s a tánczosnéja, a forgószelel ruháját, lehányta.

-105-

E forgószelel kellőközepén mint valami hintóban ült egy vén asszony, ki nem volt más, mint maga a forgószelek királynéja.

Vízi Péter ezt a királynét ép szemén köpte. A forgószelel királyné erre dühbe jött, ezért Vízi Pétert a feje fölé magasra fölemelte s ott, mint a gyermek a parittyáját, meglóbálta háromszor, négyszer s aztán őt messze, messze elhajította.

A forgószelel királyné parancsára a másik három forgószelel is Vízi Péter állatjaival hasonlóképp cselekedett; mert azokat is a királyfi után dobták.

Repült Vízi Péter akaratlanul, szárny nélkül. Hosszú aranyhaja egészen leomlott s mint üstökös farka, maga csillaglevén, lebegett utána. Ezer volt a szerencséje, hogy leomlott aranyhaja! mert hogyim a légi úton magához tért, hogy nagyon meg ne üsse magát, ha leesik: aranyhaját kétfelé választotta, karjára tekerte s vele mint aranyszárnnyal evezett a légi úton; úgyannyira, hogy mikor leesett, nem halt meg; annyivalinkább, mert homoktengerbe, puha homokágyra esett.

-106-

Vízi Péter három állatja is hasonlóképp cselekedett, azok is serényükkal, mint valami légi evezőlapáttal eveztek, feltartott farkaikkal pedig gazdájok felé kormányoztak; ők is végre lezuppantak a homoktengerbe, a puha homokágyra.

A mint mondtam, ez volt itt a homoktenger, fenektelen tenger, hogy a ki abba bele esett, soha többé nem látta isten szép napját, hanem egyre sülyedt lefelé, míg valahol a másvilágon ki nem lyukadt.

Vízi Péter is három állatjával együtt hasonlóképp járt; elkezdtek egyre lefelé sülyedni. Eleinte szabadulni akartak, kázmálódni kezdtek, de csak azt nyerték vele, hogy annáljobban sülyedtek, minéljobban fészkelődtek.

Minél lejjebb sülyedtek, annál hígabb volt a homok, annál jobban mentek; végre azt mondták magukban: add meg magad Oláh Geczi! valahol majd csak feneket érünk?!

Igy három napig szünetlenül haladtak lefelé. Negyednapra, lábuk nem érzett homokot, hanem meleg pára ütötte meg testüket. Egy láthatlan kéz végre őket lábuknál fogva lerántotta s egy mélységes vízbe czuppantak le. Ez okozta, hogy izzé-porrá nem szakadtak. Innen valahogy csak kiúsztak s itt oly nagy hőség volt, hogy mihelyt a partra vergődtek, tüstént megszáradtak.

-107-

Megyen, mendegél Vízi Péter a földalatti birodalomban, egyszer borzasztó nagy üstök és katlanokhoz ért, melyek alatt láthatlan szolgalelkek büdöskövel és kőszénnel fűtöttek.

Itt volt a gyehenlángja.

Mikor abban a borzasztó nagy üstökben és katlanokban legjavában forrt, zubogott az erős sziksólúg és a kátrány, úgyhogy már felfújt pofával a tűz közé is kezdett köpködni: bele hányták azoknak az embereknek fekete lelkeiket, kik világéltökben a hét halálos bűnben vétkeztek, de különösen azokét főzték legjobban, kik hazaárulók és a harcban gyávák voltak.

De még itt a fekete lélek egészen nem tisztult meg, hanem ebből kivették s bevetették a gyehenlángjai közé.

Ott sírtak, ott jajgattak a tűzben - hasztalanul; mert sírásaikkal, könnyeikkel nemhogy oltották volna a tüzet, de még szitották s annál jobban égtek. Így égtek ott ezer esztendeig, mígcsak oly fehérek nem lettek, mint a ma-esett hó.

Mikor a lélek a gyehenna lángjaiban egészen megtisztult, hófehér szárnyai újra kinőnek s elrepül az igazlelkek, a fehér lelkek hazájába, hol a hősök, a csatában elestek nagy tisztességben

-108-

élnék.

De minthogy Vízi Péter hős volt, vitéz volt: nem ide való volt. Azért a Szél, ki itt tisztogatni és sepregetni szokott, irtóztató nagy tüdejét felfújván, úgyhogy még a pofája is széllal volt bélelve, kifújta őt, három állatjaival együtt a földalatti birodalomból s a lyúk szájánál szép csendesen letette.

Ez a pokollyúk pedig a Boszorkánytanyában ütötte ki magát, s így Vízi Péter ismét e boszorkányfészekben találta magát.

A mint megyen, mendegél, messziről meglát egy nagy rakás tüzet, mely mint a pásztor-tűz, mint földi csillag, távolból ragyogott feléje.

Az volt ez: pásztor-tűz, földi csillag, csakhogy ördög-pásztor tűze, ördög csillaga, hol az ember még király se szeretne lenni.

Hogy Vízi Péter az ő három állatjával a tűzhöz ért: itt egy lelket se látott; ott égett az magában eléghetetlenül, mert ha egy darab fa zsarátnokká változott is, azonnal, valami láthatlan szőrös kéz, új darabot tett rá.

Vízi Péter már megis éhezett; elhiszem azt, harmadnapja már annak, hogy csak annyi kenyér se volt a szájában, mint a mennyit egy légy is elvinne a szárnyán!

-109-

Ő azért előre fordította a vadásztarisznyát, szalonnát és kenyeret vett ki belőle. A szalonnát nyársra húzta, piritani kezdte, a forró zsirt pedig kenyerére csepegtette, s így ette a zsiros kenyeret.

Csak eszik, csak eszik, egyszer valaki ép mellette megszólal repett fazék-hangon:

- Júj, be fázom!

Körül néz Vízi Péter, de senkit sem látott s azzal tovább evett.

Csak eszik, csak eszik, egyszer újra megszólal valaki körülötte repett fazék-hangon:

- Júj, be fázom!

Vízi Péter újra körülnéz, de senkitsem látott s azért folytatta az evést.

Csak eszik, csak eszik, egyszer újra megszólal valaki mellette:

- Júj, be fázom!

Föltekint Vízi Péter a fára, hát látja, hogy ott a fatetején egy vén asszony ül, ki a hidegtől-e vagy mitől, úgy reszketett mint a kocsonya, mint a nyárfalevél.

- Jöszte le bolond, ha fázol; itt a tűz, melegedjél!

- Mennék ám, de nem merek az állataidtól!

- Jer le bolond, ha mondom, nem bántanak azok.

-110-

- Nem ám, csak egy kicsit - megesznek! Hanem ha ezt az aranyhajszálat mindegyik hátán végig fekteted: akkor lemegyek.

- Hajítsd le hát, no!

Lehajítja a vén banya az aranyhajszálat, Vízi Péter pedig mind három állatján végig fektette. A vén banya aztán lemászott a fáról, oda ült a tűz mellé s fűtözni-sütkérezni kezdett; majd fölkelt, a haraszt közül egy varancsos békát keresett elő, ízibe megnyúzta, nyársra húzta és a tűznél sütni, piritni kezdte.

Csak süti, csak süti, egyszer egy kis idő múlva meg szólal a vén banya, mondván:

- Én sütök békát, te sütsz szalonnát, - én eszem szalonnát, te eszel békát.

- Hallgass banya, hallgass!

De a vén asszony nem hallgatott el, hanem újra folytatta a maga mondókáját ilyen képen:

- Én sütök békát, te sütsz szalonnát, - én eszem szalonnát, te eszel békát.

- Eszel bizony majd megmondom, hogy mit! s ha tüstént nem fogod be a szádat, mindjárt a pofádhoz ütöm ezt a szalonnát!

De a vén asszony csak nem hallgatott, hanem újra ismételte a mondókáját:

- Én sütök békát, te sütsz szalonnát, - én eszem szalonnát, te eszel békát.

-111-

Vízi Péter se veszi tréfára a dolgot, hanem minden nyársastúl együtt, úgy mint süstörgött a tűzön, a vén asszony pofájához vágta a forró szalonnát, mondván:

- Most már ha tetszik, megeheted!

De erre bezzeg felpattant a vén asszony, megoldván nyelve kerekét, elkezdett darálni asszony módjára:

- Hát azt gondolod jó bolond, hogy félek tőled!... én itt királyné vagyok, de te féregnek is kevés!... vagy tán állataidban bízol?! nézd meg csak, kővé vannak azok válva!...

Vízi Péter híja és szoligatja állatait, de egyik se jelent meg; kővé voltak válva.

Most összetűztek. - S nem sok idő telt el bele, hogy Vízi Péter vére is a vérpatakban folydogált, hátánvive tátogó levágott fejét, - a testét pedig a boszorkánykirályné besózva nagy kádakba rakta el.

S a Boszorkánytanyán azonnal megszűnt a Kuvik, a halálmadár, a bagoly huhogás, a denevér cinczogás és elhallgatott az ebek vonítása, melyek mind-mind a halál, a fekete halál postájai valának.

Midőn a másik testvér, Vízi Pál a csodafához visszajött, kihúzta bátyja kését: ime! a lyukból vér, piros vér folyt ki, hármat bugyborékolva.

Azt jelentette pedig az első véres bugyborék: meghaltam.

- A második: keress föl.

- A harmadik: bosszúl meg!

És a testvér megértette a vér beszédét. Azért elhatározta magában, hogy fölkeresi meghalt bátyját és megbosszúlja.

A mint megyen, mendegél, ő is előtalálta a három állatot: a farkast, a tigrist és az oroszlánt. Ő is agyon akarta ezeket löni, ezért már fel is fogta a nyilát, de mégis megkegyelmezett nekik; életadóul azonban elfogadta a három kölyköt: s így már neki is volt farkasa, tigrise és oroszlánja.

Hogy elért annak a városnak végére, hol a bátyja a királykisasszonyt megszabadította a tizenkét fejű sárkánytól s hol ezért a vitéz tettért az ékes virágszált, a fele királysággal együtt el is nyerte, mondom, hogy ideért: elébe harangoztak, bátyja felesége pedig nagy pompával, hatlóvas, üveges-aranyos hintón ment ki a fogadására. Az ékes királyasszony aztán őt magához az üveges-aranyos hintóba fölvette, de eléb össze-visszacsókolta, mondván:

- Csakhogy újra itt vagy, - csakhogy gonoszul nem vesztél abban az átkozott Boszorkánytanyában... úgy-e megmondtam, hogy ne menj oda?...

Közbe légyen mondvá, a két testvér annyira hasonlított egymáshoz a legutolsó hajszálig, hogy köztük még saját édes anyjuk is alig tudott különbséget tenni; sokszor megesett rajta, hogy Pétert Pálnak, Pált Péternek szólította.

Vízi Pál csak hallgatja, csak hallgatja, hogy mit beszél ez a szép asszony s egyszerre, mint a nap, világos lett előtte, hogy bátyja a Boszorkánytanyán veszett el. Azért elhatározta magában, hogy bátyját, ha addig él is, fölkeresi s megbosszúlja szomorú halálát - de erről természetesen semmit se szólt a szép asszonynak, hanem hallgatott mint hal a vízben, csak az ékes virágszált hagyta csevegni, gondolván magában, hogyha asszony, hát hagy beszéljen; de különben még azért is hallgatott ő kigyelme, nehogy magát, mint a haris, a szavával elárulja.

Itt, elkövetkezik a lefekvés ideje is. Vízi Pálnak mit volt, mit tenni, a bátyja feleségével egy ágyba le kellett feküdni. Az asszony a nagy öröm vagy mi miatt sehogy se tudott nyugodni, mert férjét mindig ölelgetni csókolgatni szerette volna; Vízi Pál pedig pihenni, aludni szeretett volna: azért a kardját fektette középük, a fiatal menyecskének pedig azt mondta: hogyha kezét, vagy akármilyen részét a fele közepe ágyon átteszi, azt a részét a középük tett kard azonnal elmetszi, elvágja.

Az asszony meg akarta próbálni, hogy valjon igazat mond-e az ő kedves férje, vagy nem: kendőjét áthajtotta a kardon, s ime! a kendő kétfelé vágva, kétfelé esett. Az asszony aztán csendesesen maradt s nem mert többé Vízi Pálhoz nyúl, hanem gondolkozóba esett s elgondolta, hogy most ez az ő kedves férje mily különös ember! hogy az most nem akar játszani!

Reggelre kelve Vízi Pál azon szín alatt, hogy vadászni megyen, elbúcsúzott bátyja feleségétől. A fiatal menyecske pedig sírva fakadt, hogy férje-ura jobb szereti a vadakat s azoknak társaságát, mint őt; de ezzel Vízi Pál mitsem gondolt, eléb való levén előtte bátyja, mint ez a síró szép asszony könyei!

Megyen, mendegél Vízi Pál az ő három állatjával, egyszer a sánta nyúl ő előtte is felugrik. Ráfogja a nyilát és célloz, - de nem találta.

Ő előtte is háromszor ugrott fel a sánta nyúl, háromszor vette célba és háromszor hibázta el.

Mikor harmadszor pattant el a nyíl, mintha nem is a sánta nyúlra, hanem magára arra a fényes napra lőtt volna s az szakadt volna le az égről: egy nagy vadon sötét erdőben lelte magát.

Ő is hasztalan tekintett a fényes égre, neki az nem sütött, neki az nem világított; mert itt oly sötét volt, hogy a kanál is megállott volna benne s az a legvékonyabb sugár is, habár oly vékony lett volna is, a milyent tündérek szoktak tőfokába húzni, s vele mint valami aranyfonállal, tündéroltőnyt varrnak, mondom, még az ily vékony sugárka sem bírta volna azt a nagy sötétséget lángdárdájával által ütni!

Ő is a Boszorkánytanyán, a sötétség országában járt s a poklok hálójában volt megejtve.

Ő azonban oly szerencsés volt, hogy a vörös szemű csúszó-mászó állatok raját, a denevér

sereget, a baglyok táborát, a vörös szemű ebeket, vérbe forgó szemekkel, irtoztató vonitásaikkal és a vérpatakat, mely embervérrel folyt s ember főket hordozott, kikerülte s egyenesen a tűznek tartott.

Hogy Vízi Pál három állatjával együtt a tűzhöz ért; körülötte egy lelket sem látott; ott égett az magában eléghetlenül, mert ha egy darab zsarátnokká változott is, azonnal valami láthatlan szőrös kéz új darabot tett rá.

Vízi Pál éhes is volt, fáradt is volt. A vadásztarisznyát azért előre fordította, belőle szalonnát vett ki, nyársra húzta, és sütni, piritani kezdte a paráztűznél. A süstörgő forró zsírt kenyerére csepegtette s úgy ette a zsiros kenyeret.

Csak eszik, csak eszik, egyszer repett fazékhangon megszólal valaki, mondván:

- Júj, be fázom!

Vízi Pál körülnéz, sehol senki, azzal tovább evett.

Csak eszik, csak eszik, egyszer repett fazékhangon újra megszólal valaki ilyenképen:

- Júj, be fázom!

Körül tekint újra, - sehol senki! azért tovább evett.

Csak eszik, csak eszik, egy kis idő múlva újra megszólal valaki, mondván:

- Júj, be fázom!

Vízi Pál föltekint a fára, hát látja, hogy ott a fatetején ül egy vén asszony, hidegtől-e vagy mitől dideregve, hogy szinte a foga is vaczogott bele s remegett mint a kocsonya, mint a nyárfalevél.

- Jöszte le bolond, ha fázol!

- Mennék ám, de nem merek!

- Mitől?

- Az állataidtól.

- Jer le bolond, szelidek azok, mint a kezes bárány: nem bántanak!

- Nem ám, csak egy kicsit - megesznek! Hanem ha ezt az aranyhajszálat mindegyik hátán végig fekteted, akkor lemegeyek.

- Vesd le hát, no!

A vén banya leveti az aranyhajszálat, de ez a tűzbe esett s ott elégett; de ezt a boszorkány nem vette észre. Ezért nagy bizton lemászott a fáról, odaült a tűz mellé, elkezdett sütkérezni, fűtözni; majd fölkel, megfogott egy varancsos békát, a kabátját ízibe lerántotta, nyársra húzta és a tűznél piritani, sütni kezdte.

Vízi Pál csak nézi, csak nézi, de nem szólt semmit, gondolván magában, hogy ki-ki egye meg a maga peccsenyét; de a vén asszony egy kevés idő múlva csak elkezdi:

- Én sütök békát, te sütsz szalonnát, - én eszem szalonnát, te eszel békát.

- Hallgass banya, hallgass!

De erre a vén banya semmitsem hederített, hanem csak a magáét hajtotta:

- Én sütök békát, te sütsz szalonnát, - én eszem szalonnát, te eszel békát!

- Hallgass banya, hallgass!

De bíz a vén asszony nem hallgatott el, hanem folytatta a maga mondókáját:

- Én sütök békát, te sütsz szalonnát, - én eszem szalonnát, te eszel békát.

Vízi Pál se veszi tréfára a dolgot, hanem a forró szalonnát, úgy a mint süstörgött a tűzön, minden nyársastól együtt a vén asszony pofájához vágta, mondván:

- Ne, edd meg! egye meg a pofád!

De erre bezzeg felpattant a vén asszony, megoldotta a nyelve kerekét s darált össze-vissza asszony módjára.

- A bátyádat is én öltem meg, téged is én gyilkollak meg; ott ama nagy kádakban van a húsa beszóva, a tiéd is odajut; ott ama pataokban folyik drága vére, a tiéd is odajut, és ott ama vérpataokban uszik ékes feje, a tiéd is odajut... Azt gondolod hogy félek tőled?! én, a boszorkányok királynéja?!... vagy tán állataidban bízol? azok már rég kővé váltak aranyhajszálam bűvös erejétől.

Vízi Pál csak hallgatja, csak hallgatja, hogy miket beszél ez az asszony, aztán egyet fűtyentett s a három állat a vén asszonyt úgy közrekapta, hogy az moczcanni sem mert. De nem is lehetett neki, mert a farkas a lábába harapott s annál fogva tartotta.

Itt, bezzeg megszeppent a boszorkány királyné s minden ördögi mesterségeit elővette

csakhogy szabadulhasson, ezért mindenféle állattá: kigyóvá, békává, kutyahallá, tengeri kutyává és disznóvá változott, de azért a farkas nem eresztette el, mert annáljobban szorította.

A boszorkány végre átlátta, hogy ez nem fizeti ki magát, azért a könyörgéshez fogott.

- Csak éltemnek kegyelmezz, mondá Vízi Pálnak, feltámasztom a bátyádat; feltámasztom mind azokat, kik általam gonoszul vesztek.

- No jól van, mondá Vízi Pál, nem bántalak, hanem ígéreted váltsd be.

A vén banya aztán mindenféle apró üvegeket szedett elő, melyekben egy-egy csepp vér, a megöltek tulajdon vére volt, - s ezeket a vércseppeket bele öntötte a vérpatakba, ime! a vér folyása azonnal megszűnt s mindenki vére külön vált a másiktól. Ezt a külön vált vért zsalytárokkal merete ki, aztán a beszózott ember-húsrá öntözte. Mikor ezzel is készen volt, a beszózott húst bűvös szerrel meglocsolta, közbe-közbe varázsigéket mormogván, mindenkit egyenként nevééről szólított.

-119-

S ime! a boszorkány királyné e varázsigéjére az idézett személyek, testestől-lelkestől, úgy a mint az életben éltek, egyenként megjelentek.

Legelőször jött elő Vízi Péter, ki alighogy testvérét meglátta, oda szaladt hozzá s úgy összevisszacsókolta, ölelgette, hogy majd kiszorította a lelket belőle; mert a pihenésben, beszózásban mindenki hétszeres erőt nyert vissza.

Aztán jöttek hírneves vitézek, jó katonák a szomszéd városból, hol már Vízi Péter uralkodott. S ezek mind-mind élteket véreket felajánlották Vízi Pálnak, hogy készek érte még a sárkánnyal is megküzdeni, s ha kell, a világból is kimennek vele.

Mint hogy Vízi Pál boszorkánynak, rossz léleknek tett fogadást: azt nem volt köteles megtartani, - az alól azért maga-magát feloldozta, gondolván, hogy istennek kedves dolgot cselekszik.

Ő azért éles kardját kihúzván, szíven dőfte a vén banyát, kinek, ezzel a szurással, ezzel a halálos dőféssel, fekete lelke világát azonnal kioltotta.

-120-

Ime! hogy a boszorkány fekete lelke a pokol gyehenna lángjai közé elrepült, mintha e Boszorkánytanya ettől lett volna oly sötét: az egyszerre megvilágosodott s feltűnt az isten drága napja! A sötétség lakói, mintha a pokol nyelte volna el azokat, mind eltűntek. A haraszt alól, piros, kék, fehér, ezer meg ezerféle virágok és erős fakadású füvek bújtak elő, melyeket szelid őznyájak, szarvas-tehenek csipegettek; a vérpatakok helyén tiszta víz csörgedezve, beszélgetve, futott odább; a baglyok, kuvikok és denevérek helyett, dalos madárcsókák vidámitották a tájat. Minden, minden megváltozott s a sötétségországa helyett, a világosságországa állott elő.

A testvérpár aztán hat állatjával és a feltámasztott nép kíséretében bevonult a városba. Itt, elébük harangoztak s nagy lón minden szív öröme azon, hogy a király megérkezett és hogy nincs többé Boszorkánytanya.

Maga a fiatal királyné pedig üveges-aranyos hintón férje-ura elé ment, de bezzeg meg volt akadva akkor, mikor meglátta férje szakasztott mását, s el nem tudta találni, hogy most már melyik az övé, melyiknek boruljon a nyakába, melyiket csókolja össze-vissza?

-121-

Vízi Péter végre előlépett s szeliden megérintette felesége gyenge karját, a szemébe tekintvén, szót szolt hozzá:

- Hát nem ismeresz aranyos rubintom, éltem bimbaja; hisz szívem szép szerelme én vagyok a te férjed?!

Csak ekkor ösmerte fel férje-urát, csak ekkor esett a nyakába s csak ekkor csókolta össze-vissza: nevetett is, sírt is.

Most Vízi Péter egy nagy darab földet felszántott, vasboronával megboronálta s hengerrel apróra törte. Mikor ez meg volt, a felszántott földbe a sárkány szájaiból kiszedett fogakat, az égtől kérvén rá áldást, elvetette.

S ime! a sárkányfogak kikeltek és kihajtottak. A hajtások pedig ékes virágszálak, tündöklő hajadonok valának, még pedig oly fölösleges számmal, hogy a Boszorkánytanyán feltámasztott hősök mindegyikének jutott egy-egy feleség, egy-egy szép leány.

De mielőtt e gazdag vetést a szerelem sarlojával learatták volna; de mielőtt az ékes virágszálakat a szerelem kezével le szakították volna: eléb édes anyjuk kiszabadítására indultak el a testvérek.

Mint hogy azonban igen erős férfiak táborán uralkodtak; mint hogy hat harcos állatjuk is volt: ezt nem nagy erőfeszítéssel véghez is vitték. Mikor aztán édes anyjukat kiszabadították: őt biborbársony trónba, mint méltó helyre, a melyt az megillette, beültették s megkoronáztatták az aranykoronával.

-122-

Mikor ezt is véghez vitték, e világon levő minden országot hatalmuk alá hajtottak, meghódítottak s azokon aztán békeségesen megosztottak.

Igy teljesedett be az öreg király álma, hogy az ő kedves leánya két korsó vizet öntött ki a földszíne s a kiöntött víz, mint az áradat, egyre nőtt; úgyannyira, hogy ez a tengernyi áradat nemcsak az ő birodalmát, de az egész világot özönvízzel árasztotta el s ő magát is, mint az ürgét

lyukából, kiöntötte.

Hogy bevégezték a munkájokat, már ekkor szépen felnőtt a sárkányfog vetés; viritottak a 18 éves hajadonok. Minden vitéz harczost egy-egy szép leánynyal jutalmaztak.

Hej! ezek az asszonyok nem hijába hogy sárkányfogakból származtak, de közülök egy-némelyik valódi emberhúst evő sárkány! És annyi csakugyan szent igaz, hogy minden haragos, zsémbeskedő, pörlekedő rossz asszony sárkányfogból való; az volt neki a magja, abból fakadt, abból nőtt ki.

KILINKÓ.

-123-

Volt egyszer egy szegény ember s ennek három fia.

Egy szép verőfényes napon kivitte őket az erdőre. Csak mennek, csak mennek, egyszer felszólal a legnagyobbik, mondván:

- Ejnye, apám-uram! be szép ekeszarv lenne ebből a gírba-gurba fából!

- No te fiam szántó-vető ember leszesz. - S az öreg a gírba-gurba fát azonnal kifaragta ekeszarvnak.

Csak mennek, csak mennek, egyszer felszólal a középső is, mondván:

- Ejnye, apám-uram! be jó szabó-asztal lenne ebből a sudar fából!

- No te fiam, szabó leszesz. - S az öreg a sudarfát azonnal kifaragta szabó-asztalnak. Azzal tovább mentek.

Csak mennek, csak mennek, egyszer felszólal a legkisebb is, mondván:

- Ejnye, apám-uram! be jó lenne ez a somfa-hajtás bunkós botnak!

- No te fiam, zsvány leszesz! - S azzal az öreg kifaragta a somfa-hajtást is bunkós botnak.

-126-

S aztán mindhárom fiát elküldte országvilágszerte, hogy ki-ki tanulja ki a maga mesterségét.

Itt, felszabadúl a legnagyobb fiú s készített olyan ekét, melyen egy vágás, furás-faragás nem sok, de még annyi sem látszott.

A középső fiú is kitanulta a mesterségét s készített olyan dolmányt, melyen egy ötés nem sok, de még annyi sem látszott.

A legkisebb fiú pedig csinált olyan fütyküst, mindenféle választó vízzel kiczifrázva, hogy azon egy vágás nem sok, de még annyi sem látszott.

Itt a szegény ember, magához vette a három remeket, elment a királyhoz, ott az ujjain sorra elszámálta, hogy ezt a nagyobbik, azt a középső, emezt pedig a legkisebb fiam csinálta s aztán ajándékképpen a királynak adta.

Megörül a király a három szép ajándéknak. Ezért a szegény embert mindenféle jókkal annyira kínálta, hogy még a leülőhelyét is megtörülte s úgy ültette le az aranylóczára. Különösen a bot, a czifra választó vizes bot tetszett meg neki annyira, hogy azonnal rendeletet adott ki, hogy azt tüstént akaszszák a nyereg kápájába.

- Hát a te fiad e szerint botcsináló? kérdezte a király a szegény embert.

De erre a szegény ember, megvakarván a fejét ott is, a hol nem viszketett, ilyen forma választ adott:

-127-

- Mi türés-tagadás felséges uram, az én fiam nem bot-csináló - bár az volna! - hanem zsvány.

- Zsvány?! kérdé elszörnyedve a király. No szegény ember menj haza szép csendesesen, mond meg a fiaidnak, köszöntetem szépen, hogyha ő olyan mesterember, ha az én királyi ólamból egy álló hét alatt a legkedvesebb almás-pej szőrű, csillagos homlokú, kesely lábú, harmad-fü csikómat el nem lopja: karóba huzatom. Ha pedig azt eltudja csenni, egy kas-pénzt adok neki.

Haza megyen a szegény ember nagy búsan, mint a kinek az orrávére folyik, hogy már az ő fíját így húzzák, úgy húzzák a karóba.

Hogy elpanaszolta a fiának az egész dolog sorát-rendjét, az csak azt felelte rá: mit búsul apám-uram? kisebb gondom is nagyobb ennél!

Itt Kilinkó mit, mit nem cselekszik, kapja a lelkét, fölöltözött koldús-ruhába; az oldalára akasztott egy nagy ebadta tarisznyát, egy féloldal szalonnával és egy egész kenyérrel megbélelve; elől-hátul pedig egy-egy miatyánk fityögött; az egyikben a borok apja, a másikban pedig a szilvaláng anyja volt, mit papramorgónak is szoktak csúfolni. Imigy fölfegyverkezve, elment a király legkedvesebb almás-pej szőrű, csillagos homlokú, kesely lábú, harmadfü csikóját elcsenni, melyet azalatt a király parancsára egy egész álló hétig négy katona őrzött; - mert, közbe légyen

-128-

mondva, ennyi idő volt kitűzve az ellopásra; – egyik a farkát fogta, kettő pedig a kötőfékét tartotta és a negyedik a hátán ült.

Beköszönt ide Kilinkó nagy dideregve, nagy fázva, mint a kit majd megvesz az isten hidege.

– Isten jó nap, vitéz urak!

– Fogadj isten, koldús ember! hát mi járatban vagy?

– Hát csak benéztem ide, mert majd megvesz az isten hidege, hogy majd megmelegszenek, azért fűtözni jöttem, ha a vitéz urak megengedik... Júj be hideg van! csakúgy pattog a fa, és a pipiske úton-útfélen fagy meg: – én is, mint afféle isten árva madara, kinek nem adott az isten egy kis hajlékot, az útfélen hullnék el, kiről senki sem számol, kit senki sem siratna meg, ha ily könyörülő emberek nem volnának mint vitéz uraimék; meg ha az isten ily áldott papramorgót nem teremtett volna, mint ez a kulacs vére, itt la!

Ezzel felhajtotta a pálincás kulacsot s jót huzott belőle! tetette magát, mintha ivott volna, nagyokat kortyantott, pedig csak annyit ivott, mitől egy csibe se ütötte volna fére a kontyát.

-129-

Aztán kézzől-kézre adta a kulacsot s az nyájas kotyogó beszédével biztatta a vitéz urakat ilyeténképen: korty, korty, igyál torok! De a vitéz uraknak nem sok biztatás kellett! hogyim jó volt az istenadta papramorgó, csúszott lefelé, mintha csinált úton haladt volna, úgyhogy, mikor harmadszor járt körül, csaknem üres volt.

De már erre harapni is kellene valamit?! de mit? ha csak azt a csikót meg nem eszik?! azt pedig csak nem ehetik meg, mert annak az élte, az ő életök, s úgy kellett rá ügyelni, mint a szemök világára, vagy tán még annál is jobban!

– Eh, vitéz uraim! mondja Kilinkó, sohase gondolkozzanak oly nagyon az elemózsián, van én nálam az is itt a szerdásban.

Itt, kiveszi Kilinkó a masúlt puha kenyeret, hozzá a jó paprikás szalonnát s odanyújtja a legközelebb levő katonának.

A katona is elővette baranyai bicskáját, neki fogta a kenyérnek, hogy majd leszeli a pilléjét.

Csak szegi, csak szegi, de még sem állhatta meg szó nélkül, mondván:

– Hej! ha most az a Kilinkó itt volna, így hasitanám ketté a fejét, mint ezt a kenyeret, la!

Kilinkó pedig csak a bajusza alól nevetett, megsodorítván annak a végét kétszer, háromszor is, csak nagy íves szemöldökét mozdította meg; de természetesen ezt a részeg asszony nyá lett vitéz urak észre sem vették, vagy ha észre vették volna is, mit nyertek volna vele, csaknem gondolhatták azt, hogy az, a kinek kenyerét eszik, italát iszszák, az a koldús forma ember, maga Kilinkó legyen?!

-130-

Csak esznek, csak esznek, s jó ágyat vetettek a jóféle bornak, mely a Kilinkó csutorájában nyugodott.

De nem nyugodott soká, mert hogyim jóllaktak, ízibe előrántotta azt Kilinkó, kitekervén a nyakát, kibuggyant annak piros vére.

Kilinkó aztán kézzől-kézre adta a kulacsot, de eléb, jó szokás szerint, maga huzott belőle akkorát, hogy a vitéz urak is megsokalták, gondolván: hát nekik mi marad; pedig csak ámitotta őket, pedig csak bolondította, mert annyit se ivott, – isten bizony oly igaz, mintha saját két szemökkel látták volna kigyelmetek, – mennyitől egy kis madár se részegedett volna meg!

Addig-addig pityizálgattak ő kigyelmök, míg mind a négy katona olyan részeg nem lett, mint a csap s eldőlt, mint valami lelketlen fadarab.

Ekkor Kilinkó ízibe eloldotta a csikó kötőfékét s kivezette az ólból a király legkedvesebb paripáját. Annak a katonának, ki a lófarkát tartotta, egy seprőt adott a kezébe, a kettejének pedig, kik a kötőféket tartották egy-egy kóczmadzagot nyomott a markukba, – a ki végre a hátán ült, azt egy tilóra ültette.

-131-

Az öreg másnap kötőfékénél fogva szépen fölvezette a híres csikót a király színe elébe, s az tüstént kimerítette a kaspénzt.

A király erre csak a fejét csóválta s azt üzenté a szegény ember fiának: köszönteti Kilinkót s hogyha a pokolból el nem hozza a király öreganyját, karóba huzatja; ha pedig ő arra szert tehet, tizenkét kaspénzt ad neki s rádásul számot tarthat a fele királyságra.

Haza megyen a szegény ember nagy szomorkodva, mint a kinek az orra vére folyik, hogy már az ő fiát így huzzák, úgy huzzák a karóba.

Kilinkó pedig mindezekre csak azt felelte: sohase busuljon apám-uram, kisebb gondom is nagyobb annál. Hanem, hogy üres ne legyen a szerdás, mert annak bolond a gazdája: amott az országúton hajt egy ember két juhot, azt elcsenem tőle s az erdőben itt megitt a nagy fa alatt megpörköljük. Azért apám-uram fordítsa a szekérrúdját az erdőfelé, a hol is a megnevezett helyen rakjon lángos lobogós tüzet.

Úgyis is lett. – A szegény ember elment tüzet rakni, Kilinkó pedig juhot lopni.

Ezermester volt ez a Kilinkó! Most is, mit mit nem cselekedett! valahol, de hogy valóban hol, hol nem? azt egész biznysággal nem merem állítani, elég az hozzá, valahol egy ökörfarkra tett szert, - s ezt eleve, a merre gondolta, hogy az egyszeri embernek arra kell jönni, elásta valami-valami kátyús, iszapos hely szélére, czóvekekkel, kövekkel a hogy úgy, jólroszul, odatákozta, hogy egy ember erejének egykönnyen ne engedjen.

Hogy az egyszeri ember arrafelé terelgette a két juhot: elkezdett Kilinkó iszonyuan kiabálni ilyenténképen:

- Segítség! segítség! az ökrömet mindjárt elnyeli a feneketlen kátyú! csak a farka van ki az iszapból! csak annál fogva tartom!

Az egyszeri ember is hirtelen oda szaladt s juhait ott az útfélen hagyta minden őrizet nélkül.

- Mi baj? mi baj? kérdi az egyszeri ember.

- Segítsen földi! megáldja az isten! egyetlen pára jószágomat elnyelte a feneketlen kátyú, csak a farka van ki! De, minthogy ketten úgyse bírjuk kihúzni, míg segítséget hozok, nosza földi fogja meg s tartsa a farkánál fogva; mert ha el találná eresztetni, talán a föld fenekéig megse állna, s valahol a másvilágon lyukadna ki!

Az egyszeri ember átvette az ökörfarkot s erősen tartotta a - nagy semmit; Kilinkó pedig azalatt szépen elhajtotta a két juhot s az apja le is húzta a bőrét, fel is aprította, meg is pörkölte.

Mikor egészen készen volt a pörkölt hús s az a subaháton elterítve párologott: azt találja mondani Kilinkó az apjának:

- No apám-uram! fogadjunk, hogy én e pörkölt húsból hamarább eszem mint kelmed?

- Ugyan édes fiam, már hogy ennél te ebből hamarább, mint én; - én, ki lerántottam a bundáját, összeaprítottam, megpörkölttem s azonfelül apád vagyok?!

- Már akár sütötte, akár főzte kelmed, de annyi szent igaz, hogy én abból hamarább eszem mint apám-uram.

No ez abban maradt. - Itt Kilinkó térül-fordul, a júhbórt megtömte harasztal, egy nagy ebadta husággal irgalmatlanul püfölni kezdte s fenszóval, torkaszakadtából kiabálta: jaj, nem én loptam el a juhot! jaj, nem én loptam el a juhot! hanem az apám-uram, ki ott a tűz mellett van, la!

Az öreg csak hallgatja, csak hallgatja, ismételvén magában: nem én loptam el a juhot? nem én loptam el a juhot? hanem az apám-uram, ki ott a tűz mellett van?... No itt nem jól van a dolog, kutya van a kertben; utczú vesd el magad! bezzeg nem nézte az öreg, hol a ritka, hol a sűrű, vén létére futott, mint az űzött szarvas.

Kilinkó pedig vissza ment a tűzhöz s már akkor nemcsak hogy jólis lakott, de majd megis éhezett, mikor az öreg, ki kengyelfutónak állott be, visszatért a tatárfutásból; mert, hogy látta az öreg, hogy senki sem űzi, csak bolondjába szaladt világul mint a Kari lova: vissza fordult s csendesen a tűzhöz sonfordált.

- Hol az ördögbe jár apám-uram? én már el is felejttem, hogy ettem: azért újra hozzá látok.

Csak esznek, csak esznek, egyszer megszólal Kilinkó:

- Ugy-e megmondtam apám-uram, hogy a pörköltből hamarább eszem mint kigyelmed?!

- Hej fiam! ezermester vagy te! de addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik.

- Elhiszem azt, ha agyagból van; de én vasból vagyok, ki az ördögök kútján se törik össze. Azért holnap indulok, elmegyek a pokolba s ha csak szerét tehetem, elhozom a király öreg anyját, a vasorrú bábát, ki ott ispiritusban van becsinálva...

Itt, veszen Kilinkó két roszt gebét, még pedig olyant, hogy a gerinczeivel aratni lehetett volna s oldalbordáit egyenként megszámlolhattad volna; - oly csunya roszt két pára volt, a melyre azt szokta mondani a magyar ember: eb ennek a gazdája! Rádásúl még ennek a két ánglus paripának az a jó tulajdonsága volt, hogy akkor álltak meg, mikor nekik tetszett, akkor indítottak, mikor nekik tetszett. De fel is kantározta őket illendőképen sallangos szerszámmal: mindkettőnek madzag-hám marta a szügyét s toldozott-foldozott csepű kantárszár rágta a száját. Vett hozzá még egy vedlett fakószekeret, a mi úgy járt négyrétbe görnyedve, mintha a fara lelett volna ütve s oly szépen nyikorgott, mint a vén Runyi hegedűje, mikor könyörületre akarja indítani az emberi szívet.

Tán az egyszeri tót erre a jószágra mondta ezt a rigmust:

Fakószekér, kenderhám,
Szegény ember, roszt szerszám.

Tán Kilinkó volt az, ki annak imigy felelt:

Idő borul,
Bocskor merül, -
Kankós apád
Erre nem ül.

Akár mondta, akár nem, elég az hozzá, hogy Kilinkó ily jószágokon indult el a pokolba. De azt el is felejttem mondani a szóbeszéd között, hogy fogatott az apjával két sűdő-nyúlat, csináltatott a cigány kovácsnál hat vasbakót és szedetett az anyjával két zsák cserepet. S miután mindezeket a kocsijára felpakolta, csak így indult el a hosszú útra.

Megyén, mendegél hetedhét ország ellen, még az óperenciás tengeren is túl, csigaszaladással, hangyanyargalással és bolhaugrással olyan göröngyös, röges útakon, hogy majd kirázta a lelkét; tán ki is rázta volna, ha az Kilinkóé nem lett volna!

-136-

Kilinkó végre, hogy gyorsabban haladjon, megállítá a két gebét, vagy megse kellett állítani, mert azok maguktól is megállottak, s leszállt a kocsi, vagyis a színe hagyott, vedlett fakószekérről, előkereste az aczélt, kovát és taplót s kiütött. Mikor legjobban égett a tűzes tapló, bekötötte az istenadta két jószág fülébe. Ime! egyszerre, mintha kicserélték volna a két rossz gebét, mintha sárkánytejet szopott volna, sebes vágatva, mint a legsebesebb forgószél, megindult a pokolfelé s megse állt, míg annak szájához nem ért.

Hogy ideért Kilinkó, hogy megállt a két rossz gebe: leszállt a kocsi ülésről, a hátára vetette a két zsák cserepet, a hat vasbakóval együtt s úgy lezúditotta a pokol ajtaja előtt, hogy annak megrendült még a boltive is s minden ördög, apraja-nagyja abba hagyta a munkáját, annyira megijedt. Itt, Kilinkó elkezd iszonyuan csörömpölni; verte a hat vaskóval a cserepeket.

Kiszaladt egy ördög nagy ijedten s kérdi tőle, hogy mit akar.

- Nem egyebet, felelt Kilinkó, mint itt kápolnát építeni s titeket a pokolból kipapolni! Azért csak szedjétek össze a sátorfátokat, ingó-bingó holmiteket, mert itt többé nem lesz sötétség, nem lesz pokol, hanem istentdicsérő kápolna, a melyben én leszek a pap!

-137-

- Jaj, csak hagyd abba! a mit kívánsz, azt adunk.

- Azt kívánom, felelt Kilinkó, hogy izibe adjátok ide a király öreganyját, a vasorrú bábát, ki itt ispiritusban van eltéve.

Az ördögök annyira megijedtek, hogy tüstént odaadták a király öreganyját, a vén vasorrú bábát, ki ispiritusban volt eltéve.

Kilinkó aztán föltette a fakószekérré a király öreganyját s elindult vele hazafelé; de, alig viszi egy félórai járőföldre, utána szalad egy nagy kamasz, ökörfarkú, lólábú, szőrös-bőrös ördög és visszahívta.

- Hallod-e Kilinkó, - vesztél volna az anyádban! - nem addig van az; hanem a ki jobban tud szaladni, azé legyen a király öreganyja, a pokol ékessége!

- Én nem bánom, felelt Kilinkó immel-ámmal, erre is ráadom a fejemet; de van nekem egy hét hetes kisöcsém, az is jobban tud szaladni mint te: hát én akkor hogy tudok!?

- Majd meglássuk, felelt az ördög, hogy hány zsákkal telik: azért nosza, hol az öcséd, álljon ki a sikra.

-138-

Itt Kilinkó kinyitja a zsák száját, kiereszti a sűdő nyúlat s az ott hagyta el az ördögöt, a hol találta.

Igy újra Kilinkóé lett a király öreganyja, a vasorrú bába, ki ispiritusban volt eltéve. És azt újra föltette a fakószekérré, a két gebét pedig megabrakolta cigányabrákkal s kihajtotta a pokolból; de, alig ment egy félórai járőföldre, újra utána loholt egy nagy kamasz ördög és visszahívta.

- Mért hívtatok vissza? kérdi Kilinkó.

- Csak azért, felelt egy nagy kamasz ördög, kinek akkora füle volt, mintegy két éves tinó lehuzott bőre, hogy a melyikünk ezt a kilencz mázsás vasbuzogányt magasabbra tudja hajítani, azé legyen a király öreganyja, a pokol virága!

- Ha csak azért hívtatok vissza, annak én fittyet hányok s oda se nézek!... no hajítsd fel!

Felhajítja az ördög a kilencz mázsás vasbuzogányt, s a hány mázsa volt, annyi napig ért le a pokolba.

Kilinkó is megfogja a végét, hogy majd felhajítja, - jóllehet meg se tudta volna mozdítani. Fölnéz nagy keservesen az égre s egy álló óráig mindig a holdvilágra bámult.

Már az ördögök is megsokalták, kérdik tőle, hogy mit néz.

- Mit nézek?!... Hát látod-e azt a fényes udvart az égen?

-139-

- Látom, felelt az ördög.

- No, ha látod, hát tudd meg, hogy ott lakik az én bátyám, ki a Dávid bácsi kovácsa s annak akarom ezt a buzogányt felhajítani, hogy kovácsoljon belőle tűzes istennyilát s vele aztán titeket egyenként verjen agyon!

- Jaj, csak ne tedd, inkább vidd el a király öreganyját, a pokol ékességét!

Igy Kilinkó kiállta a három probát, az övé lett a király öreganyja, a vasorrú bába, a pokol ékessége, ki ott ispiritusban volt eltéve.

Megyen, mendegél hazafelé, de most már nem szaladt utána egy ördög sem s nem hívta vissza; mert egy ördög nem bírt volna vele, kettőt pedig resteltek volna küldeni.

A királynak pedig ez idő alatt se éjjele, se nappala; szüntelen azon törte a fejét: hátha elhozza Kilinkó az öreganyámat a pokolból?... hátha még az ördögöket is meg tudja csinálni?... mit csinálok én a vasorrú bábával, hiszen megöl förtelmes tekintetével s rádásul fele királyságotat Kilinkónak kell adnom?! Ezt soha ki nem állom!...

Mikor azért Kilinkó beállított elébe, mondván:

- Jelentem alásan, itt van a felséged öreganyja! az ezt felelte:

-140-

- Takorodjál vissza vele a pokolba s tüstént vidd vissza oda, a honnan hoztad!

- Viszi bíz a Belzebúb!... mondá Kilinkó, fölvetett egy nagy ebadta szérűseprőt s a pokol virágát visszahajtotta a pokolba.

Az ördögök egy nagy forgószelet küldtek érte, melynek a kellőközepébe, mint valami hintóba, szépen beleült a vasorrú bába. Egy garabonczás diák fogta a gyeplőt, ki rongyos palástjában a bakon ült s megsem állt vele a pokolig. Mindenütt a merre csak mentek, a jég elverte az emberek vetéseit.

A király most mindig azon törte a fejét, hogy veszithesse el Kilinkót. Egyszer még is rájött a dolog bibéjére. Volt ugyanis a királyi rezidencia kellőközepén egy muzsikáló száz öles kút, s ennek a szépszólású kútnak elromlott a muzsikája. Az írástudók, és a bölcsek azt mondták, hogy azért nem szól a kút, mivel száz esztendő óta nem tisztították. A király azért azt mondta Kilinkónak, hogy mindaddig nem adja által a fele királyságot, nagy Meseországna a felét, míg a szépszólású kút meg nem szólal, míg azt ki nem tisztítja. Pedig, de hogy a szépszólású kút forgott az ő elméjében; egészen más lappangott a dolog alatt; nevezetesen az: majd mikor Kilinkó olyan kis vödörrel, mint egy lugzó, legjobban meri a vizet: akkor a padláson levő huszonhat mázsás harangot lehajítják a kútba, ezzel az óriás földővel szépen leborítják, ott leli sírját, s ez a huszonhat mázsás harang lesz a szemfödele.

-141-

Kilinkó erre csak azt felelte, hogy legyen meg ő felsége akarátja; kész a kútat kitisztítani.

Úgy is lett. - Kilinkó lebecsájtkozott a száz öles kútba; huszonhat ember pedig szépen odahengerítette a huszonhat mázsás harangot s lezuditották a fejére. De nem úgy volt az megírva, hogy Kilinkó ily csunya véget érjen; mert ő eleve, - élt a gyanúperrel, - szépen behúzta magát a kút pandaljába: így, mikor leesett az óriási földő, megfogta azt fülénél fogva s ki hajította a kútból, mondván:

- Most melegem van; nincs szükségem a kalapomra!

A kút kávája mellett ép ott állt a király s azt a 26 mázsás harang úgy agyonütötte, úgy szétmált, hogy kanállal se tudtak volna belőle annyit összekaparni, mint a körmöm feketéje.

Hijába! a ki másnak vermet ás, maga esik bele!

No most az volt a kérdés: ki legyen a király?... ki más mint Kilinkó! úgyis már az övé volt a felekirályság!

Volt a harang alatt megboldogult királynak egy gyöngyadta gyönyörű 18 éves leánya, ki szerelemtől lelkezett ékes virágszál volt. Ezt a virágot Kilinkó a kebelére tűzte s élete párjának, feleségiségnek, feleségének eljegyezte. De különben, könnyű Katót tánczba vinni; könnyű a szép leányt leszakasztani, ha a szerelem keze tépi; mert alig pillantották meg egymást, azt mondták egymásnak:

-142-

Szivem szép szerelme! én a tied, te az enyim, ásó-kapa se választ el egymástól.

Lakzit laktak s még most is élnek, ha meg nem haltak.

A KERÉK KŐ.

-143-

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember s ennek egy felesége, mindkettőjüknek pedig annyi gyermeke, mint égen a csillag, mint réten a fű. A szegény ember halászzattal kereste véres verejtékkel szerzett kenyerét; mert oly szegény volt, mint a templom egere, vagy még ennél is szegényebb, mert ennek hébe-hóba csak jut egy-egy kövér légyeczomb, kenyérmorzsa és hízott szúnyog; de ő neki csak a teste-lelke, meg egy kétszáz szemes hálója, pedig a halász, mint a szóbeszéd mondja, éhen kórász.

-144-

-145-

Volt ennek a szegény embernek egy igen gazdag bátyja s ennek annyi gyermeke, mint kákán a csomó, de azért, ha a szegény ember, hébe-hóba, nagy szükség idején, isten látogatásakor egy véka életért elküldött hozzá: a csúf még így felelt: akkor adok egy véka életet, ha egy gyermeket adsz; különben harapj levegőt, egyél jeget, igyál vizet s rádásul sírás-pityergés legyen a fűszerszámod.

Sok gyermeke volt a szegény embernek, de azért neki mégsem adott csak akkorkát sem, mint

A szegény ember asztalfiókjában már egy álló hét óta kenyér nem volt, csak holmi gyökereken, mezerelt krumplin élődtek, mint Toldi Miklós lova a szeméten; csúnya szeles idő járt, nem lehetett halászni. Midőn hetednapra megcsendesült az idő, a szegény ember halászni ment.

Már éjfélután kettőt ütött az óra s innen-onnan pitymallani, szürkülni kezdett az idő; de a szegény ember, egy szálka-hal nem sok, de még annyit se' fogott! Kétszázszor is betette a hálóját és kétszázszor is kihúzta – pufra.

– Beteszem még utoljára, mondja magában, ha lesz benne: jó! ha nem lesz: az is jó; legyen meg az isten akaratja! Piszt! van benne valami, érzi a kezem!

Vigyázva huzta fel a hálót, kiveti a partra s ime! egy gömbölyű, kerek követ huzott ki a vízből.

– Hacsak kő! minek ez nekem; gyermekeim ezt nem ehetik meg!... A szegénynek még a szerencséje is szegény!... Ezzel a kerek követ a víz kellőközepébe bevetette.

Betesz a szegény ember újra a hálóját, megint megmozdul a káva, húzza nagyvagyázva s újra benne a kerek kő!

– Hacsak kő! minek az nekem?!... én istenem hát már én csak követ halászok?! Biz isten, szót se' szólnék érte, ha oly gyomrot adtál volna, mely a követ is megemésztené!... Ezzel a kerek követ újra behajította a víz kellőközepébe.

-147-

A szegény ember harmadszor is betesz a hálóját és ismét benne a kerek kő!

– Istenem! vagy minden hal kővé vált, vagy az ördög úz velem csalfa játékot; de ez nem lehet jó lélek műve, hanem a gonoszé! Minek ez nekem?... ha kenyérré válna!... Ezzel a követ harmadszor is bevetette, de csak úgy a víz szélére.

Hogy nem fogott a szegény ember egy szálka halat sem, de meg már el is fáradt: megrázta utoljára a hálóját, leoldozta a kávaról és a csúhujjába tette, s azzal nagy búsan bandukált hazafelé, mint a kinek az orrávére folyik. De egyet gondolt, mintha az isten sugallta volna neki, visszafordult, a kerek követ magához vette, mondván: jól lesz a gyermekeimnek kenyér helyett játszani.

Hogy a háza közelébe ért, a gyermekek kifutottak elébe s kérdeztek tőle, hogy mit hozott... nem hozott-e vásárfiát?

– Nem hoztam én semmit, csak egy kerek követ. – Itt van, játszatok vele s hentergessétek a ház földjén.

A szegény ember családja heted napra is étlen-szomjan feküdt le; de a gyermekek, hogy volt mivel játszani, játszottak.

-148-

A szegény ember úgy feküdt a kemenczepánkon, a felesége pedig a legkisebb gyermekkel a vaczkon.

A gyermekek csak játszanak, csak játszanak; hentergették a követ. Egyszer csak elkezd a kő fényesedni s mindig fényesebb fényesebb lesz, úgyhogy a kis házat világossággal egészen betöltötte, mintha a nap süttött volna, – pedig még csak reggeli három óra volt.

Itt a pánkon fekvő halásznak szemébe tűnik ez a nagy fény. Mi dolog az? se' gyertyája, se' mécse, se' tört-fáklyája, mégis oly világos a viskója!?

– Hej, anyjuk, kelj föl! nézd csak ezt a követ, úgy fénylik, mint sötétben a revült fa, vagy mint a Sz.-János-bogár, vagy mint a csillag, vagy még ennél is jobban!

– Apjuk! mondja a halász felesége, világszép éltében mindig hallottam, hogy van a világon oly fényes kő, melyből csak akkora is mintegy mákszem, egy ökröt is megér; valjon nem abból a fajtából való-e ez?

– Oh te golyhó! hol vennénk mi olyan követ! az nem minden bolond házában akad meg; de a szó a mi szó! kell a dologban valaminek lenni, mert annyira fénylik, hogy még a szemem világát is elfogta s szikrát hány tőle.

Itt a szegény ember leszállt a kemenczepánkról, elvette a kerek követ az apró cselédségtől s maga kezdi pártját fogni; dörgöli fűhöz, fához, falhoz, földhöz és hamuhoz, szóval ahhoz, a mi a kezeügyébe akadt, míg az utoljára egészen fényes lett, s aztán betekerte holmi ringy-rongy kapczába, hogy ne világosítson olyan nagyon, hogy aludhassanak a fényétől.

-149-

Reggelre kelve azt mondja a szegény ember a feleségének:

– No asszony! vedd fel azt a jobbik ruhádat, melyet ünnepre zszugorgatsz, hogy legyen miben istent dicsérni, vidd el a királynak ezt a követ ajándékba, s monddad, hogy én küldtem. – S vigy el magaddal egy tálacskát, talán ad érte egy kis lisztet: legalább ezeknek az istenadta gyermekeknek lesz miből sütni egy kis hamuba sült pogácsát.

A szegény ember felesége fölvette a jobbik ruháját s elment a királyhoz. Hogy odaért, köszön neki a mint dukál:

– Adjon isten jó napot fölségednek!

- Fogadj isten, szegény asszony, hát mi járatban vagy?

- Az uram küldött egy kis ajándékot, ki az ér mellett a dombtetőn lakik s halászzal keresi kenyerét.

- Ugyan jó asszony, mit hozhattál te nekem, mikor magadnak sincs? De azért kedves az előttem, mert látom, hogy szívesen adod: azért jöjj be az én királyi hajlékomba.

-150-

Bemegy a szegény ember felesége a rezidenciába, kibontja a kendőt s leteszi az aranyasztalra a kerek követ.

A király alig bírt szóhoz jutni a csudálkozás miatt, mert a kerek kő, olyan igaz minthogy élek, gyémánt volt, még pedig olyan, minőt a királynak az apja, nagyapja, de még a szépapja se' látott.

- Hol vetted ezt, szegény asszony?

- Az uram halászni volt és ő fogta. Háromszor vetette bele a vízbe, háromszor húzta ki; én azt gondolom ezzel a paraszt fejemmel, hogy ezt neki az isten adta.

- No szegény asszony, mondja a király, én a gyémántot megtartom magamnak; hanem adok érte neked 1000 forintot.

- Űhm, ezer forint (a szegény asszony nem azért tett így, mintha keveslette volna az 1000 ftot, hanem a sok pénznek).

- Ha kevés, adok 2000-et?

- Űhm, kétezer forint!

- Ha ez is kevés, adok 3000 forintot.

- Űhm, 3000 forint!

- Tudod mit szegény asszony! menj haza, hozz három zsákot s az egyiket tele adom arannyal, a másikat ezüsttel, a harmadikat pedig rézpénzzel. A szegény asszony vitt három zsákot, a király pedig az egyiket tele adta arannyal, a másikat ezüsttel, a harmadikat pedig rézpénzzel, s még rádásul azt az emberséget is megtette, hogy két ökröt befogatott a szekérébe s azon küldte haza a három zsák pénzt.

-151-

Itt a szegény emberből olyan gazdag ember lett, hogy csak párját kellett volna keresni!

- No édes feleségem, mondja a szegény ember, ezt a sok pénzt már megis kellene mérni, hogy valjon hány véka?

- Megám! de nincs vékánk!

- Küldj el ahhoz a fősvény bátyánkhoz, tán csak add egy üres vékát; csak lesz annyi lelke? Eredj kis szolgám Pista, kérj attól a jóféle bátyánktól egy vékát.

Elszalad a Pista a fősvény bátyához, hogy adjon nekik egy üres vékát.

- Vékat?!... pattant fel a fősvény bátya, vékat... ki hallott ilyent, üres vékát!... Minek volna az nektek, hacsak titeket, anyádon kezdve, sorba meg nem mérne! Nem jól hallottad te azt!

- De biz jól hallottam, erősíti a kis fiú, üres vékát mondtak.

- Én meg csakúgy bolondjába nem adok vékát, hanem takarodj haza s kérdezd meg, hogy üres vagy tele vékát adjak-e?

-152-

A szegény fiú sírva-ríva haza bandúkolt s elmondja a szüleinek, hogy mit üzent a bátya.

- No, nem tesz az semmit, csitítja az apja, majd megfizet az a jó isten kinek-kinek az ő érdeme szerint, hiszem azt az egyet! hanem szaladj te Marczikám, s ha kérdi, hogy mit mérünk vele, mondjad hogy pénzt.

Elszalad a Marcsi egy babszekéren, kezébe vesz egy malaczkergető-ostort, melyet néha napján csent kenderből, hármasságba a körmén fonogatott, ahhoz a jóféle bátyához, kit, hogy már hetvenhétyszer el nem vitt az ördög, bolondul cselekedett.

- Köszönteti általam tubus apám bátyám-uramat, hogy adjon egy üres vékát, mert pénzt mérünk.

- Pé... pé... pé... pénzt! adok fiacskám, adok. Hány kell?... im, ki nem látom mondani...!

- Csak egy.

- Itt van, hanem, ha hamus lesz a véka, ha ezt adtatok el a zsidónak: úgy majd lesz ne mulass!

Haza szalad a Marcsi a vékával s megméri a pénzt, ép' tíz véka volt kongóban. Hogy a szegény ember megméri a pénzt; Geczi fiától küldte haza a vékát, de eléb az abroncsát köröskörül rakta vert arannyal.

-153-

Geczi alighogy haza vitte a vékát és alighogy visszajött, már a nyomába kullogott a jóféle bátya, kit, hogy hiba ne essék benne, nem kár volna kezét lábát összekötni s a füstre akasztani.

- Adjon isten jónapot, édes kedves öcsém! (már ekkor „édes kedves“ volt, pedig azelőtt még

öcsém se').

- Fogadj isten, bátya! Be nagy ujság nálunk! üljön le ide ni a tűz-lóczára a patka mellé. - Mi jót hozott? azelőtt még hírrel se' láttuk!?

- Biz én nem hoztam semmit, hanemcsak azért jöttem, hogy a gyermekedtől hallottam, hogy pénzmagra tettél szert?

A szegény ember csak hallgat, csak hallgat, nem szólt semmit, csak merően a jóféle bátya szeme közé néz, gondolván magában, megállj rosz bátya, majd megtréfállak, majd megjátszom veled!...

- Tudod, hogy nekem nincsenek gyermekeim, holtom után ugyis minden a tiéd, mert magammal a koporsóba csak el nem vihetem: azért, ha megmondod is hogy hol vetted, csak a magad javát mozdítod elő.

- Hol vettem? hát a macskám tegnap fijdzott meg, a királynak pedig annyi az egere, annyi a patkánya, hogy tőle szép szerével még enni sem lehet, mert minden falat után hat patkány is ugrik, úgy hogy a királyt mig eszik, katonáknak kell kivont fegyverrel őrzeni s ezek kergetik el: én tehát kaptam magam, a szűröm a nyakamba galyabítottam, a két kis macskát pedig tányérra tettem s odaajándékoztam a királynak. Megörült az neki s örömeben még a helyemet se' találta; - a királyné pedig ép a kötényével törölte le a port az aranylóczáról, odaültetett maga mellé s kérdezte tőlem: hát az anyjukom hogy van? S aztán a király tíz véka pénzt mért ki a számomra. Ha nem hiszi bátya, itt van a kamrában, jőjön nézze meg.

- Sose' fárazd magad öcsém: elhiszem, minek nézném? De az isten áldjon meg, haza megyek!

- Ilyen korán? még a leülő helye sem melegedett meg!

- Dolgom van otthon; valamit elfelejtettem, azért sietek olyan nagyon, - fillentett a jóféle bátya.

A gazdag ember alighogy hazaért, már a felesége után kajdászott. Hogy az előjött, elbeszélte neki az egész históriát, hogy, miként jutott halász-öcscse a temérdek kincshez, - s aztán kettecskén szépen kifőzték, hogyha az öcscsük három macskát vitt, majd visznek ők három zsákkal s ezért a király mennyi pénzt ad? E végett három faluból szedették össze a macskákat, de még a hetedikből is hozták, hallván, hogy Nekeresden milyen jó ára van a macskának; de nem is csoda! mert, ki mit kért, azt adott neki; vékabuza, zsákrumpli, oldalszalonna, bödönytúró, akóbor és tonnapálinka vándorolt el egy-egy macskáért, úgyhogy, mikorra beszerezték a három zsák macskát, kamra, padlás, pincze és verem, de minden kiürült, de bezzeg volt macska egész dögével!

Elindul a gazdag ember szolgájával együtt a hosszú útra, befogja jó négy lovát a kocsiba s felpakolja a három zsák macskát. Képzeltetni, hogy ez a temérdek macska, mindenütt a merre csak mentek, milyen nyavukolást vitt véghez, úgyannyira, hogy ország-világ kiállt csudájára; a gyermekek az egyik faluból a másikig kísérték, a kutyák pedig megugatták, s lón oly iszonyatos zaj, hogy a gazdag ember megőszült bele.

Mentek, mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, egyszer mégis elértek a rezidenciába.

- No Jancsi - mondja a gazdag ember - te maradj itt a kocsinál, hogy valamit el ne körmöljenek, majd én bemegyek. De add csak ide azt az ostort, hogyha azok az otromba patkányok az orromnak esnek, legyen mivel köztük szétütni. Beállit a gazdag ember a király elébe s köszön neki:

- Adjon isten jó napot fölségednek!

- Fogadj isten, gazdag ember, hát mi járatban vagy?

- Ajándékot hoztam fölségednek, s csak azért nem hoztam be, mivel nem tudtam, hogy hova parancsolja fölséged szállítatni, ide-e vagy máshová?

- Hát, mit hoztál nekem gazdag ember?

- Mit hoztam? azt hoztam a mi fölséged előtt a legkedvesebb s aranynyal és ezüsttel fizet érte.

- Ugyan mi lehet az, gazdag ember?

- Mi lehet? majd meglátja fölséged; ha én azt megmondanám, tudom hogy még a szavamat is megaranyoztatná.

- Node, mégis, ugyan mi lehet az?

- Hogy teljék fölséged kívánsága, megmondom: azt hoztam a mit az öcsém hozott, s már annak tetszik ösmerni személyét személyének?

- Ösmerem; ó az ér mellett, a domtetőn lakik s halászattal kereste kenyerét.

- Igen, igen! de még én annál többet hoztam!

- Nohát, csak ízibe hozd be, majd én addig behívom a feleségemet, a dámákat és az urfiakat.

Kimegyen a gazdag ember s a szolgájával ketten becipelik a fehér házba, a király szobájába, a három zsák macskát. Imhogy meg nem szakadtak alatta; de, hogyis ne! 12 kontignáció volt a

rezidencia.

Hogy a gazdag ember a szobába ért, hirtelen kioldja a három zsákot s kizudítja a pádimentomra a sok macskát.

Hogy már egy álló hétig nem ettek; hogy egy hét óta zsákba voltak: elzúllótt, elvadult a sok macska; de tett is olyan cseté-patét, olyan pusztitást, milyent még ember nem látott! egyik az ablaknak, másik az aranytükörnek szaladt, harmadik pedig az üvegalmáriomba rontott be, s ott mindent összetört; üvegeket, azt a drága poharakat, findzsákat, csészéseket s tudja isten még mit nem!

-157-

A király ijedtében kiabálni kezdett, a királyné sikoltozott - mert egy macska ép hófehér karját karmolta meg; kibuggyant szép piros vére s fehér selyem ruháján végig folyt. - A kis királyfiak pedig torkaszakadtukból visítani kezdtek.

Hogyim az ajtók nyitva voltak: a macskák az egész rezidenciát elárasztották s mindent, a mi csak törékeny jószág volt, összetörtek; alig maradt épen egy tükör, egy ablak és egy üveges almárium.

A nagy lármára és sikoltozásra végre beszaladtak a katonák, ki bottal, ki puskával s ezek verték agyon a macskatábort, de csak azt, a melyik az alatt az irháját ki nem tette az ablakon.

János gazda, mert így hívták a gazdag embert, se holt, se eleven nem volt, csakúgy állt ott, mintegy gyermek, a ki tudja, hogy rossz fát tett a tűzre s ezért kikap. De mint a gyermek is megugrik a verés elől, hogyha szerét teheti: úgy János gazda is illa berek, nád a kert! utcú, vesd el magad! szépen elbucsúzott a kapufélfától s szaladt világul, mint a Kari lova! S még most is szalad, ha meg nem állt. Soha többé a maga falujába nem mert haza menni; mert otthon csúfnéven: 'macska-kereskedőnek' nevezték. Egyszer a macskakereskedőnek holthírét hozták, hogy itt meg itt az ormodi árok mellett megfagyott s utána nem sokára a felesége is elköltözött ez árnyékvilágból. Hogy az isten őket gyermekkel nem áldotta meg, hogy magtalansággal verte meg: mindenét a halász örökölte; de lett is belőle olyan gazdag ember, hogy még magának a királynak is csak egy kanpoltrával volt több pénze.

-158-

A FARKAS ÉS A RÓKA KOMASÁGA.

-159-

Verembe esett a farkas, a róka, a vadmacska és a nyúl. Csak megvoltak ők addig, míg a róka meg nem éhezett; de, hogy ez a gonosz multság bekövetkezett, a róka praktizálni kezdett s hozzá fogott a dologhoz illetéknépen:

-160-

-161-

- Farkas: szép, róka: szép, vadmacska: szép, nyúl: nem szép - együk meg.

Megfogták a szegény nyulat s megették; de mi volt ez ennyi kamasznak? annyi, mint nagy szárazság idején egy csepp eső; de mégis megvoltak ők az nap, mert másképp nem lehetett; mert nagy úr az a , m u s z á l y ', de még nagyobb a , l e h e t e t l e n s é g '.

Másnap a róka újra elővette a praktikáját s csak elkezdi:

- Farkas: szép, róka: szép, vadmacska: nem szép - együk meg!

Megették. - A róka maga alá kaparította a vadmacska belét, de a farkas ezt nem tudta.

Másnap megint nem volt mit enni. A róka maga alól csak húzogatja, csak tépegeti a vadmacskabél; de a farkasnak nem volt mit enni. Meglátja a farkas, hogy az ő rókakomája eszik valamit, kérdi azért tőle:

-162-

- Mit csinálsz róka koma?

- Hát megéheztem, a béletem ki hasítottam s most azt eszem.

A farkas is belevágja a hasába a fogát s jót hasít rajta; de csakhamar vonítva hagyta abba, hogy neki ilyen multság nem kell!

Már két álló hétig voltak a veremben. A rókának se tartott örökké a vadmacskabél, ő kegyelme is megéhezett és csak ekkor kezdett gondolkozni a szabadulásról, s azt mondja a farkasnak:

- Hallod-e farkas koma!

- Mit akarsz, róka koma?

- Nem egyebet farkas koma, csak azt szeretném tudni, hogy milyen magas vagy; mert világéltében mindig hallottam, hogy te is magas vagy, de a medve náladnál mégis magasabb: azért nem próbálnád meg s nem állnál fel?

Feláll az ordas s úgy kinyújtózott, hogy az ina szinte ropogott belé. A róka egyszerre átlátta, hogyha felállhatna a farkas hátára, szépen kiugorhatna a veremből.

- Nem azt mondom én farkas koma, hanem azt: hátha én téged kihúználak.

-163-

- Óh, te bolond, hisz magadat se tudod, nemhoggy engemet.

- Hátha felállnék a válladra, ha nem tudnék is kiszabadulni, de legalább megmondanám, hogy milyen idő van oda kinn!

A farkas ráállt, a róka pedig felállván ennek a vállára, innét aztán könnyű volt neki kiugrani. Mikor aztán kinn volt, illa berek, nád a kert! azt se mondta a farkasnak, hogy: „bá”; hanem egyenesen berontott egy lúdlába s lakzit csapott; bevert vagy három lúdat. – De a komájáról se feledkezett meg; mert vitt neki egy lúdczombot. Mikor a farkas elnyelte a lúdczombot, elkezd előtte sopánkodva panaszkodni illetéknépen:

- Ej, farkas koma, de megjártam! hát az imént hogy elmentem, azzal a szándékkal, hogy vagy egy lúdat hozok a számodra, rajta vesztettem; mert csak a lába maradt a számba s azt is neked hoztam. Úgy-e, hogycsak jó komád vagyok?!

- Jól van jól, morgott az ordas, azt se mondom, hogy jó vagy, azt se, hogy nem; hanem mindenek előtt húzz ki innen a veremből; – nyujtsd be a farkadat.

- Ej, farkas koma, a róka fark könnyen szakad, még vagy vissza esnél s megütnéd magadat, vagy tán ép a nyakadat törné ki, mi aztán nekem holtig tartó bánatot okozna, (pedig a ravaszdi csak jó bőrért féltette, nehogy a farkas, nehezebb levén mint ő, visszarántsa) engem pedig megfosztanál legszebb ékességemtől; hanem majd hozok én egy galyat, majd kihúzlak én azon.

-164-

Elszalad a róka, keres két galyat, – az egyik erősebb volt mint a másik.

Benyújtja a vékonyabb galyat, húzza föl felé a farkast, s mikor már fele-útban volt, egyet rántott rajta, a galy kettépattant, a farkas pedig visszaesett, hogy szinte nyekkent bele. A farkas nagyot ordított, a róka pedig nagyot kaczagott. – Aztán mégis csak kihúzta az erősebb galyon.

- Hallod-e farkas koma, én mindig a te javadat akartam, most is azt akarom; mindketten éhesek vagyunk, de itt meg itt ép lakzi van s tudom a bejárást a kamarához, menjünk oda a lakodalomba.

Hogy elértek a lakzis házhoz; hogyim a lakzis nép mind a szobában volt, miután az idő ép vacsora után volt, ezért tánczoltak: a két czimbora résen volt s beszökött a kamrába. A gazda pedig, hogy már a kamrában semmi dolog sem volt, azt lakatra vetette, s így a két jó madár benszorult. A róka ízibe észrevette a dolgot, hogy nem jó rendben van a szénája, de a farkas, hogy éhes volt, kedvére evett. Hogy jóllakott a farkas, oda ült a csap alá s ivogatott. A róka csak azon törte a fejét, miként szabadulhatna ki; de a farkas, hogy a füle melegegett, semmivelsem gondolt. A róka utoljára is, mint a csizmadia az ajtószögben, feltalálta magát; a talpfa alatt lyukat kezdett ásni. A farkas mint a kefekötő egyre ivott; köszöngette magára a poharat illetéknépen: Isten éltesen ordas! isten áldjon meg! – Utoljára mégis észrevette, hogy a róka sonfordál valamiben s ezért megszólította:

-165-

- Mit csinálsz, róka koma?

- Hahó, farkas koma! itt lesz még a valami; itt van elásva a csörgefánk, hogy meg ne száradjon, – ez lesz ám még a jó borkorcsoja!

- Eh, csörgefánk ide, csörgefánk oda, jöszte igyál; mert különben rád öntöm.

A róka átlátta, hogy részeg asszonylyal van dolga: ivott, s azzal tovább ázott.

- Róka koma, jer igyál! mert ha nem jösz, megfogom a hátadon a bőrt, majd eljősz aztán, vagy akarsz vagy nem!

- Csendesebben farkas koma; mert majd meghallják oda benn s jól ellazsnakolnak!

- Eh, mit nekem csendesség?!... róka koma! be danolhatnám van!... No, te vagy a menyasszony, én pedig a vőlegény, jer, járjuk el a menyasszonytánczot!... Igen jó kedvem van; jer, hagy öleljelek meg. – A róka már ekkor félig-meddig készen készen volt a lyuk ásással, gondolta magában: no várj, majd megöleltetlek, majd megdanoltatlak, majd megtánczoltatlak, hogy szinte izzadsz bele!

-166-

- Róka koma, be szeretlek, jer, hagy csókoljalak meg!

A róka már ekkor készen volt a lyukkal; ő is tehát egy hanggal fentebb kezdte a mulatságot.

- Róka koma! szörnyű jó kedvem van: danoljunk!

- Ne danolj ordas!

- Dallok én!

- Ne danolj!

- Dallok én, ha mindjárt meghalok is!

- Magadra vess, isten látja a lelkemet, én oka nem leszek!

- Ok, nem ok... dallok én s jöszte velem tánczolni. Én vagyok a vő... vő... vőlegény... te vagy a meny... meny... menyasszony!

Aztán össze ölelkeztek, össze-vissza csókolták egymást s danolni kezdtek kotta nélkül ily ékes

hangon:

- Au... au... au... aúúúv!! Aztán táncolni kezdtek s mindent tővel-hegygyel összeforgattak.

Ugyan mi lehet az... ugyan mi lehet az?... tanakodtak a vendégek oda bent... Az bíz farkas ordítás és róka kontrázás... az bíz farkas ordítás és róka kontrázás... de hol vannak... azok bíz a kamrában vannak... ott bíz a!...

-167-

Közbe-közbe hallatszott az ékes nóta: Au... au... au... aúúúv!! A farkas primázott, a róka pedig kontrázott, kotta nélkül.

A bíz a kamrában van... botra, csülökre legények... farkas van a kamrában...

Itt levetették a lakatot, kinyitják a kamrát, hát uramfia! mit látnak?! egy részeg farkast, mely tele torokkal a csapra ütött hordó mellett danolt, mellette pedig egy félrészeg róka kontrázott... Ily vendégeket nem hiták a lakziba!... agyon kell verni!

A róka, hogy szorult a kapcza, szépen kibújt a lyukon s a farkas is utána akart menni; de, hogy im ő kegyelme nagyobb állat volt mint a róka, nem fért ki a lyukon: benrekedt!... Csihí-puhí! ütötték-verték, mint a két fenekű dobot! végre nem állhatta sokáig a dicsőséget: beállott festőlegénynek s a kamra falát szépen kipingálta!

Mikor már a farkast félig agyon verték, valahogy mégis kiszabadította a fejét s kiszaladt a tárt ajtón. Ennek is megesett a lakzi, mint Kenyeresnek a bab; ez se megyen többé a lakodalomba hivatlanul!

A róka most is szárazon vitte el az irhát! de azért elvetette magát az útfélen, hogy ő meghalt, hogy őt így verték, úgy verték agyon. Ezért a fülét-farkát eleresztette, még a szemét se hunyorította, hanem ott feküdt mintegy darab fa.

-168-

Arra jön egy halas kocsi, hát látja a gazda, hogy ott az útfélen egy döglött róka fekszik. Ennek se kellett több, fölvetette a rókát s bevetette hátul a saroglyába.

A róka sohase volt ily nagy úr, szekéren vitték; de, hogyim az orrába ütődött a jó halszag, kurázsit kapott az evésre; hozzá is látott amúgy magyar-miskásan.

A halász hátra se tekintett, csak az ökreit hajtogatta: csále Bimbó, hajsz Csákó!

A róka a mit meg nem ehetett, egyenként lepogyogtatta a szekérről s mikor megelégette, utána maga is leugrott. - A szegény ember észre sem vette a gazdálkodást, csak az ökreit hajtogatta: csále Csákó! hajsz Bimbó!

A róka aztán a sok halat fölszedte, öltre rakta. Csak viszi, csak viszi, egyszer ép szembe találja a kullogó, vert ordast, - s ekkor még neki állt fölebb, hogy ő így megmondta, úgy megmondta, minek danolt a koma, - a mit keresett, megkapta! Addig beszélt a róka és addig mentegette magát, míg utoljára is kibékültek. Hogy szent lett a barátság, azt kérdi a farkas a rókától:

- Mit viszesz, róka koma?

- Halat, farkas koma.

- Hol vetted?

- Fogtam.

- Hol?

- A vízben.

- Hogy fogtad?

- Hát, halásztam.

- Koma! taníts meg engemet is erre a mesterségre.

- Szivesen. Hátha valahol lékot találok, beledugom a farkamat, a sok hal mind rá tódul s alig birom kihúzni.

- Nohát úgy én is halászni megyek, felelt a farkas.

- No, hogy ne mond, hogy nem voltam jó komád: jer, izleld meg előb az én halászatomat, s ha jóllaktunk, én is elmegyek veled.

Hogy jóllaktak, kapják a lelkét, elmentek halászni. A róka kiválasztotta a legnépesebb lékot, hová legtöbben jártak mosni.

Bedugja az ordas a farkát s midőn egy kicsit odafagyott, próbálja húzni, nem ereszti valami, - ő tehát azt gondolta, hogy hal van rajta.

- Róka koma! van már ezen; mert valami nehezét érzek a farkam végén. Azért húzhatom-e már?

- Ne még farkas koma, várj; hagy jőjön rá több.

Hitt a bolond ordas a rókának, úgy annyira, hogy egészen odafagyott a farka.

-169-

- No már most huzhatod, mondja a róka.

- Húznám ám, de nem birom!

- No majd segíték én. Beleharap a róka az ordas szügyébe, annál fogva vonczolta s mikor már jól elkinozta, csak akkor szólalt fel.

- Hej, koma! nem jól van itt a dolog; odafagyott a farkad!

- Mit csináljunk? kérdi a farkas.

- De mit ám? válaszolt a róka.

- Én nem tudom.

- Én sem ám; - de mondok egyet, kettő lesz belőle: rágjuk el a farkadat, nekem jó éles fogam van; - de a farkas nem engedte.

Itt, már az idő pitymallani, szürkülni kezdett, úgyannyira, hogy meg is viradt. Hogy megviradt, az asszonyok mosni jöttek a vízre. Hogy odaérnek, hát látják, hogy egy irdatlan farkas ott ül a lék szélén. Először azt gondolták róla, hogy csak csupa mulatságból, csupa parádéból ül ott, kurjásznak rá, de bíz az nem szaladt el... Az bíz oda van fagyva, az bíz oda van fagyva. Hajigálják, - ki sulyokkal, ki a mosószek lábával, de csak nem szaladt el, végre észrevették, hogy hányadán van a dolog.

Itt az asszonyok vérszemet kapnak; mert ilyenkor még a galamb is ölyv erejével bír: a szegény farkast mosóruhának nézték s úgy megsulykolták, úgy megszapulták, hogy mig él sem felejtí el. Hijába! mint a szóbeszéd tartja: sok lúd farkast győz.

De az ordas sem állhatta sokáig a dicsőséget, szép farka hijával megszabadult. - Csakhogy még igyis elillanhatott, mert bizony csúnyát látott volna! Csak úgy lézengett aztán mint az agyonvert.

A róka itt is szárazon vitte el az irhát, - s azalatt valahol belefeküdt a pozdorjába; gubanczos szőre mind tele lett, aztán pedig elvetette magát az útfélen, hogy ő igy agyon van, úgy agyon van verve.

Arra kullog a farkas, hát látja, hogy ott fekszik a komája az útfélen.

- Hát téged mi lelt?

- Ugyan már hogy kérdezhetsz ilyent, mondja a róka, hiszen félig-meddig agyonverték!

- No, nekem is betett a halászat.

- Nekem minden csontomat úgy összetörték, nézd csak, hogy áll ki a bundám szőre közül!

- Jer velem róka koma, majd kiheverjük a gazban!

- Mennék ám, de nem birok!

- No, majd vezetlek én.

- Vezetnél ám, de a lábomra se tudok állni!

- No, ha nem birsch, jer a hátamra, majd én valahogy elczippelek.

Hogy a farkas hátára vette a rókát, egyszer az csak elkezd annak a fülébe sugdosni, ilyeténképen:

- Vert viszen veretlent, vert viszen veretlent. Pedzi a farkas a fülét, hogy valjon mint mond a komája? A róka csak sugdos, csak sugdos, mondván:

- Vert viszen veretlent, vert viszen veretlent.

Hegyezi a farkas a fülét, s kérdi a rókát:

- Hogy mondtad, koma?

- Veretlen visz vertet, veretlen visz vertet. A farkas elhitte.

Alig mennek egy jó darabra, a róka ujra elkezd a farkas fülébe sugdosni:

- Vert viszen veretlent, vert viszen veretlent. A farkas csak hallgatja, csak hallgatja.

- Vert viszen veretlent, vert viszen veretlent.

Itt a farkas úgy lehajította a rókát a földre, hogy szinte nyekkent bele.

- No róka, eb legyen a te komád, nem én; róka voltál, róka vagy, róka leszesz s mindaddig az is maradsz, mig az ördög el nem viszen.

- Miért mondod azt, farkas koma?

- Ne nevezd úgy, mert mindjárt összetéplek; eb legyen a te komád, nem én!

Itt a farkas, meg a róka összezsattogtatták a fogaikat, hogy szinte szikrát hánytak, s elváltak

egymástól; az egyik jobb-, a másik pedig balfelé tartott. Ez napságtól fogva nem komája a farkasnak a róka s ez időtől fogva mondják azt a szóbeszédben: elsza... mint róka a komáságot.

A SZEGÉNY EMBER ÉS A KOMÁJA. [1]

-173-

Volt egyszer egy szegény ember s ennek annyi gyermeke, mint rostán a lyuk, mint hálón a csomó; pedig oly szegény volt, hogy még a kenyérből sem ehetett eleget.

-174-

-175-

Hogy szegény volt az ember: az egész faluban nem akadt komája, pedig tiz sorjával is bejárta.

- No, ha már ebben a faluban nem akad komám, majd csak akad valahol; de mégis keresek magamnak, ha mindjárt addig megyek is, míg a szememmel látok, míg a lábom térdig el nem kopik!

Itt a szegény ember vetett a szerdásba négy vagy öt sült földialmát s elindult a hosszú útra komát keresni.

A mint mén mendegél, egyszer lát feléje közeledni valakit. Ez pedig nem volt egyéb, mint maga a Krisztus; de ezt a szegény ember nem tudta, még csak nem is álmodta.

- Hová hová, szegény ember? kérdi az istenfia.

- Elmegyek komát keresni. Tiz sorjával is bejártam szülőttehelyemet, még se' akadt senki. Majd csak akad valaki, ha mindjárt addig megyek is, míg a szememmel látok, míg a lábam térdig el nem kopik!

-176-

- Sose' fáradj! ha elfogadsz: leszek én.

- Hát te ki vagy?

- Én vagyok a Mesiás, az Isten fia.

- Ej, te nekem nem kellesz, mert te egyiktől elveszed és a másiknak odadod; egyiket felgazdagítod, a másikat pedig elszegényíted!

Azzal a szegény ember tovább ment. A mint mén, mendegél, egyszer előtalált egy hosszú embert, ki nem volt más, mint maga a halál.

- Hová hová, szegény ember? kérdi a halál.

- Elmegyek komát keresni. Tiz sorjával is bejártam szülőttehelyemet, még se' kaptam. Majd csak akad valaki, ha mindjárt addig megyek is, míg a szememmel látok, míg a lábom térdig el nem kopik!

- Sose' fáradj! ha elfogadsz: leszek én.

- Hát te, ki vagy?

- Én vagyok az isten postája: a halál.

- No te jó leszesz; mert te egyformán kaszálsz az úr rétjén.

És a halál lett a szegény ember komája; de ő a komáját semmivelse tudta megkinálni; mert sem egy falat kenyere, sem egy korty itala, szóval semmije se' volt.

- Hallod-e te szegény ember, mondja a halál, egyet mondok, kettő lesz belőle: te a mint látom igen szegény vagy, de majd felgazdagítlak én téged, csak ide hallgass. Itt van egy csomó fű, tedd el ezt jó helyre, akár a lábába, akár a mestergerendára. Ez a fű téged oly orvossá tesz, hogy a híred hét világra szól; majd jönnek te érted még üveges hintóban is, majd hínak téged még grófok-, hercegek- és királyokhoz is. Egész mesterséged pedig csak ebből áll: te engem minden halottnál meglátsz; s ha látod, hogy a lábánál állok, csak ebből a fűből adj be neki s tüstént meggyógyul az; de ha látod hogy a fejénél állok, csak azt mondd: halál ellen nincs orvosság! - s az azonnal meghal.

-177-

Ugy is lett. A szegény ember aztán eljárt gyógyítgatni s ha látta, hogy halál komája a beteg lábánál állt, annak csak abból a fűből adott be egy vagy két kanálnyt és az azonnal meggyógyult; ha pedig az a beteg fejénél állott, csak ezt felelte: halál ellen nincs orvosság és az tüstént meghalt.

Itt lelke teremtette a szegény ember híre hét világra szól, hogy itt meg itt milyen jó doctor van; de el is jöttek érte üveges-aranyos hintón még idegen országokból is s mindenki gazdagon megajándékozta.

Itt lelke, mi kerül a dologból mi nem, a szegény emberből olyan gazdag ember lett, hogy még a királynak is ő kölcsönzött.

Egyszer, sok idő múlva, kopogtat az ajtón a komája; de most bezzeg megtudta ám vendégelni, még pedig úgy hogy az, míg él, sose' felejtí el; egy kis lakzival ért fel.

-178-

- No koma, mondja a halál, ha te engem ily becsületesen megvendégtél, úgy hozza magával a becsület, hogy én azt visszaadjam. Azért jöjj el hozzám vendégségbe, szívesen látlak.

Elmegyen a szegény ember halál komájához vendégségbe, hát multság közben térül-fordul s látja, hogy a koczikon számtalan sok, ezer meg ezer mécses ég, - ki tele, ki félig, kinek a fenekén itt-ott volt egy csepp s az ilyen már csak úgy pislogott mint a Pilátus macskája, mint a kialvó tűz; csak néha vetett egy-egy lobbot.

- Komám! hát micsodák ezek az izék? kérdi a szegény ember.

- Jobb, ha nem is kérded! felelt a halál.

- Talán ezzel a tengernyi sok mécsessel a pinczébe borért - vagy a kamrába élelemért jársz?

- Jobb, ha nem is kérded.

- Ha szeretsz, ha igazi komám vagy: mondd meg, micsodák ezek?

- No koma, ha már oly igen rám estél, megmondom: ez az emberélet világa, kinek-kinek van egy.

- Hát nekem van-e?

- Ha anyától születted, van.

- De melyik az?

- Nem jó azt halandónak tudni!

- Ha igaz komám vagy, ha szeretsz, mond meg!

- Nem jó azt halandónak tudni; mert egy halál helyett hetvenhétyszer halnál meg!

- No látom, hogy nem szeretsz!

- Ha már annyira fartatsz, ott van a kosko mellett.

Oda megyen a szegény ember s megnézi a mécsesét, hát látja, hogy csak itt-ott a fenekén van egy csepp; már alig pislogott. Ez nagy szeget ütött a fejébe.

- Koma! hát én csak eddig élek?

- Bíz addig ott, koma!

- Hisz mindjárt kialszik; még vissza se mehetek!

- Annál jobb, nem kell messze fáradnod.

- De tüstént kialszik!

- Nem tehetek róla.

No ez abban maradt s folyt a multság újra tovább, mintha semmisen történt volna. Egyszer az isten postájának valami dolga akadt, a gazdag ember pedig térül-fordul, mit, mit nem cselekedett: egy másik mécsesből, mely még egészen tele volt, a magáéba öntött, de ezt a halál mindjárt észrevette.

- Mit cselekedted, koma?!

- Semmit koma, semmit!

- Ne mond, tudom én azt, ha nem láttam is. Azért, a ki másnak vermet ás, maga esik bele: csak egy imádság az életed.

- Engedj koma.

- Nem lehet!

- Engedj koma.

- Imádkozzál!

- Lábhoz koma.

- Imádkozzál!

Imádkozik a gazdag ember, elmondja a Miatyánkot, de a végéről mindig kifelejtette az Ament. Így a halál semmire se tudott vele menni; akárhányszor elmondatta vele a Miatyánkot, a végéről mindig elhagyta az Ament: e nélkül pedig nem halhatott meg. Így jött vissza a szegény ember a vendégségből, s így nem halt meg.

Hogy haza ért a másvilágra, ezután is csak úgy járt gyógyítani mint annak előtte. Még aztán is sokszor látta halál komáját, de ez őt sohasem tudta levágni, mert az imádság végéről az Amen mindig elmaradt.

Midőn egyszer a szegény emberből lett gazdag ember tizenkét öles portát építettett volna: a halál fölöltözött ácsruhába s fölkereste a komáját. Ez őt természetesen meg nem ösmerte. Itt a

halál kivesz a csizmaszárából egy mértéket s vele elkezdti ott a házat széltébe-hosszába méregetni.

- Mit mér majsztram, kérdi a gazdag ember?
- Ezt az épületet, s a mint látom a szarufák igen hibásan vannak felállitva; egy jó szél ledönti.
- Ha hibásan vannak is: nem eb gondja! felelt gorombául a gazdag ember.
- Ez a mestergerenda is igen gyenge; nem sokára kettétörik.
- Ha ketté törik is: nem eb gondja!
- Ezek a gerendák is vékonyak s rádásul meg kajszra állnak.
- Ha vékonyak is, és ha kajszra állnak is: nem eb gondja.
- De ezek a léczek is gyengék.
- Ejnye, emilyen-amolyan pokolból jött kontárja, hogy gáncsoskodik a más ember dolgában!
- Hát, hogy meri kend ilyen ember léttére azt mondani, hogy kontár vagyok?!
- Milyen ember?
- Az olyan ember, a ki beszélni se tud; azt se tudja kimondani, hogy Amen.
- No hát: Amen... Amen... Amen!
- No koma, mondja a halál, véged van! jer velem! Csak ekkor ismert a szegény ember a komájára.
- Engedj koma.
- Nem lehet!
- Lábamhoz koma.
- Nem lehet!
- Csak addig, mig ezt a házat fölépítettem.
- Nem lehet!
- Ha nem lehet, hát vigyél!!

-182-

A VÉN KIRÁLY.

-183-

Hol volt, hol nem volt, hetedhét ország ellen, még az óperenciás tengeren is túl, volt egyszer egy vén király s ennek három fia.

-184-

-185-

Itt, megbetegszik a vén király s halálos ágyán fekszik. - Bemegyén azért hozzá a legidősb fia s kérdi tőle:

- Mit hagy, atyám?
- Azt a nagy várhegyet.

Bemegyén hozzá a középső is s kérdi tőle:

- Mit hagy, atyám?
- Azt a nagy várhegyet.

Bemegyén hozzá a legkisebb és a legkedvesebb is s kérdi tőle:

- Mit hagy, atyám?
- Azt a nagy várhegyet.

Itt, meghal a vén király, el is temetik, s a három fiú a nagy várhegy ásatásához fogott.

Ássák, ássák, egyszer találnak egy nagy vasas ládát, a vasas ládában volt egy serpenyő, a serpenyőn egy vasfedő, a vasfedő alatt egy kis nyúl, a kis nyúlnak igen rövid volt a farka, mert ha hosszabb lett volna, az én mesém is hosszabb lett volna.

-186-

A MEDVE ÉS A FARKAS.

-187-

-188-

Medve. Jó reggelt, farkas koma!

Farkas. Nekem ugyan nem jó; de azért fogadj isten!

M. Be szomorú vagy? tán valami bajod van?

F. Hadd el; ne boszants!... csak volt.

M. Tán éhes vagy? mert oly csikasz a horpaszod: mint valami szúnyog kisasszonyé?

F. Az is, de más is.

M. De te véres is vagy! tán valamelyik atyádfiával küzdöttél?

F. Azzal ám, csakhogy a legerősebb, a leggonoszabb atyámfiával – az emberrel volt bajom.

M. Hacsak ember!

F. Hacsak ember?... de koma, nincs annál erősebb állat!... De halld a historiát, aztán beszélj. Igen megéheztem, pedig te is tudhatod, hogy a gyenge malacz-, bárány-pecsenyét igen szeretem. Ezért bekullogtam a faluba, de most az egyszer torkomra forrt; mert rokonom a kutya fellázadt ellenem, s gazdájának elárult; ugatni, csaholni kezdett. Kiugrik erre az ember s fényes farkával, mit ők baltának neveznek, ugyancsak elpáhol, helybehagyott, hogy az irhámát alig tudtam tovább czipelni.

M. Mondtam a mit mondtam, s most is azt mondom: hacsak egy ember!

F. De koma, én is mondtam a mit mondtam s most is azt mondom; nincs annál erősebb állat!

M. Nézd koma, így tépném össze, mint ezt a galagonyabokrot. – Ezzel a medve nagy mérgesen tövestül együtt kirántott egy galagonyabokrot s mint a kenderszálat, pozdorjává, diribra-darabra törte.

F. Könnyű neked itt vitézkedni, a hol senki sincsen.

M. Ott is maczkó leszek én a talpamon, legyőzöm az embert.

F. Nem hiszem.

M. Nem?

F. Nem!

M. Hát fogadjunk.

F. Mibe?

M. Egy kövér nyúlba.

F. Nem bánom.

M. Itt a bocskom!

F. Itt a talpam!

Fogadtak abba, hogy a medve mindig legyőzz egy embert, s ezt a farkas tagadta. E fogadás következtében lesbe álltak; az ország-út mentében egy bokor megé elbújtak.

Csak várnak, csak várnak, egyszer arra jön egy gyermek.

M. Ember-e ez?

F. Nem.

M. Hát micsoda?

F. Ez csak lesz.

Csak várnak, csak várnak, egyszer arra jön egy vén koldús.

M. Ember-e ez?

F. Nem.

M. Hát micsoda?

F. Ez csak volt.

Csak várnak, csak várnak, egyszer arra jön egy fehér személy.

M. Ember-e ez?

F. Nem.

M. Hát micsoda?

F. Ez csak asszonyi-állat.

Csak várnak, csak várnak, egyszer arra jön egy lovas huszár.

M. Ember-e ez?

F. Ez már talpig ember!

Most a medve kiült a töltés^[2] kellőközepére s elállta a huszár útját. A farkas pedig csak a bokorban maradt, onnan nézte az egész dolgot.

Meglátja a huszár a furcsa út-levél vizitálót, elkáronkodta magát, megtöltötte pisztolyait s kétszer rálőtt. Mind a két lövés talált, mert a maczko kissé megrázkódott, de azért fel se' vette, csak ott maradt elébi helyén.

A huszár se vette tréfára a dolgot, kirántván fényes kardját, a meztelen fegyverrel beretváltatni kezdé az útlevél vizitálót, - természetesen saját omló vére volt a meleg, a forró szappanléh.

De a medve sem állhatta sokáig a dicsőséget, hanem ízibe hátat fordított. Bezzeg nem gondolt a fogadással s nem nézte, hogy hol mély az árok hol nem, hanem illa berek nád a kert, tuskön-bokron keresztül a vadon erdőbe menekült!

A huszár nem űzhette tovább, mert nagy pecsétü levelet vitt: így a maczko megmenekült a kész haláltól.

Egy hét múlva, a medve eddig betegen feküdt, - találkozik farkas komájával s a következő beszédet váltottak egymással:

F. No koma, megnyertem a fogadást!

M. Meg bíz azt; megkapod a kövér nyulat.

F. De már most csak elhiszed, hogy az ember a legerősebb állat?

M. Vagy akarom, vagy nem, el kell hinnem! Hanem soha világ éltében nem láttam én oly fura állatot, mint az az ember; mikor két lábra állva feléje mentem, már vagy harmincz lépésről, mint a vadmacska a szemem közé köpött, még pedig úgy, hogy még a bőröm is borsodzott tőle. De ez még hagyján lett volna! de mikor hátulról kihúzta fényes nyelvét; mikor ezzel nyalogatott, pofozgatott: teremtútse, ki nem tudtam állni, hanem hátat fordítottam!

BOLOND JANKÓ.

Volt egyszer egy szegény embernek egy bolondos fia. Hogy bolondos volt: az apja semmitsem tudott rajta venni. Hiába vasalta a munkára: a bolond mindenütt bolond, ha Bécsből hozzák is, vagy ha odaviszik is, - kapja a lelkét, mit, mit nem cselekedett vele, elküldte szolgálni.

Elment Jankó szolgálni s beszélődött egy vén asszonyhoz. Három naphól állt egy esztendő s szolgált egy gombostót.

A mint megyen, mendegél hazafelé, előtalál egy szénás szekeret, kapja a lelkét, beleszúrta a gombostót.

- Egyszer kereszt-útra értek; a szénás szekér hajsza, Jankó pedig csáléra ment: ezért bolondos Jankó rákiált a szénás szekérre, hogy álljon meg.

- Minek? kérdi a szénás szekér gazdája.

- Egy aranyzálat dugtam a szénás szekérbe: keressük meg!

Keresik, keresik, szálanként válogatják a szénát, egyszer valahára mégis megtalálják a gombostót s kérdik tőle, hogy valjon nem olyan volt-e? Ilyen volt, ép' ilyen volt, válaszolt a bolond s örült neki, mint vak Laczi a két szemének.

Itt a mi Jankónkat előveszi a gazda s amugy magyar miskásan jól meghányta, még pedig úgy, hogy szinte nyögött bele; mert hogy merte őt bolondá tenni.

Itt a mi Jankónk nagy busan, nagy verten vánczorog haza s otthon kérdik tőle, hogy mit szolgált?

- Egy gombostót.

- Hová tetted?

- Egy szénás szekérbe dugtam.

- Óh te bolond! nem úgy kellett volna azzal bánni; hanem a kalapod mellé szúrni s úgy haza hozni.

- Jól van apám-uram, majd máskor úgy teszek.

Jankó újra elment szolgálni. Három napból állt egy esztendő. Szolgált egy eke-vasat.

Kapja a lelkét a bolond, mit, mit nem cselekszik, az ekevasat a kalapja mellé szúrta s úgy vitte haza. Nehéz volt ez ekevas-bokréta, egészen félre húzta a nyakát s úgy megfájdult belé, hogy miatta egy álló hétig nyomta az ágy deszkáját.

- No mit szolgáltál? kérdik tőle.

- Egy ekevasat.

- Mit csináltál vele?

- Hát, a mint apám-uram mondta, a kalapom mellé tűztem; de igen nehéz volt; majd kitört a nyakam belé.

- Óh te bolond! nem úgy kellett volna azzal bánni!

- Hát, hogy édes apám?

- Kötélre kötni s a hátadra vetni.

- No majd eztán úgy teszek.

Elment a bolond újra szolgálni. Szolgált egy borjút. - Ő tehát kötéltre kötötte azt, a hátára vette s úgy czipelte haza. A borjú természetesen mig haza ért, megfűlt a kötélén.

- Mit szolgáltál, édes fiam? kérdik otthon.

- Egy borjút.

- Mit csináltál vele?

- A mint apám-uram mondta, kötéltre kötöttem, s a hátamon haza hoztam.

- Óh te bolond! nem úgy kellett volna azzal bánni, hanem kötéltre kötni, szépen magad mellett haza vezetni, itthon az ólba kötni, szénát tenni elébe, hogy egyék, s aztán megitatni a rocskából.

- No majd máskor úgy teszek.

Itt Jankó újra elmegyén szolgálni. Ekkor szolgált egy szép leányt. Ő tehát kötéltre kötötte a szegény leányt s maga mellett vezetgette. Hogy haza ért: bekötötte az ólba, szénát tett elébe, hogy egyen. Mikor aztán illetésképen dolgát végezte, bement a szobába.

- Mit szolgáltál, kedves fiam? kérdik tőle.

- Egy szép leányt, édes apám.

- Mit csináltál vele?

- Nem egyebet, mint, a hogy édes apám-uram mondta, kötéltre kötöttem, magam mellett vezetgettem s hogy haza értem, bekötöttem az ólba, szénát, vizet tettem elébe, hogy egyék, igyék.

- Nem úgy kellett volna azt édes fiam, hanem megölelni, megcsókolni, s kézen fogva haza vezetni.

- No majd máskor úgy teszek.

Összeadták Jankót a szép leánynyal s lakzit laktak. A lakzi előtt azt mondja a menyasszony a vőlegénynek:

- Hallod-e te Jankó! te igen sokat szoktál enni, már pedig ez a vőlegénynek nem illik, mert megszólják az embert: azért ha megnyomom a lábodat, többet ne egyél!

Itt, behozták a jóféle marhahús-, tyúkhúsleveseket, alig eszik Jankó egy-két kanállal, beszalad a kutya s ráhágott a lábára: ezért Jankó tüstént letette a kanalat s többet egy falatot sem evett. Kinálják erősen, apja, anyja és a felesége, de nem evett, s mindenkinek csak azt mondta, hogy már jóllakott.

Itt, elkövetkezik az estve. Ezért a vőlegényt meg a menyasszonyt lefektették a kamrába. - Egyszer csak elkezd Jankó:

- Szivem szép szerelme, jaj, be éhes vagyok!

- Hát te bolond, mért nem ettél?

- Ha megnyomtad a lábomat!

- Én?

- Te hát!

- Oh te bolond! hisz az a Bodri kutya volt. De, ha már oly szörnyen éhes vagy, menj, ott a pánkon van egy kis körömfaladék^[3], egyél belőle; de vigyázz, mert ott paradicsom is van sorjába lerakva, valahogy abból ne egyél.

Bemegy a bolond a szobába, nem találta a körömfaladékot, kezibe akadt a paradicsom, azt ette

meg.

- No jóllaktál-e, kérdi a felesége?

- Jól ám, csakhoggy igen émelygős izű volt, még most is kovályog a gyomrom tőle, de a fejem is szédül.

- Óh te bolond! a paradicsomot etted meg!

- De én hányhatnám is!

- Hát eredj, ott az ajtó mellett van két fazék, az egyikbe tejfel van, a másik pedig üres, aba rakodj bele.

Elmegy a bolond, bele disznókodik a tejfeles fazékba.

- Valjon nem a tejfeles fazékba hánytál-e?

- Biz én nem tudom; mert csakúgy czupogott.

- No bolond, úgy oda a tejfel! hanem takarodj tüstént s vágd a kapufélfához.

-202-

A bolond úgy értette: az apja hátához, s a szegény öreg hátához vágta a tejfeles fazekat, úgyhoggy az csupa tejfel lett. A szegény öreg nem tudta hoggy mi leli, hoggy honnan jön rá az áldás, ijedtébe kiszaladt a házból s végig az utcán. A kutyák megéreztek a tejfelszagot, utána mindenütt a nyomába, összevesztek a tejfelen s lőn olyan nagy zsibaj, hoggy az egész falú mind fölébredt. Azt gondolták, hoggy tűz van, a harangot félre verték, s horták ide-tova a sok vizet.

Vissza megyen bolond Jankó a felesége oldala mellé s ez kérdi tőle, hoggy oda vágta-e?

- Oda bizon, erősíté a bolond, hoggy szinte nyögött belé.

- Kicsoda?

- Hát az apám.

- Oh te bolond, soha sem lesz neked elég eszed!

- De van nekem elég magamhoz képest.

- Az a baj! hanem eredj most kövesd meg.

A bolond úgy értette, hoggy kövezd meg. Szed egy ingújj követ, s az épen hazatérő atyját megkövezte.

- No megkövetted-e? kérdi tőle a felesége.

- Megám! csakúgy jajgatott!

- Kicsoda?

- Az apám.

- No már most csak fussunk, míg jól el nem vernek bennünket.

-203-

Elszaladtak. A mint a kerten kiértek, azt kérdi a feleség bolond urától, hoggy behúztad-e az ajtót?

- Nem.

- Hiszen te jöttél utoljára; szaladj vissza, húzd-be az ajtót.

A bolond úgy értette hoggy hozd el az ajtót. Visszaszalad, leveszi az ajtót, fölveszi a hátára s loholni kezd a felesége után.

Mikor már egy jó darabot a hátuk megett hagytak, a bolondnak nehéz volt az ajtó, azt mondja a feleségének:

- Hej, anyjuk!

- No, mi baj?

- Segíts már te is vinni.

- Mit?

- Ezt az ajtót.

- Hát elhoztad?

- Hiszen te mondtad!

- Mondta, a bolond! de ha már itt van, hát czipeljük.

Mentek, mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, egyszer egy nagy vadon erdőben értek. Itt ép' 12 zsvány jött rájuk szemközt. Ijedtökben ezért felmásztak egy fára; az ajtót is felvitték magokkal, nehoggy erről a zsványok reájok ismerjenek. A 12 zsvány ép' azon fa alá ült le a lopott pénzen osztozkodni. Itt elfáradt Jankó s már nem bírta tovább tartani az ajtót, s ezért azt mondja

-204-

a feleségének:

- Szivem szép szerelme! már nem birom az ajtót tovább tartani; mindjárt leesik.

- Jaj, az istenért le ne ejtsd! mert csúfhalállal mulsz ki, zsványok keze által.

Késő idő után kántalni a holni! leesett!

Az ajtó ép' egy beszélő zsványnak úgy a fejelágyára esett, hogy az rögtön elharapta a nyelvét.

Erre a 11 zsvány elszaladt világul mint a Kari lova, a sok pénzt pedig otthagyták. A 12-ik zsvány is utána a többinek, hogy beszélni nem tudott, mindig ezt kiabálta utánuk: emberlót! emberlót! - e helyett: ember volt. A 11 zsvány még most is szalad, ha meg nem állt.

Jankó, meg a felesége aztán lejöttek a fárol, a sok pénzt fölszedték s alig birták hazaczipelni.

A Jankó apja az igaz hogy beteg volt, de ennek a temérdek sok kincsek láttára egyszerre meggyógyult. És ez a sok pénz még bolond Jankónak is meghozta az eszét.

NÉPTALÁNYOK.

-205-

-206-

-207-

I.

Egy kis hófehér mezőben
Buzog két gyönyörves forrás;
Életből életet szíva,
Hallgat tőle sírás-rívás.
Édesb a czukornál,
Csurgón csurgott méznél,
Hajnali álomnál,
Mazsolás rétesnél. ¹⁾

II.

Valamit látok, megvallom;
Mégis azt a panaszt hallom:
Hogy egyiknek, kedvezek, -
A másiknak, bút szerzek. ²⁾

III.

Kecskének kezébe,
Szöcskének zsebébe
Eszközül szolgálok,
Százszor számítva is
Négy betűből állok.
Két első betűm jelent:
Oktalannak házát;
Utolsó kettő pedig:
Világszép állatját.
Ha van elsőbe' lakód:
Nyergeled a hátát. ³⁾

-208-

IV.

Egy kis fris mezőben terem
Csak két alma,
A mely mellett forog
A nyájasság malma.
Gyócs annak fedele,
Nem tatárka szalma,
A ki kitanálja
Nyugodott alatta. ⁴⁾

V.

Ház vagyok, de nem palota,
Laknak születésem óta.
Ütés verés
A fizetés.
Oktalan jár szavam után,
Találja ki mindezek titán. ⁵⁾

VI.

Egy gazdánál négyen vagyunk,
Pár, párjával igaz testvér.
Hájat eszünk s ha koplalunk:
Belünk azt csikorogva kér.

-209-

Hegyen-völgyön kergetődzünk,
Forogva egymás után futunk,
Soha egymást utól nem érjük,
Mégse' válhatik el utunk. ⁶⁾

VII.

Hallottál-e csodát
Hatot e világon?
Hetediket mondok -
Minden ráhallgasson!
Gyors paripa nyargal
A hitvány bárányon,
Meg nem tántorodik,
Sőt nyerít vastagon. ⁷⁾

VIII.

Kerek mint az alma,
Piros mint a rózsza;
Rétes, de nem béles,
Ettem, de nem édes. ⁸⁾

IX.

Három lába,
Egy farka,
Ma is volt a
Markomba. ⁹⁾

X.

Kivűl, szőrös,
Belűl, nedves;
Legényeknek
Igen kedves. ¹⁰⁾

-210-

XI.

Mért sír dóríka?
Azért sír dóríka,
Hogy nincs vér a derekába. ¹¹⁾

XII.

Tündér vagyok,
És látható,
Tenger vagyok,
Nem úszható;
Víz is vagyok,
Nem iható;
Testem pedig
Nem fogható. ¹²⁾

XIII.

Alma vagyok,
Fán nem termett;
Élő engem
Holtan evett. ¹³⁾

XIV.

Mond meg fiú, hogy hívják -
Mint e mesébe írják -
Azt a nagy szemfedelelet,
Mely ki- s betakarva volt
Haldokló anyánk felett. ¹⁴⁾

-211-

XV.

Mig fiatal: leáll neki,
Ha megvénül: feláll neki. 15)

XVI.

Mondj nekem oly vizet –
Ha felelni mernél –
A melyik szélesebb
Mélységes tengernél;
Mégis ha bele mégysz,
Alig ér bokáig.
Mondjad hát, ne törjed
Az eszed sokáig. 16)

XVII.

Hácskón jöttem, hácskón mentem,
Arany gyűrűm elvesztettem;
Hold meglátta, nap felkapta,
Csillag kebelébe dugta. 17)

XVIII.

Nagyobb egy lónál,
Kisebb egy disznónál;
Mégis befér a lóca alá. 18)

XIX.

Amott egy fa
Ága nélkül,
Rászállt madár
Szárnya nélkül;
Mind megette
Szája nélkül. 19)

XX.

Sírok-rívok, mindig sírok,
A testemmel míg csak bírok.
Annál jobban, ha fölvesznek,
Annál jobban, ha letesznek. 20)

XXI.

A hol van ni Dávid háza,
Vonóját hogy húzza-rázza;
Tizenkétszer összerontja,
Tizenkétszer újból rakja. 21)

XXII.

Mi lehet az az erős állat,
Mely maga elbír egy házat. 22)

XXIII.

Köny nélkül sir dóríka,
Vér nélkül van dereka.
Sirását nem csitítjuk,
Sőt magunkat vidítjuk. 23)

XXIV.

Néma vagyok, holtan élek;
Én általam mégis élnek.
Ha töküött nem az eszed;
Ha nyelvemen tud a nyelved:
Te általad élve élek,
Néma létemre beszélek. 24)

XXV.

Kerek erdőt járattam,

Marok vesszőt vágattam,
Megjegyeztem:
Otthagytam;
Érte mentem:
Elhoztam. 25)

XXVI.

Ide hallgassatok,
Arra a mit mondok:
Mi állat, a melynek
Négy lába, négy szeme,
Huszonnégy a körme? 26)

XXVII.

A kertembe' van egy fa,
E fának van több ága;
Fatetején van egy ház,
Abba' egy- vagy háromszáz. 27)

XXVIII.

Zöld burokba' születtem,
Mikor aztán nagy lettem,
A nadrágom kifeslett
És az úrfi leesett. 28)

XXIX.

Pehely vagyok, de nem lúdé,
Víz is vagyok, de nem kúté,
Tápláló édes testén,
Bunda vagyok tél idején. 29)

XXX.

Senki, És, valaki
Laktanak egy házban.
Elment Senki vadászni,
Valaki madarászni:
Ki maradt otthon? 30)

XXXI.

Fót hátán, fót,
Soha tű benne nem volt. 31)

XXXII.

Miből lettem, megmondandom, -
Megfejtés, nem én gondom:
Fából vagyok, vasból vagyok,
Hogyha használsz, hasznot hozok.
Ha pihenek: szegen ülök;
Ha dolgozom: nem csücsülök.
Mint gyűrűnek nincsen vége:
Úgy nem akadsz az enyémre. 32)

XXXIII.

Érez levén, tudok szólani,
Tüdő nélkül kiáltani,
Az élőket hívogatom,
A kimultakat megsíratom. 33)

XXXIV.

Világszép éltembe,
Lyuk volt én palotám,
Míg ágaskodhattam,
Fekete volt ruhám;
De már holtom után,
Veres az én ruhám.
Ha te kitanálsz:
Úgy leszel jó komám. 34)

XXXV.

Vadon a hazája,
 Van derék bundája;
 Sokszor midőn lánczos:
 Igen furcsa tánczos;
 Lomhán jár, kel, forog,
 Ha szól, mindig morog;
 Soha sincs jó kedve:
 Mi ez, ha nem...? ³⁵⁾

XXXVI.

Anyám volt a gáton,
 Tűzön vala gomba,
 Jó vala Gálnak dolga,
 Míg anyja vala Gálnak. ³⁶⁾

XXXVII.

Ép' ilyen:
 Szarka átszáll a tiszán,
 Hordóbor az oldalán,
 Kutya ül a farkán,
 Szalonna függ az állán. ³⁷⁾

XXXVIII.

Piros vagyok mint a rózsa,
 Kerek mint a krajczárocska;
 Fehér ajtó szélén ülök...
 Találjátok ki, mit őrzök? ³⁸⁾

XXXIX.

Az egész világot átéri,
 Mégis egy tyúk átlépi. ³⁹⁾

XXXX.

Fehér a földje,
 Fekete a magva,
 Lúd szántja,
 Ember hajtja. ⁴⁰⁾

XLI.

Lepke röpül szárnyatlan,
 Ne kérd: mennyi? számatlan!
 Jó egy ember lábatlan,
 Mind megeszi szájatlan. ⁴¹⁾

XLII.

Fúrták, faragták;
 Mégis feneketlen hagyták. ⁴²⁾

XLIII.

Magasabb a toronynál,
 Vékonyabb a zsinórnál. ⁴³⁾

XLIV.

Se' ablakja, se' ajtaja;
 Mégis négyen laknak abba'. ⁴⁴⁾

XLV.

Úton megyen döndörre,
 Hátán viszi kenderét.
 Ha nem szánnám döndörét:
 Meggyújtanám kenderét. ⁴⁵⁾

XLVI.

Körül-körül csupa fa,

A közepe nyi..ha..ha. 46)

XLVII.

Még az apja megse' lett,
Már a fia sindelez. 47)

XLVIII.

Hídon megyen, nem dobog,
Vízen megyen, nem locsog,
Sáron megyen, nem poczog. 48)

XLIX.

Ha leteszik is sír,
Ha felveszik is sír,
Ha szomszédba viszik is sír. 49)

L.

Ha rám nézesz, visszanézlek;
Ha rám nevetsz, lenevetlek;
Tiszta, igaz és hú vagyok,
Zsákba macskát nem árulok. 50)

LI.

Midőn egy magyar leánytól azt kérdezték, hogy hány éves, következőleg válaszolt:

Én, annyi a mennyi! az anyámasszony két annyi, az apámuram pedig öt évvel idősb anyámasszonynál, mindhármunk ideje pedig száz esztendő.

Kérdés: hány éves volt a leány, az anya és az apa? 51)

LII.

Midőn egy másik magyar leány előtt, ki lúdait hajtogatta hazafelé, valaki azt találta mondani: amott megyen húsz lúd, az imigy felelt:

Akkor volna az húsz lúd, ha annyian, meg fél annyian volnának!

Kérdés: hány volt a lúd? 52)

LIII.

Mennyi ez? három öreg, hat nagy, kilencz südő, hat malacz? 53)

LIV.

Egyszer két deák kapott egy kulacs bort, melyben épen nyolcz itcze bor volt. Minthogy kiki a maga borát máshol akarta megpityizálni; minthogy semmiféle mérőedényök nem volt, csupán két kulacsuk, még pedig az is az egyik három és a másik ötítczés: kérdés, hogy mérhették kétfelé a bort, hogy sem az egyik, sem a másik meg ne csalódjék? 54)

LV.

Ha egy véka búza harmincz garas: mi az ára egy három garasos czipónak? 55)

LVI.

Mikor fél a nyúl? 56)

LVII.

Hogy van az: hogy félszemü ember többet lát egy szemével, mint te kettővel? 57)

LVIII.

Ki tud minden nyelven beszélni? 58)

LIX.

Mi ez? erdőben-berdőben fejetlen kutya ugat. 59)

LX.

Miféle kő van legtöbb a vízben? 60)

LXI.

Mi nélkül nem lehet el a szántás? ⁶¹⁾

LXII.

Hogy lehetett az, miképp Putnokon az országos vásár alkalmával egy disznó Hétfelé szaladt? ⁶²⁾

LXIII.

Hány tojást tudnál éhomra megenni? ⁶³⁾

LXIV.

Mikor lehet a vizet rostában hordani? ⁶⁴⁾

LXV.

Hogy van az: hogy a szomszéd faluban fát vágnak, mégis ide hull a forgácsa? ⁶⁵⁾

LXVI.

Amott van azon a fán húsz veréb, ha én abból tizet lelövök, hány marad a fán? ⁶⁶⁾

LXVII.

Láttál-e már kenderből tornyot? ⁶⁷⁾

LXVIII.

Mi nem rezeget a malomban? ⁶⁸⁾

LXIX.

Miért hunyja be szemét a kakas, mikor kukurikul? ⁶⁹⁾

LXX.

Mi áll a vásárban három lábon? ⁷⁰⁾

LXXI.

Mi van ebben a házban csinálás, fúrás-faragás nélkül? ⁷¹⁾

LXXII.

Mikor fut a hegy a nyúlnak? ⁷²⁾

LXXIII.

Mi áll egyenesen az ágyban? ⁷³⁾

LXXIV.

Hány szeg kell a jól elkészített vasas szekérbe? ⁷⁴⁾

LXXV.

Volt-e nálatok estve? ⁷⁵⁾

LXXVI.

Mi az? ágzik-bogzik, mégsem virágzik? ⁷⁶⁾

LXXVII.

Hány hét varjú? ⁷⁷⁾

LXXVIII.

Mire esik a nyúl mikor meglövik? ⁷⁸⁾

LXXIX.

Mi fa nem ég meg a tűzön? ⁷⁹⁾

LXXX.

Hol nem lophat a tolvaj semmit? ⁸⁰⁾

LXXXI.

Hogy irnád le egy betűvel ezt a szót: Izsák? ⁸¹⁾

LXXXII.

Mi hasonlít legjobban egy fél szalmaszálhoz? ⁸²⁾

LXXXIII.

Melyik a legtűzeesebb ló? ⁸³⁾

LXXXIV.

Mit tud a néma legjobban? ⁸⁴⁾

LXXXV.

Hol kaszálják a szénát? ⁸⁵⁾

LXXXVI.

Micsoda ló lát hátul is oly jól mint elől? ⁸⁶⁾

LXXXVII.

Melyik a legszúrósabb tő? ⁸⁷⁾

LXXXVIII.

Hány évig tartott a harmincz éves háború? ⁸⁸⁾

LXXXIX.

Mikor nedvesül meg a föld eső, hó és öntözés nélkül? ⁸⁹⁾

LXL.

Micsoda állat bír el egy házat? ⁹⁰⁾

LXLI.

Hány hét a világ? ⁹¹⁾

LKLII.

Mi eszi meg magamagát? ⁹²⁾

LXLIII.

Ha lelked tenyérre teszed:
Vizet velem nem merítnél,
Ha mérés közt Mathusálem
Életet s megannyit élnél.
Asszonyok megtánczoltatnak;
Mégis vernek agyba-főbe...
Találj ki, hogyha nem korpa,
De fris ész van a főbe. ⁹³⁾

FELÓLDÁS.

- 1) Anyatej.
- 2) Tükör.
- 3) Olló.
- 4) Emlő.
- 5) Kolomp.
- 6) Kocsikerék.
- 7) Hegedű.
- 8) Vöröshagyma.
- 9) Lábás.
- 10) Kulacs.
- 11) Hegedű.
- 12) Délibáb.
- 13) Krumpli.
- 14) Kőd.
- 15) Mák.

- 16) Harmat.
- 17) Harmat.
- 18) Nyereg.
- 19) Gyertyavilág.
- 20) Láncz.
- 21) Hold.
- 22) Csiga.
- 23) Hegedű.
- 24) Betű.
- 25) Menyasszony.
- 26) Lovashuszar.
- 27) Mák.
- 28) Dió.
- 29) Hó.
- 30) Év.
- 31) Fejes káposzta.
- 32) Szita.
- 33) Harang.
- 34) Rák.
- 35) Medve.
- 36) és
- 37) Értsd úgy, miként mondva van.
- 38) Pecsét.
- 39) Kerékvágás.
- 40) Irás.
- 41) Hó.
- 42) Kémény.
- 43) Eső.
- 44) Dió.
- 45) Juh.
- 46) Szita.
- 47) Füst.
- 48) Holdvilág.
- 49) Láncz.
- 50) Tükör.
- 51) A leány volt 19, az anya 38 és az apa 43 éves.
- 52) Nyolcz.
- 53) Huszonnégy.
- 54) Először tele töltötték a három itczés kulacsot s azt az öt itczésbe kotyogtatták; aztán másodszer is tele öntötték a három itczést, s azt újra az öt itczés kulacsba fordították; de minthogy a középső kulacsba csak öt itcze fért: így a bárom itczés kulacsban maradt egy itcze bor. Most a tele öntött öt itczés kulacs tartalmát vissza fordítottak a nyolcz itczésbe, a legkisebb kulacsban maradt egy itcze bort pedig az öt itczésbe kotyogtatták, s aztán harmadszer is tele töltötték a három itczés kulacsot a legnagyobb kulacsból, s azt az öt itczés kulacsba fordították. Így a középső öt itczés kulacsban, úgyszinte a legnagyobb nyolcz itczésbe is 4-4 itcze bor maradt. -
- 55) Három garas.
- 56) Mikor ketté vágják.
- 57) Csak úgy, hogy ha te a félszemű emberre tekintsz, csak egy szemét látod, míg ő, ha rád tekint, két szemedet látja.
- 58) A viszhang.
- 59) Fejsze.
- 60) Vizes kő.
- 61) Fordulás nélkül.
- 62) Csakúgy, hogy Putnok közelében fekszik Hétfalu, s affelé szaladt.

- 63) Egyet; már a többi nem éhomra lenne.
64) Mikor megfagyott.
65) Harangszó.
66) Egysem.
67) Láttam mikor kenderben állottam.
68) A sötétség.
69) Azért, mert könyv nélkül is tudja.
70) A lábos.
71) A repedés.
72) Mikor nyársra húzzák.
73) Sárgarépa.
74) Egy sem.
75) Volt.
76) A patak.
77) Hét.
78) A szórén.
79) A tréfa.
80) A hol semmi sincs.
81) Egy zsákra irnék egy I betűt.
82) A másik fele.
83) A kandalló.
84) Hallgatni.
85) Sehol, mert már le van kaszálva.
86) A vak ló.
87) A temető.
88) Harmincz évig.
89) Mikor a harmat esik.
90) A csiga.
91) Mával is kevesebb.
92) Gyertya.
93) Rosta.

Wigand K. F. könyvnyomdája Pozsonyban.

JEGYZETEK.

- [1] Jelen népmondához hasonló, n. Erdélyi János úr által szerkesztett népmondagyűjteményben is megjelent. S ha e két népmondát összehasonlítjuk, úgy találjuk, hogy bennök az alap gondolat egy, de az előadási módban különböznek: ezért jónak láttam közölni.

A g y ű j t ő .

- [2] Töltés: tájszó = ország-út.
[3] Körömfaladéknak nevezik a lakodalomból megmaradt elemőzsiát.

TARTALOM.

A kigyóbőr	3
A szárdinai király fia	41
Vízi Péter és Vízi Pál	79
Kilinkó	123
A kerek kő	143
A farkas és a róka komasága	159
A szegény ember és a komája	173
A vén király	183

Transcriber's Note:

Alternative spellings have been retained as they appear in the original.

List of corrected typographical errors:

- Page [8](#), "megrázkodott s **lehultt**" changed to "megrázkodott s **lehullt**"
- Page [8](#), "**teremsetek** elő nekem" changed to "**teremtsetek** elő nekem"
- Page [9](#), "- **Edes** anyám!" changed to "- **Édes** anyám!"
- Page [11](#), "**Háromnapja** volt még" changed to "**Három napja** volt még"
- Page [12](#), "a **kertkellőközepén**" changed to "a **kert kellőközepén**"
- Page [12](#), "hozzátok el **tünderország**" changed to "hozzátok el **tündérország**"
- Page [14](#), "Először **kivúlról**" changed to "Először **kivúlról**"
- Page [27](#), "égi manna, **melylyeket**" changed to "égi manna, **melyeket**"
- Page [28](#), "pihend **kimagad**" changed to "pihend **ki magad**"
- Page [32](#), "helylyel-**közel** elültetett napsugár virágokat, **melylyek**" changed to "helylyel-**közzel** elültetett napsugár virágokat, **melyek**"
- Page [35](#), "nem **halottál** róla valamit?" changed to "nem **hallottál** róla valamit?"
- Page [47](#), "ha van **bártorságod**" changed to "ha van **bátorságod**"
- Page [47](#), "az **ördögnél** csak félgrádussal szebb" changed to "az **ördögnél** csak félgrádussal szebb"
- Page [47](#), "**elkiálltotta** magát" changed to "**elkiálltotta** magát"
- Page [50](#), "kérte a **Kuvikót**" changed to "kérte a **Kuvikot**"
- Page [50](#), "saját halálos **ítétetét**" changed to "saját halálos **itéletét**"
- Page [63](#), "irigyli a mi **allapotunkat**" changed to "irigyli a mi **állapotunkat**"
- Page [65](#), "**megnem** ette" changed to "**meg nem** ette"
- Page [107](#), "nagy üstök és **katlonakhoz** ért" changed to "nagy üstök és **katlanokhoz** ért"
- Page [110](#), "én eszem szalonnát, **de** eszel békát" changed to "én eszem szalonnát, **te** eszel békát"
- Page [115](#), "csúszó-**mázsó** állatok" changed to "csúszó-**mászó** állatok"
- Page [121](#), "anyjuk kiszabadítására **idultak**" changed to "anyjuk kiszabadítására **indultak**"
- Page [138](#), "Itt **Kilinko**" changed to "Itt **Kilinkó**"
- Page [138](#), "magasabbra tudja **hajtani**" changed to "magasabbra tudja **hajítani**"
- Page [138](#), "no **hajtísd** fel!" changed to "no **hajítsd** fel!"
- Page [141](#), "Élt a gyanúperrel -, " changed to "Élt a gyanúperrel, -"
- Page [147](#), "nem **hozott e**" changed to "nem **hozott-e**"
- Page [161](#), "de mégis **megvolták** ők" changed to "de mégis **megvoltak** ők"
- Page [165](#), "**faltalálta** magát" changed to "**feltalálta** magát"
- Page [165](#), "Mit **csinálcsz**" changed to "Mit **csinálpsz**"
- Page [223](#), "Mi eszi meg magamagát" changed to "Mi eszi meg magamagát?"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EREDETI NÉPMESÉK (1. RÉSZ) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any

part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written

explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.